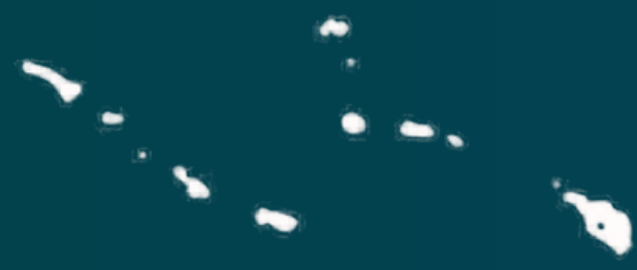

We zijn er. Voor het Koninkrijk der Nederlanden, wereldwijd.

*Eén Koninkrijk, nieuwe generaties:
Onderzoek naar de inbreng van jongeren van
Curaçao, Aruba, en Sint Maarten bij het
Ministerie van Buitenlandse Zaken.*

Hoofdvraag en aanleiding

In maart 2026 ontstond op Curaçao en Aruba politieke ophef over de positie van het Koninkrijk bij een VN-stemming over het slavernijverleden. Nederland onthield zich van stemming, waarna de vraag werd gesteld of het Caribisch deel van het Koninkrijk vooraf was betrokken bij de totstandkoming van deze Koninkrijkspositie. Het voorval laat zien hoe buitenlandse betrekkingen, hoewel formeel een Koninkrijksaangelegenheid, direct kunnen raken aan de geschiedenis, waardigheid en maatschappelijke identiteit van de Caribische landen binnen ons Koninkrijk.

Daarmee raakt het incident aan een bredere spanning: hoe komt beleid dat namens alle landen wordt gevoerd tot stand, en wiens perspectieven worden daarin meegenomen? Deze spanning vormt het vertrekpunt van dit advies en leidt tot de volgende centrale beleidsvraag:

Hoe kan het ministerie van Buitenlandse Zaken de perspectieven van jongeren in Curaçao, Aruba en Sint Maarten betekenisvol, structureel en evenwichtig integreren in de vorming van het buitenlandbeleid van het Koninkrijk der Nederlanden?

Urgentie

Deze vraag wordt urgenter nu geopolitieke verschuivingen, regionale instabiliteit en grensoverschrijdende criminaliteit directe gevolgen hebben voor Curaçao, Aruba en Sint Maarten (hierna: CAS-landen). Hoewel het buitenland- en defensiebeleid namens alle vier de landen van het Koninkrijk wordt gevoerd, blijft de invloed van inwoners van de CAS-landen op deze besluitvorming beperkt.

Voor jongeren krijgt dit probleem extra gewicht. Zij worden langdurig geraakt door keuzes over internationale samenwerking, veiligheid en economische ontwikkeling, maar beschikken nauwelijks over structurele routes om hun ervaringen en prioriteiten mee te laten wegen. Dit advies richt zich daarom niet op een herziening van de staatsrechtelijke verhoudingen, maar op de vraag hoe jongerenperspectieven uit de CAS-landen betekenisvol, structureel en evenwichtig kunnen worden ingebed in de vorming van het buitenlandbeleid van het Koninkrijk.

Bevindingen

Uit het onderzoek komen vier structurele tekortkomingen naar voren die elkaar onderling versterken.

Ten eerste kent het Koninkrijksbestel een fundamenteel democratisch tekort. Inwoners van de CAS-landen hebben geen directe vertegenwoordiging in de Staten-Generaal, terwijl dit parlement wel controle uitoefent op de ministers die het buitenland- en defensiebeleid voeren namens alle vier de landen. De Raad van State omschreef dit in 2024 als "morganatisch burgerschap": het Koninkrijk kent één nationaliteit, maar de politieke rechten die daarmee gepaard gaan verschillen naargelang de woonplaats van de burger. Dit tekort is al jaren gesignaleerd door adviesorganen, in parlementair overleg en door jongeren zelf, maar heeft tot op heden niet geleid tot structurele verandering. Het coalitieakkoord van kabinet-Rutte IV erkende het democratisch tekort voor het eerst expliciet, maar na de val van dat kabinet zijn de aangekondigde maatregelen niet in wetgeving omgezet.

Ten tweede slagen de bestaande participatiekanalen er niet in dit tekort te ondervangen. De drie gevolmachtigde ministers staan in de Rijksministerraad tegenover een voltallig Nederlands kabinet en beschikken niet over het recht om rijkswetten in te dienen of te amenderen. Interparlementair Koninkrijksoverleg-afspraken zijn politiek maar niet juridisch bindend, en een geschillenregeling die het Statuut al jaren verplicht, is nog altijd niet tot stand gekomen. Verdragsconsultatie vindt te laat plaats, waardoor de CAS-landen weinig invloed hebben op de vraag of een verdrag al dan niet voor het gehele Koninkrijk wordt aangegaan, terwijl zij binnen hun eigen jurisdictie wel verantwoordelijk zijn voor de uitvoering ervan. Dit werd concreet zichtbaar in maart 2026, toen Nederland zich bij een VN-stemming over de trans-Atlantische slavenhandel onthield zonder de CAS-landen vooraf te consulteren, terwijl dit thema de Caribische landen het meest direct raakt aan hun geschiedenis en maatschappelijke identiteit.

Ten derde ontbreekt een structureel participatiekader voor jongeren. Bestaande initiatieven zijn incidenteel van aard, niet institutioneel verankerd en sterk afhankelijk van persoonlijke netwerken en individuele initiatiefkracht. Formele routes zoals het Jeugdparlement hebben aan betekenis verloren, en informele routes via activistische netwerken en studentenplatforms maken participatie afhankelijk van toeval en netwerkpositie. Uit de enquête blijkt een groot deel van de respondenten niet weten via welke kanalen zij inspraak kunnen uitoefenen. Bijna alle respondenten vinden dat de Nederlandse overheid onvoldoende rekening houdt met het jongerenperspectief, en een grote meerderheid voelt zich niet vertegenwoordigd binnen het Koninkrijk. Daar komt bij dat financiële drempels, de grote geografische afstand tot Den Haag en het ontbreken van onkostenvergoedingen participatie in de praktijk verder bemoeilijken. Jongeren worden bovendien pas geconfronteerd met beleid wanneer het al is vastgesteld, wat bijdraagt aan gevoelens van afstand en onmacht.

Bevindingen

Ten vierde bestaat er een kenniskloof bij beleidsmakers in Den Haag. Bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken ontbreekt een verplichte Koninkrijksonboarding voor nieuwe medewerkers, en het diplomatieke opleidingstraject besteedt nauwelijks aandacht aan de CAS-landen. Beleidsmakers beschikken daardoor niet altijd over de contextuele kennis die nodig is om beleid te toetsen aan de lokale realiteit van de eilanden. Dit vergroot het risico dat Koninkrijksbrede besluitvorming onvoldoende aansluit bij de prioriteiten, ervaringen en omstandigheden van de Caribische bevolking.

Deze tekortkomingen spelen zich af tegen een achtergrond van toenemende geopolitieke druk, demografische kwetsbaarheid en afnemend politiek vertrouwen. De CAS-landen worden onevenredig geraakt door regionale instabiliteit rondom Venezuela, de assertieve koers van de Verenigde Staten in het Caribisch gebied en de groeiende aanwezigheid van China en Rusland in de regio. Hybride dreigingen zoals transnationale criminaliteit, desinformatie en economische beïnvloeding versterken de kwetsbaarheid van de landen verder. Tegelijkertijd vergrijzen de eilanden in hoog tempo, verlaten jongeren in toenemende mate hun land van herkomst, en staan de sociale zekerheidsstelsels onder druk door dalende premie-inkomsten en stijgende zorgkosten. De sociaaleconomische realiteit van de CAS-landen wijkt daarbij af van die van Europees Nederland: werkloosheid is hoger, koopkracht is gedaald en inkomensongelijkheid neemt toe.

Een vergelijking met andere Europese koninkrijken onderstreept dat het anders kan. Denemarken heeft Groenland en de Faeröer gereserveerde zetels gegeven in het nationale parlement en een formele contactgroep ingesteld voor buitenlands- en veiligheidsbeleid. Het Verenigd Koninkrijk organiseert een jaarlijkse jongerentop voor zijn overzeese gebieden. Nederland loopt op beide punten achter, terwijl jongeren uit de CAS-landen de gevolgen van geopolitieke en economische keuzes het langst zullen dragen.

Hoe is dit beleidsadvies tot stand gekomen?

Dit beleidsadvies is tot stand gekomen door middel van een combinatie van literatuuronderzoek, semigestructureerde interviews, een online enquête en een rondetafelgesprek. Deze mixed-methods aanpak biedt zowel institutioneel-analytische diepgang als inzicht in de geleefde ervaringen van betrokkenen.

Het literatuuronderzoek vormt de analytische basis en omvat beleidsdocumenten van de CAS-landen en Nederland, wetenschappelijke literatuur, rapporten van adviesorganen zoals de Raad van State en de Adviesraad Internationale Vraagstukken, en journalistieke bronnen waaronder lokale kranten. Het doel was drieledig: de institutionele inrichting van het Koninkrijk begrijpen, overeenkomsten identificeren en structurele knelpunten in de beleidsvorming blootleggen.

Voor de interviews zijn gesprekken gevoerd met een diverse groep betrokkenen, waaronder jongeren die in of op de CAS-landen zijn opgegroeid, beleidsmedewerkers van relevante ministeries (waaronder Buitenlandse Zaken en Defensie), gevluchtigde ministers en vertegenwoordigers van de CAS-landen, en inhoudelijke experts zoals onderzoekers en hoogleraren verbonden aan Nederlandse en Caribische universiteiten. De interviews waren semigestructureerd van aard, wat ruimte bood voor verdieping op thema's als democratisch tekort, geopolitieke kwetsbaarheid en jongerenparticipatie.

De online enquête werd verspreid onder CAS-jongeren via onderwijsnetwerken en maatschappelijke organisaties. Om het bereik te vergroten is tevens een artikel gepubliceerd op Dossier Koninkrijksrelaties. De enquête was beschikbaar in zowel het Nederlands als het Engels, zodat verschillende taalgemeenschappen binnen het Koninkrijk konden deelnemen. De enquête bevatte meerdere vraagtypen, van meerkeuzevragen en Likertschalen tot open vragen, en bracht onder meer vertrouwen in instituties, toekomstperspectief en ervaringen met participatiekanalen in kaart.

De bevindingen werden vervolgens getoetst in een rondetafelgesprek met CAS-jongeren, beleidsmedewerkers en experts. In twee rondes reflecteerden de deelnemers individueel en gezamenlijk op de geconstateerde knelpunten en de conceptaanbevelingen van dit advies. Deze opzet maakte het mogelijk om perspectieven naast elkaar te leggen en aanbevelingen te scherpen op basis van directe feedback.

Het onderzoek kent een aantal beperkingen die transparantie vereisen. De enquêtedata zijn niet statistisch representatief voor de gehele jongerenpopulatie van de CAS-landen, mede door de beperkte steekproefomvang en een waarschijnlijke selectiebias richting maatschappelijk betrokken en digitaal vaardige jongeren. Daarnaast erkennen wij als onderzoekers van The West Wing ook onze eigen positie: wij zijn allen woonachtig in Nederland en hebben geen persoonlijke achtergrond op de eilanden. Deze afstand heeft onvermijdelijk invloed gehad op de vraagstelling en interpretatie.

Om deze beperkingen zo veel mogelijk te ondervangen zijn bewuste methodologische keuzes gemaakt: een tweetalige enquête, een breed scala aan gesprekspartners met directe eilandervaring, en inhoudelijke toetsing door mensen met een persoonlijke band met de CAS-landen. Tot slot wordt de verzamelterm "CAS-landen" in dit advies bewust en terughoudend gebruikt. Betrokkenen identificeren zich primair met hun eigen eiland, en de term brengt het risico mee dat relevante verschillen tussen Curaçao, Aruba en Sint Maarten worden afgevlakt. Waar mogelijk wordt daarom per land geschreven.

Aanbeveling 1

Maak kennis over CAS-landen een structureel onderdeel van het interne opleidings- en trainingstraject bij de Rijksoverheid

1 | Veranker Koninkrijkskennis bij de Rijksoverheid

Maak een ‘Koninkrijk-onboarding’ verplicht voor iedereen die bij Buitenlandse Zaken en Defensie start, en organiseer periodieke verdieping voor beleidsmedewerkers en diplomaten, zoveel mogelijk binnen bestaande onboarding- en professionaliseringstrajecten. Investeer in een doorlopend leer- en kennissysteem inzake het Koninkrijk, waarin zowel institutionele verhoudingen als de sociaaleconomische en geopolitieke context van de CAS-landen centraal staan. Ontwikkel deze trainingen in samenwerking met lokale experts en maatschappelijke organisaties uit de CAS-landen, zodat praktijkinzicht en representativiteit worden geborgd.

2 | Promoot deelname Caribische ambtenaren aan interne Ministeriële leer- en ontwikkelingstrajecten in Nederland

Nederlandse (rijks)ambtenaren reizen veelvuldig naar het Caribisch deel van het Koninkrijk voor werkbezoeken, overleggen en cursussen. Zij krijgen de kans om het Caribisch perspectief mee te nemen naar Nederland, terwijl Caribische ambtenaren, weliswaar deels vanwege een kleinere ambtelijke organisatie, deze kans niet in dezelfde mate kunnen benutten. Interne ministeriële leer- en ontwikkelingstrajecten in Nederland met betrekking tot buitenlandse zaken gaan actief Caribische cursisten werven en financiële ondersteuning bieden om deel te kunnen nemen. Door deelname aan deze programma's hebben de cursisten inzicht in de richting en inrichting van het buitenlandbeleid van het Koninkrijk, en nemen zij de kennis mee in hun werkzaamheden binnen het Caribisch deel van het Koninkrijk.

Aanbeveling 2

Investeer in Caribisch talent via een doorlopende ontwikkellijn bij Buitenlandse Zaken

1 | Organiseer een koninkrijksbrede ‘Diplomacy Masterclass’ voor jongeren

Ontwikkel een jaarlijks, hoogwaardig trainingsprogramma voor jong talent uit de CAS-landen, gericht op het begrijpen van internationale onderhandelingen en het agenderen van lokale vraagstukken binnen Buitenlandse Zaken. Dit programma fungeert als startpunt en voorbereiding op verdere betrokkenheid binnen het ministerie. Bij de selectie en werving dient expliciet aandacht te zijn voor toegankelijkheid en representativiteit voor jongeren vanuit alle CAS-landen, zodat de Masterclass de Caribische jongerenpopulatie weerspiegelt.

2 | Ontwikkel een Koninkrijksbreed traineeship

Ontwikkel een Koninkrijksbreed traineeship bij Buitenlandse Zaken, specifiek gericht op jongeren uit Curaçao, Aruba en Sint Maarten. Dit traineeship biedt de mogelijkheid om opgedane kennis en vaardigheden toe te passen binnen de beleidspraktijk en vergroot tegelijkertijd de zichtbaarheid van deze groep binnen het ministerie. Waar mogelijk wordt aangesloten bij bestaande traineeshipstructuren, met specifieke aandacht voor het vergroten van bereik, toegankelijkheid en deelname vanuit de CAS-landen.

3 | Haal Caribisch talent naar diplomatieke posten in de regio

Reserveer structureel plekken op regionale diplomatieke posten voor jongeren uit de CAS-landen, inclusief passende ondersteuning voor leefkosten. Hiermee wordt hun expertise direct benut op relevante dossiers en wordt tegelijkertijd geïnvesteerd in hun professionele ontwikkeling en netwerk.

Aanbeveling 3

Geef CAS-jongeren een vaste stem in de vorming van het buitenlandbeleid

1 | Organiseer vaste participatiekanalen voor structurele inbedding

Laat jongerenvertegenwoordigers structureel deelnemen aan het Interparlementair Koninkrijksoverleg en wijs vaste aanspreekpunten aan binnen BZ om communicatie te formaliseren. Versterk daarnaast de representativiteit van The West Wing door jaarlijks twee, zo nodig gefinancierde, plekken te reserveren voor Caribische jongeren en actief te investeren in werving, zichtbaarheid en samenwerking met maatschappelijke organisaties op de eilanden.

2 | Maak participatie toegankelijk en praktisch haalbaar

Verlaag praktische drempels voor deelname door financiële compensatie (voor gemiste inkomsten), ondersteuning voor jonge ouders en inzet van digitale participatievormen. Vergoed reis- en verblijfskosten waar nodig. Dit vergroot zowel de deelname als de evenwichtigheid van jongerenperspectieven.

3 | Borging van impact en structurele terugkoppeling

Introduceer een jaarlijkse rapportage waarin wordt vastgelegd welke jongereninput is opgehaald, hoe deze is verwerkt en, indien niet overgenomen, waarom daarvan is afgeweken. Dit voorkomt dat participatie uitsluitend consulterend of symbolisch van aard blijft.

4 | Betrek jongeren bij de koninkrijksconferentie

Gebruik de jaarlijkse koninkrijksconferentie op de eilanden om jongeren structureel te betrekken bij toekomstig beleid. Reserveer plekken voor een representatieve groep lokale jongeren en organiseer directe gesprekken met de minister, beleidsmakers, politici en de Directie Westelijk Halfrond, zodat jongeren hun ervaringen en voorstellen kunnen delen en beleid kan worden getoetst aan actuele ontwikkelingen.

5 | Verplicht consultatie als startpunt

Maak consultatie met de CAS-landen een verplichte en vroegtijdige standaardprocedure bij relevante Koninkrijksdossiers. Niet de inschatting van directe impact, maar de aard van het dossier is leidend. Relevante dossiers krijgen standaard een consultatiestap in de beleidsvoorbereiding, in een fase waarin bijsturing nog mogelijk is, inclusief duidelijke terugkoppeling en transparantie over de wijze waarop belangenafweging heeft plaatsgevonden.

6 | Introduceer een Impact- en generatietoets als borgingsmechanisme

Pas een Caribische impact- en generatietoets toe als vaste beleidsnorm voor relevante dossiers die aantoonbare gevolgen hebben voor de CAS-landen. Deze toets waarborgt dat de gevolgen voor de CAS-landen en toekomstige generaties systematisch worden meegewogen in beleidsafwegingen, waaronder de sociale, economische en democratische gevolgen op lange termijn. Veranker deze toets in beleidsnota's, beleidsroutines en interne kwaliteitscontroles.

7 | Zorg voor Koninkrijksbrede vertegenwoordiging in de Adviesraad Internationale Vraagstukken

De AIV adviseert de regering en het parlement over het buitenlandbeleid van het gehele Koninkrijk, maar heeft in haar geschiedenis nog nooit een lid gehad met een achtergrond uit de CAS-landen. Dat is een inhoudelijk en democratisch gemis dat bij toekomstige benoemingen moet worden hersteld.

Conclusie

Koninkrijksaangelegenheden vragen meer dan enkel formele samenwerking tussen vier landen. Uit dit onderzoek blijkt dat CAS-jongeren geconfronteerd worden met beperkte invloed op besluitvorming, veroorzaakt door een disproportionele afstand tot de totstandkoming van beleid. Hoewel besluiten over buitenlandse betrekkingen, waaronder klimaat en veiligheid, directe impact hebben op hun landen, ontbreken er organen die de mogelijkheid geven tot overleg en kennis in Den Haag over het gehele Koninkrijk. Bestaande overlegs vormen blijven incidenteel van aard, onvoldoende toegankelijk of beperkt ingebed in de beleids cyclus van het ministerie van Buitenlandse Zaken. Daarnaast ontbreekt het in de praktijk regelmatig aan langdurige kennisopbouw over de maatschappelijke en historische context van de CAS-landen. Track Ongevraagd Advies adviseert het ministerie van Buitenlandse Zaken een voortrekkersrol te nemen in het corrigeren hiervan: door duurzame dialoog met jongeren uit de CAS-landen te organiseren, kennis over de eilanden beter te onderwijzen binnen het ministerie en CAS-perspectieven eerder en zichtbaarder mee te nemen in de voorbereiding van Koninkrijksaangelegenheden. Daarnaast verdient ook de positie van CAS-jongeren binnen het ministerie aandacht, onder meer door het vergroten van professionele mogelijkheden. Daarmee ontstaat beter geïnformeerd en meer coherent beleid en kan daarmee ook de legitimiteit en onderlinge verbondenheid binnen het Koninkrijk positief beïnvloeden.

TOA Track 2026

Floris Gast

Antiquaar - Antiquariaat Forum

Chris Anna Capel

MSc Environmental Policy and
Diplomacy - Universiteit Wageningen

Daan jen Hong Li

DLG - Diplomatic Academy
Vienna

Evelien van Eeuwijk

Senior Associate Forensics

Iris Bakhtiari

MA European Integration and Global
Studies - Centre international de
formation européenne

Yagiz (Jacks) Aksoy

MSc International Relations -
The London School of Economics

Jarne Buelen

MSc Crisis and Security Management -
Universiteit Leiden

Juliëtte Herman

MA European Politics and Society -
Universitat Pompeu Fabra

Mark Broekman

PhD-kandidaat chirurgie - Universitair
Medisch Centrum Groningen

Olivier Reinoud

LL.M Europees Recht -
Universiteit Leiden

Peter Eisma

Consultant - Holtara

Xiaodong Scherpbier

MSc Engineering and Policy
Analysis - TU Delft

<https://drive.google.com/file/d/1j5cL9dlmLvgyN6GbRF5MW>

[ME1KWn57dI/view?](https://drive.google.com/file/d/1j5cL9dlmLvgyN6GbRF5MW)

[usp=sharing](https://drive.google.com/file/d/1j5cL9dlmLvgyN6GbRF5MW)

**Link naar het
gehele rapport**

**We zijn er. Voor het
Koninkrijk der Nederlanden,
wereldwijd**

The West Wing
Juni 2026

thewestwing.nl

Samenvatting

Curaçao, Aruba en Sint-Maarten (hierna CAS-landen) maken als autonome landen deel uit van het Koninkrijk der Nederlanden. Jongeren op deze eilanden groeien op als volwaardige burgers van het Koninkrijk, maar hebben een beperkte stem in het buitenlandbeleid dat hun toekomst direct bepaalt. Hoewel het Koninkrijk constitutioneel is gegrondvest op gelijkwaardigheid tussen de landen, worden besluiten over Koninkrijksaangelegenheden (buitenlandbeleid en defensie) in de praktijk grotendeels genomen in Den Haag, met beperkte betekenisvolle inbreng van de Caribische landen en hun inwoners. Dit beleidsadvies, dat The West Wing op eigen initiatief uitbrengt aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken en de Adviesraad Internationale Vraagstukken, onderzoekt hoe de perspectieven van jongeren uit de CAS-landen betekenisvol, structureel en evenwichtig kunnen worden geïntegreerd in de vorming van het Koninkrijksbrede buitenlandbeleid.

Urgentie

De geopolitieke dynamiek in het Caribisch gebied intensiveert. Regionale instabiliteit, de assertieve koers van de Verenigde Staten en de toenemende aanwezigheid van China en Rusland maken de strategische positie van de CAS-landen steeds relevanter, en daarmee de gevolgen voor de eilandbevolking steeds concreter. Tegelijkertijd vergrijzen de eilanden in hoog tempo, en verlaten jongeren in toenemende mate hun land van herkomst. Deze samenloop van geopolitieke druk, demografische kwetsbaarheid en institutioneel democratisch tekort maakt het integreren van jongerenperspectieven niet alleen wenselijk, maar ook beleidsmatig urgent.

Probleemstelling

Op basis van onderzoek, bestaande uit literatuuronderzoek, semigestructureerde interviews met jongeren, beleidsmakers en experts, een enquête onder CAS-jongeren en een rondetafelgesprek concludeert The West Wing dat de betrokkenheid van jongeren uit de CAS-landen bij de vorming van het buitenlandbeleid structureel tekort schiet. Vier onderliggende knelpunten liggen hieraan ten grondslag.

Ten eerste ontbreekt een open participatiekader voor jongeren en bestudeerders op de CAS-landen. Bestaande vormen van inspraak zijn incidenteel van aard en niet institutioneel verankerd. Uit de enquête blijkt dat het overgrote merendeel van de respondenten niet weet via welke kanalen zij inspraak kunnen uitoefenen of hun mening kunnen geven over beleidsmatige processen.

Ten tweede kent het huidige Koninkrijksbestel een fundamenteel democratisch tekort. Inwoners van de CAS-landen hebben geen rechtstreekse vertegenwoordiging in het parlement dat de minister van Buitenlandse Zaken controleert. De Raad van State omschreef dit in 2024 als “morganatisch burgerschap.” Jongeren zijn de generatie die de langdurigste gevolgen zal ondervinden van het huidige beleid, maar worden het minst betrokken bij de totstandkoming ervan.

Ten derde bestaat er een kenniskloof tussen Den Haag en de CAS-landen. Beleidsmakers beschikken niet over de benodigde input vanuit de regio, waardoor beleid het risico loopt onvoldoende aan te sluiten bij lokale prioriteiten. Dit werd in maart 2026 zichtbaar toen Nederland zich onthield van stemming bij een VN-resolutie over de trans-Atlantische slavenhandel. Zonder de Caribische landen vooraf te consulteren werd een beslissing genomen die direct raakt aan de historische en maatschappelijke identiteit van de eilanden.

Ten vierde ontbreekt een toekomstgerichte benadering die de gevolgen van beleidskeuzes voor toekomstige generaties systematisch meeneemt. Beleid wordt zelden getoetst op de langetermijneffecten voor de CAS-landen, terwijl juist jongeren de consequenties van die keuzes het langst zullen dragen. Vraagstukken als klimaatverandering, economische weerbaarheid en regionale veiligheid vereisen een intergenerationele benadering die in de huidige beleidscyclus structureel ontbreekt.

Aanbevelingen

Op basis van deze analyse formuleert The West Wing vier samenhangende aanbevelingen aan het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Deze aanbevelingen worden in het rapport nader onderbouwd en uitgewerkt.

Aanbeveling 1: Maak kennis over CAS-landen een structureel onderdeel van het interne opleidings- en trainingstraject bij de Rijksoverheid

Voer een verplichte Koninkrijks-onboarding in voor medewerkers bij Buitenlandse Zaken en Defensie en organiseer periodieke verdiepingstrainingen voor beleidsmakers en diplomaten, ontwikkeld in samenwerking met lokale experts uit de CAS-landen. Maak interne leer- en ontwikkelingstrajecten actief toegankelijk voor Caribische ambtenaren, inclusief financiële ondersteuning voor deelname.

Aanbeveling 2: Investeer in Caribisch talent via een doorlopende ontwikkellijn bij Buitenlandse Zaken

Ontwikkel een gelaagd aanbod bestaande uit een jaarlijkse Diplomacy Masterclass als instappunt, een Koninkrijksbreed traineeship bij het ministerie en structurele plaatsingen op regionale diplomatieke posten. Bij alle drie de instrumenten dient expliciete aandacht te zijn voor toegankelijkheid en representativiteit vanuit alle CAS-landen.

Aanbeveling 3: Realiseer een structurele participatiecyclus voor CAS-jongeren in het buitenlandbeleid

Geef jongerenvertegenwoordigers een formele rol met gegarandeerde spreektijd bij het IPKO en de jaarlijkse Koninkrijksconferentie, formaliseer vaste aanspreekpunten binnen Buitenlandse Zaken en verlaag praktische drempels voor deelname via financiële compensatie en digitale participatiemogelijkheden. Introduceer een jaarlijkse rapportage die de doorwerking en navolgbaarheid van jongerenparticipatie borgt, inclusief motivering bij niet-opvolging.

Aanbeveling 4: Veranker (jongeren) perspectieven in besluit- en beleidsvorming

Maak vroegtijdige consultatie van de CAS-landen een verplichte standaardprocedure bij relevante Koninkrijksdossiers en introduceer een Caribische impact- en generatietoets als vaste beleidsnorm. Organiseer periodieke gesprekken tussen de Directie Westelijk Halfrond, Caribische jongeren en beleidsmakers om beleidskeuzes continu te toetsen aan de actuele realiteit op de eilanden.

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
Inhoudsopgave	3
Deel 1: Probleem en Kadering	6
Hoofdstuk 1. Context, relevantie en urgentie	6
1.1 Geopolitiek en regionale ontwikkelingen	6
1.2 Strategische positie van de CAS-landen binnen het Koninkrijk	7
1.3 Maatschappelijke en demografische context	7
Hoofdstuk 2. Probleemstelling en beleidsvraag	9
2.1 Centrale probleemstelling	9
2.2 Deelproblemen	9
2.3 Centrale beleidsvraag	10
2.4 Doel en reikwijdte van het advies	10
2.5 Afbakening	10
Hoofdstuk 3: Methodologie en verantwoording	12
3.1 Onderzoeksopzet en methode	12
3.2 Verantwoording doelgroep	13
3.3 Beperkingen en ethische overwegingen	13
Deel 2: Institutionele en Historische Context	16
Hoofdstuk 4: Ontstaansgeschiedenis & Inrichting	16
4.1 De weg naar autonomie: Curaçao, Aruba en Sint-Maarten binnen het Koninkrijk	16
4.2 Formele status CAS-landen met verdeling van verantwoordelijkheden	19
4.3 Internationale en Europese inbedding van het Koninkrijk	24
4.4 Het Koninkrijksbestel in Europees perspectief	28
Deel 3: Beperkingen van Koninkrijksaangelegenheden	36
Hoofdstuk 5: Probleemanalyse en structurele tekortkomingen binnen participatie en representatie	36
5.1 Drie gelaagde tekortkomingen	36
5.2 Macro: Democratisch tekort in besluitvorming over Koninkrijksaangelegenheden	36
5.3 Meso: Bestaande participatiekanalen lossen het tekort niet op	39
5.4 Micro: Structurele afwezigheid van jongerenparticipatie	42
5.5 Samenvattende probleemdefinitie	45
Deel 4: Veiligheid en Maatschappij	48
Hoofdstuk 6: Veiligheid en geopolitiek	48

6.1 Regionale machtsverschuivingen	48
6.2 Veiligheidsrisico's en hybride kwetsbaarheden	49
6.3 Huidig Buitenland- en Defensiebeleid	51
6.4 Tekortschietend beleid	52
Hoofdstuk 7 - Maatschappij	55
7.1 Jongeren realiteit: sociale, economische en demografische context	55
7.2 Legitimiteit, vertrouwen en politieke betrokkenheid	59
7.3 Doorwerking van veiligheid & geopolitiek in de maatschappij	62
7.4 Ervaringen met bestaande participatiestructuren	62
Deel 5: Aanbevelingen	68
Hoofdstuk 8: Aanbevelingen	68
Deel 6: Bijlage	72
Bibliografie	72
Lijst met afkortingen	82
Lijst met interviews en ronde tafel gesprek	86
Enquête onder CAS-jongeren	89

J.L. PENHA

Deel I: Probleem en Kadering

“Werkgelegenheid: Er zijn weinig banen die écht doorgroeimogelijkheden bieden, vooral voor jongeren zonder netwerk.”

J.L. PENHA & SONS

CASHMERES
SPORTSWEAR

J.L. PENHA & SONS

PERFUM
SOUVENIRS

Bron: enquête

Deel 1: Probleem en Kadering

Hoofdstuk 1. Context, relevantie en urgentie

In maart 2026 ontstond op Curaçao politieke ophef over de positie van het Koninkrijk der Nederlanden bij een stemming in de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (VN) over het slavernijverleden. Nederland onthield zich van stemming bij een resolutie over de trans-Atlantische slavenhandel, waarna een Curaçaos Statenlid opheldering vroeg over de vraag of Curaçao vooraf was betrokken bij de totstandkoming van deze Koninkrijkspositie.¹ Het voorval laat zien hoe buitenlandse betrekkingen, hoewel formeel een Koninkrijksaangelegenheid, direct kunnen raken aan de geschiedenis, waardigheid en maatschappelijke identiteit van de Caribische landen. Daarmee raakt het incident aan een bredere spanning binnen het Koninkrijk, namelijk hoe beleid dat namens alle landen wordt gevoerd tot stand komt en wiens perspectieven daarin worden meegenomen.

Die vraag wordt urgenter nu het Caribisch deel van het Koninkrijk op een kruispunt staat. De geopolitieke verhoudingen op het Westelijk Halfrond verschuiven, de klimaatcrisis treft de eilanden onevenredig hard en de democratische verhoudingen binnen het Koninkrijk staan onder druk. Daarmee dringt de vraag zich op: wie bepaalt welk buitenlandbeleid de toekomst van Curaçao, Aruba en Sint Maarten vormgeeft?

1.1 Geopolitiek en regionale ontwikkelingen

Curaçao, Aruba en Sint Maarten (hierna: de CAS-landen) bevinden zich in een kwetsbare en strategisch belangrijke regio binnen het Caribisch gebied. De regionale stabiliteit is de laatste jaren verder onder druk komen te staan, onder meer door de nabijheid van Venezuela, de ligging langs cruciale handelsroutes en de aanhoudende drugscriminaliteit. Deze ontwikkelingen hebben directe gevolgen voor de eilanden.

Tegelijkertijd vallen de CAS-landen door de geografische afbakening buiten het grondgebied van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) en daarmee buiten de bescherming van collectieve zelfverdediging.² Door de status van overzees gebied vallen de eilanden ook buiten de wederzijdse bijstandsclausule van de Europese Unie (EU) en kunnen zij dus geen internationaalrechtelijke aanspraak maken in het geval van een aanval op hun grondgebied.³

De huidige verschuiving in de Latijns-Amerikaanse machtsdynamiek zorgt er des te meer voor dat deze eilanden een nieuwe strategische waarde krijgen, maar brengt ook nieuwe risico's met zich mee. De grote onderlinge afstand tussen Nederland en het Caribisch deel van het Koninkrijk, evenals de uitgestrekte kustlijnen, bemoeilijken de sluitende bewaking van overzeese gebieden.⁴ Door deze geografische factoren zijn de eilanden kwetsbaar voor grensoverschrijdende dreigingen als drugssmokkel, transnationale criminaliteit, illegale migratie en smokkelroutes. Deze ontwikkelingen onderstrepen het belang van blijvende aandacht voor de strategische en maatschappelijke positie van de CAS-landen binnen ons Koninkrijk.

¹ Dick Drayer, "Camelia-Römer wil opheldering over VN-stemming slavernij," *Curaçao.nu*, 31 maart 2026, geraadpleegd 14 april 2026, <https://www.curaçao.nu>.

² *North Atlantic Treaty*, art. 6.

³ *Consolidated Version of the Treaty on European Union*, art. 42(7); *Consolidated Version of the Treaty on the Functioning of the European Union*, arts. 198-204, 2016 O.J. (C 202) 1.

⁴ Adviesraad Internationale Vraagstukken, *Veiligheid en rechtsorde in het Caribisch gebied*, Advies nr. 116 (Den Haag: Adviesraad Internationale Vraagstukken, 2020), 26; Michiel Baud et al., *China's Economic and Political Role in the Caribbean and Central America* (Amsterdam: CEDLA-University of Amsterdam, 2022), 42.

1.2 Strategische positie van de CAS-landen binnen het Koninkrijk

De beperkte werking van internationale veiligheidsmechanismen neemt niet weg dat de CAS-landen deel uitmaken van het Koninkrijk der Nederlanden. Curaçao, Aruba en Sint Maarten zijn autonome landen binnen dit staatsrechtelijke verband en daarmee geen externe partners van Nederland. Binnen het Koninkrijk worden onder meer buitenlandse betrekkingen, defensie, goed bestuur en de waarborging van fundamentele rechten mede op Koninkrijksniveau bepaald. Ontwikkelingen in de CAS-landen raken daardoor niet alleen de eilanden zelf, maar ook het Koninkrijk als geheel.

Dit staatsrechtelijk verband maakt de CAS-landen beleidsmatig relevant op meerdere niveaus. Vraagstukken die zich op de eilanden voordoen, hebben vaak een lokale, regionale en Koninkrijksdimensie tegelijkertijd en vragen daarom om afstemming tussen verschillende belangen, verantwoordelijkheden en bestuursniveaus. In de praktijk is de invloed binnen Koninkrijksbesluitvorming echter ongelijk verdeeld. De Raad van State wijst erop dat Nederland als grootste land het overwicht heeft in de politieke organen en procedures die bepalend zijn voor de ontwikkeling van het Koninkrijk.⁵ Daardoor ontstaat spanning tussen de formele autonomie van de CAS-landen en de mate waarin hun perspectieven, belangen en maatschappelijke omstandigheden daadwerkelijk doorwerken in beleidsvorming. Deze spanning wijst op een democratisch tekort binnen de Koninkrijksverhoudingen en raakt daarmee aan de institutionele inbedding en democratische legitimiteit van Koninkrijksbeleid, evenals aan het bredere vertrouwen in het Koninkrijk als geheel.

1.3 Maatschappelijke en demografische context

De CAS-landen samen hebben in totaal een bevolking van om en nabij 307.000 inwoners, maar verschillen sterk in bevolkingsomvang. Curaçao is met iets meer dan 156.000 inwoners het grootste land, gevolgd door Aruba met ruim 108.000 inwoners. Sint Maarten is aanzienlijk kleiner en had in 2023 iets minder dan 43.000 inwoners.⁶ Als men de demografische opbouw van de drie landen naast elkaar legt, wordt een opvallend onevenwichtig patroon duidelijk. In combinatie met een sterke vergrijzing is er een deuk zichtbaar in de leeftijdsgroep van ongeveer 20 tot 45 jaar. Jongeren vertrekken naar Europees Nederland of de Verenigde Staten omwille van onderwijs, betere baankansen en het bredere toekomstperspectief dat zij elders verwachten te vinden. Deze jongeren komen lang niet allemaal na hun studie terug. Zo bleek uit een onderzoek dat de meeste Arubaanse studenten niet van plan zijn om direct terug te keren. Deze uitstroom wordt gedreven door structurele factoren, waaronder betere arbeidsmarktperspectieven, de ontwikkeling van menselijk kapitaal en een drang naar avontuur en nieuwe ervaringen.⁷

Ondertussen blijft de sociaaleconomische realiteit sterk achter bij die van Europees Nederland. De werkloosheid in 2024 was 7,8% op Curaçao, 4,3% op Aruba en 6,5% op Sint Maarten, terwijl het in Nederland in dezelfde periode 3,6% was.⁸ Ook het opleidingsniveau laat verschillen zien. In Aruba had in 2022 37% van de bevolking van 15 jaar en ouder ‘basisonderwijs/vmbo of mbo 1’ als hoogst behaalde opleiding. Op Curaçao ging het in 2020 om 47% en op Sint Maarten in 2022 om 53,7%. In Europees Nederland ligt dit aandeel lager, met iets meer dan een kwart van de bevolking van 15 tot 75 jaar.⁹ Deze sociaaleconomische realiteit vertaalt zich ook in politieke activiteit.

Mensen met een lager inkomen en opleidingsniveau nemen gemiddeld minder vaak deel aan politieke processen, zoals stemmen of inspraak. Dit hangt samen met beperkte middelen, minder politieke

⁵ Raad van State van het Koninkrijk, *Advies over het voorstel van Rijkswet Koninkrijksgeschillen* (Den Haag: Raad van State, 2026), 1.

⁶ Centraal Bureau voor de Statistiek, “De Nederlandse Caraïben vijftien jaar na de staatskundige hervorming,” CBS, 10 oktober 2025, geraadpleegd 14 april 2026, <https://www.cbs.nl>.

⁷ J. Upegui, *Return Migration of Aruban Students* (Tilburg: Tilburg University, 2011).

⁸ Centraal Bureau voor de Statistiek, “De Nederlandse Caraïben vijftien jaar na de staatskundige hervorming,” CBS, 10 oktober 2025, geraadpleegd 14 april 2026, <https://www.cbs.nl/>; Centraal Bureau voor de Statistiek, “Werkloosheid naar leeftijd en geslacht,” CBS, 2025, geraadpleegd 14 april 2026, <https://www.cbs.nl/>.

⁹ Centraal Bureau voor de Statistiek, “De Nederlandse Caraïben vijftien jaar na de staatskundige hervorming.”

kennis en minder vertrouwen dat deelname daadwerkelijk invloed heeft op beleid.¹⁰ Daarnaast speelt mee dat mensen die moeite hebben om financieel rond te komen, hun prioriteiten eerder richten op dagelijkse bestaanszekerheid dan op politieke betrokkenheid. Ook blijkt uit onderzoek dat het vertrouwen in lokale politiek relatief laag is en dat veel eilandbewoners vinden dat politici vooral handelen uit eigenbelang en de belangen van burgers onvoldoende vertegenwoordigen. Door de kleinschaligheid van de eilanden en de beperkte bestuurlijke, economische en maatschappelijke absorptiecapaciteit werken geopolitieke ontwikkelingen bovendien snel door in de lokale samenleving, bijvoorbeeld bij migratiebewegingen en economische schokken in toerisme.¹¹

Deze combinatie van sociaaleconomische kwetsbaarheid en beperkt politiek vertrouwen verkleint de ruimte om invloed uit te oefenen op beleid en vergroot de afstand tot besluitvorming op Koninkrijksniveau. Voor jongeren is dit extra relevant. Zij worden langdurig geraakt door keuzes over internationale samenwerking, veiligheid, klimaat en economische ontwikkeling, maar beschikken nauwelijks over structurele routes om hun ervaringen daarin te laten meewegen. Jongerenparticipatie wordt daarmee een noodzakelijke manier om lokale ervaringen structureel te laten doorwerken in de vorming van het buitenlandbeleid van het Koninkrijk.¹²

¹⁰ Centraal Bureau voor de Statistiek, “Politieke participatie van sociaaleconomische groepen,” *CBS Statistische Trends*, 16 april 2024, geraadpleegd 14 april 2026, <https://www.cbs.nl>.

¹¹ Adviesraad Internationale Vraagstukken, *Veiligheid en rechtsorde in het Caribisch gebied* (Den Haag: Adviesraad Internationale Vraagstukken, 2020).

¹² Wouter Veenendaal, *CCC-Opinieonderzoek Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba & Sint Eustatius: Eindrapport* (Leiden: KITLV/Royal Netherlands Institute of Southeast Asian and Caribbean Studies, 2016).

Hoofdstuk 2. Probleemstelling en beleidsvraag

Dit hoofdstuk vertaalt de hiervoor geschetste context naar het centrale beleidsprobleem. De focus ligt op de beperkte structurele betrokkenheid van jongeren uit Curaçao, Aruba en Sint Maarten bij de vorming van buitenlandbeleid dat mede namens hen wordt gevoerd en hun toekomst direct raakt.

2.1 Centrale probleemstelling

Het buitenland- en defensiebeleid van het Koninkrijk is een Koninkrijksaangelegenheid en wordt in de praktijk grotendeels vormgegeven binnen rijksbrede besluitvorming. Hoewel het buitenlandbeleid van het Koninkrijk der Nederlanden namens alle vier de landen wordt gevoerd, worden de behoeften en perspectieven van inwoners van de CAS-landen niet altijd voldoende meegenomen. De gevolgen van dit beleid zijn bovendien in toenemende mate merkbaar in Curaçao, Aruba en Sint Maarten, terwijl hun invloed op deze besluitvorming beperkt is.

Deze situatie leidt tot een democratisch tekort in de besluitvorming over Koninkrijksaangelegenheden, doordat de belangen, ervaringen en perspectieven van de bevolking in de CAS-landen niet op gelijkwaardige wijze worden betrokken bij de totstandkoming van dit beleid. Daarmee komen ook de democratische legitimiteit van Koninkrijksbeleid en het bredere vertrouwen in het Koninkrijk onder druk te staan.

Voor jongeren krijgt dit probleem extra gewicht door hun kwetsbare maatschappelijke positie. Uit de interviews en enquête voor dit advies komt naar voren dat de huidige betrokkenheid van jongeren vaak als gefragmenteerd en incidenteel wordt ervaren, waardoor democratisch en inhoudelijk potentieel onbenut blijft. Dit leidt tot een kloof in representatie en kan het draagvlak voor Koninkrijksbeleid in de Caribische regio verminderen. Zonder een evenwichtige integratie van jongerenperspectieven dreigt het buitenlandbeleid los te raken van de sociaaleconomische realiteit en de geopolitieke uitdagingen waar de Caribische jongerengeneratie mee wordt geconfronteerd.

Het ministerie van Buitenlandse Zaken is niet de enige actor die jongeren een stem kan geven, maar speelt wel een centrale rol in de voorbereiding, coördinatie en uitvoering van het buitenlandbeleid van het Koninkrijk. Er zijn momenteel weinig structurele en inclusieve mechanismen om jongerenperspectieven uit de CAS-landen te integreren in de beleidscyclus van het ministerie. De kernvraag is hoe deze participatie kan worden ontwikkeld van een ad-hoc activiteit naar een betekenisvolle en duurzame pijler van het buitenlandbeleid van het Koninkrijk.

2.2 Deelproblemen

De centrale probleemstelling kent drie onderliggende deelproblemen die elkaar versterken en gezamenlijk bijdragen aan de beperkte structurele betrokkenheid van jongeren uit de CAS-landen bij de besluitvorming over het buitenlandbeleid van het Koninkrijk.

Ten eerste kent de huidige inrichting van het Koninkrijksbestel een democratisch tekort. Inwoners van de CAS-landen hebben geen directe en volwaardige vertegenwoordiging in de Eerste en Tweede Kamer, terwijl deze parlementaire organen de ministers controleren die verantwoordelijk zijn voor het buitenland- en defensiebeleid van het Koninkrijk. Daarmee ontbreekt een directe stem in de controle op besluiten over beleid dat de CAS-landen raakt.

Ten tweede bestaat er een structurele afstand tussen beleidsvorming in Europees Nederland en de maatschappelijke werkelijkheid in de CAS-landen. Beleidsmakers beschikken niet altijd over systematische, representatieve en gecontextualiseerde input uit de regio, waardoor beleid het risico loopt onvoldoende aan te sluiten bij lokale realiteiten en prioriteiten.

Ten slotte ontbreekt een consistent en structureel participatiekader waarin jongeren uit de CAS-landen kunnen bijdragen aan de besluitvorming over het buitenlandbeleid van het Koninkrijk. Bestaande vormen van jongerenparticipatie zijn vaak incidenteel van aard en niet ingebed in vaste institutionele routes. Hierdoor wordt onvoldoende systematisch meegewogen welke gevolgen beleidskeuzes hebben voor toekomstige generaties in de CAS-landen.

2.3 Centrale beleidsvraag

De analyse van deze probleemstelling leidt tot de volgende beleidsvraag:

Hoe kan het ministerie van Buitenlandse Zaken de perspectieven van jongeren in Curaçao, Aruba en Sint Maarten betekenisvol, structureel en evenwichtig integreren in de vorming van het buitenlandbeleid van het Koninkrijk der Nederlanden?

Deze beleidsvraag vormt de leidraad voor de verdere opbouw van het advies.

2.4 Doel en reikwijdte van het advies

Het doel van dit advies is om vanuit een jongerenperspectief te onderzoeken welke institutionele en procedurele sturing nodig is om de democratische betrokkenheid en institutionele verankering van jongerenparticipatie in het buitenlandbeleid van het Koninkrijk te versterken. Dit advies richt zich niet op een herziening van de staatsrechtelijke Koninkrijksverhoudingen, maar op de vraag hoe besluitvorming over het buitenlandbeleid beter kan aansluiten bij de ervaringen, belangen en prioriteiten van jongeren in de CAS-landen. Dit advies heeft zowel een diagnostische als een oplossingsgerichte functie. Het brengt de structurele tekortkomingen in kaart en vertaalt deze in concrete aanbevelingen voor versterkte jongerenparticipatie, democratische betrokkenheid en grotere beleidscoherentie binnen het Koninkrijk.

2.5 Afbakening

Dit beleidsadvies hanteert een duidelijke afbakening. Thematisch richt het zich op het buitenlandbeleid van het Koninkrijk. Andere beleidsdomeinen, zoals de sociaaleconomische situatie, worden alleen besproken wanneer dit noodzakelijk is voor het begrijpen van de context in de CAS-landen.

Terminologisch wordt in dit advies zorgvuldig omgegaan met de verzamelterm “CAS-landen”. Om recht te doen aan de specifieke historische, staatsrechtelijke en maatschappelijke eigenheid van Curaçao, Aruba en Sint Maarten, wordt waar mogelijk gedifferentieerd per land. Hiermee wordt voorkomen dat lokale contexten uit het oog worden verloren in generiek beleid.

Geografisch richt het advies zich op Curaçao, Aruba en Sint Maarten als de Caribische landen binnen het Koninkrijk. Caribisch Nederland, bestaande uit Bonaire, Sint Eustatius en Saba, valt buiten dit onderzoek vanwege de afwijkende staatsrechtelijke en bestuurlijke positie als bijzondere gemeenten van Nederland. Anders dan Curaçao, Aruba en Sint Maarten zijn deze eilanden geen autonome landen binnen het Koninkrijk, maar openbare lichamen die bestuurlijk onderdeel zijn van Nederland. Waar relevant kunnen sommige aanbevelingen wel bredere toepasbaarheid hebben voor het Caribisch deel van het Koninkrijk, bijvoorbeeld wanneer zij betrekking hebben op de kennis, werkwijze of training van beleidsmedewerkers binnen het ministerie.

Demografisch ligt de focus op jongeren van achttien tot en met dertig jaar.

De analyse bestrijkt de periode vanaf de staatkundige hervormingen van 2010 tot en met de recente ontwikkelingen in 2026. Deze hervormingen vormen het huidige kader waarin het buitenlandbeleid

van het Koninkrijk wordt gemaakt. Voor de contextvorming van de bredere staatkundige verhoudingen wordt ook kort stilgestaan bij de aanloop richting 2010 en de ontwikkelende verhoudingen tussen Nederland en het Caribisch deel van het Koninkrijk.

Hoofdstuk 3: Methodologie en verantwoording

3.1 Onderzoeksopzet en methode

Om de beleidsvraag te beantwoorden is gekozen om gebruik te maken van een literatuuronderzoek, interviews, rondetafelgesprek en een enquête. Deze combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve methoden geeft inzicht in de institutionele en beleidsmatige context van de CAS-landen als in de ervaringen en percepties van betrokkenen en de jongeren zelf. Het literatuuronderzoek biedt de analytische basis van het onderzoek, terwijl interviews en enquêtes zorgden voor verdieping vanuit de praktijk. Door deze methoden te combineren ontstaat een onderbouwd beeld van mogelijke richtingen voor toekomstbestendig beleid.

Tijdens het literatuuronderzoek is gekeken naar beleidsdocumenten van zowel de CAS-landen als Nederland, wetenschappelijke literatuur, rapporten van denktanks en journalistieke bronnen zoals lokale kranten. Het doel van literatuuronderzoek is drieledig: het begrijpen van de institutionele inrichting van het Koninkrijk, het identificeren van overeenkomsten en het blootleggen van structurele knelpunten in de huidige vorming van het buitenlandbeleid.

Nadat de context is vastgesteld, maakt dit onderzoek een verdiepende slag met behulp van interviews. Daarvoor zijn onder meer jongeren die in de CAS-landen geboren of daar zijn opgegroeid geïnterviewd. Ook is met beleidsmedewerkers van verschillende ministeries gesproken, evenals vertegenwoordigers van de CAS-landen en inhoudelijke experts, waaronder onderzoekers en hoogleraren. Dit kwalitatieve onderzoeksdeel geeft meer inzicht in de ervaringen van betrokken beleidsprocessen.

Dit is vervolgens verder verdiept door middel van enquêtes naar CAS-jongeren, die online zijn verspreid via netwerken en het hoger onderwijs. Ter verbreding van het bereik is onder andere een artikel gepubliceerd op de website *Dossier Koninkrijksrelaties*.¹³ Dit heeft gezorgd voor inzichten in een bredere groep jongeren dan alleen respondenten. De enquête bevatte meerdere soorten vragen, van meerkeuze en Likertschalen tot open vragen.

Daarna zijn de bevindingen in een rondetafelgesprek getoetst en verdiept door gesprekken met jongeren afkomstig uit de CAS-landen en beleidsmedewerkers betrokken bij de vorming van het buitenlandbeleid. Gedurende drie rondes reflecteren de twee groepen individueel en samen op de huidige institutionele knelpunten en aanbevelingen van dit beleidsadvies. Door deze indeling konden deelnemers eerst binnen elke groep hun eigen ervaringen en perspectieven delen, waarna beide groepen op elkaars input konden reageren.

Ook maakt het beleidsadvies gebruik van kwantitatieve data van de nationale statistiebureaus van Curaçao, Aruba, Sint Maarten en Nederland, aangevuld met internationale databronnen zoals de World Bank, NGO's en andere internationale organisaties om ontwikkelingen in de CAS-landen in kaart te brengen. Deze gegevens onderbouwen trends in de bevolkingssamenstelling, vergrijzing, migratie en de positie van jongeren binnen de samenleving. Deze werkwijze verzorgt een aanvullende, kwantitatief geïntegreerde basis onder de probleemanalyse.

¹³ The West Wing. (2026). *The West Wing wil inbreng van Caribische jongeren bij onderzoek*. Dossier Koninkrijksrelaties. <https://dossierkoninkrijksrelaties.nl/2026/02/25/the-west-wing-wil-inbreng-caribische-jongeren-bij-onderzoek/>

3.2 Verantwoording doelgroep

De doelgroep van dit onderzoek bestaat uit jongeren van achttien tot en met dertig jaar uit Curaçao, Aruba en Sint Maarten. Deze keuze sluit aan bij de positionering van dit advies als product van een onafhankelijke jongerendenktank en bij de centrale vraag hoe jongerenparticipatie binnen het buitenlandbeleid van het Koninkrijk kan worden versterkt. Jongeren bevinden zich in een levensfase waarin keuzes rond onderwijs, werk, mobiliteit, terugkeer en maatschappelijke betrokkenheid sterk samenkomen. Hun perspectief is daarom relevant voor beleid dat niet alleen institutioneel beter verankerd is, maar ook toekomstbestendig en generatie-overstijgend wil zijn.

3.3 Beperkingen en ethische overwegingen

In de gehele uitvoering is gestreefd naar een zo nauwkeurig mogelijke weergave van de realiteit van Curaçao, Aruba en Sint Maarten. Desondanks kent de methodologie een aantal inherente beperkingen.

De primaire beperking ligt in de representativiteit van de verzamelde data. Hoewel jongeren circa 30% van de populatie op de CAS-landen vormen, is het vanwege de beperkte schaal van de enquêtes en de kwalitatieve aard van de interviews niet mogelijk om een statistisch sluitend beeld te schetsen van de gehele jongerenpopulatie. Er is sprake van een selectiebias: de jongeren die deelnemen aan interviews of enquêtes zijn vaak al maatschappelijk betrokken of beschikken over de digitale middelen en taalvaardigheid om deel te nemen aan ons onderzoek. Hierdoor kunnen de perspectieven van jongeren buiten deze groep onderbelicht blijven.

Als onderzoekers verbonden aan The West Wing is reflectie op de eigen positie van de onderzoekers onmisbaar. Dit advies is opgesteld door twaalf jongeren die allen afkomstig zijn uit Nederland, zonder persoonlijke achtergrond op de CAS-landen. Dit betekent dat de dagelijkse realiteit van de eilanden niet uit eigen ervaring bekend is, en dat kennis ontbreekt die voor lokale inwoners vanzelfsprekend is. Deze beperking heeft onvermijdelijk invloed gehad op de wijze waarop vragen zijn gesteld, welke inzichten zijn opgemerkt en wat mogelijk buiten beschouwing is gebleven.

Om dit te ondervangen zijn bewuste methodologische keuzes gemaakt. Er is een uitgebreide reeks interviews afgenomen met een diverse groep direct betrokkenen, lokale experts, beleidsmakers en jongeren zelf, aangevuld met een tweetalige vragenlijst in zowel het Nederlands als Engels, zodat verschillende taalgemeenschappen binnen het Koninkrijk konden deelnemen. Daarnaast is de inhoud van dit advies getoetst door mensen met een directe band met de eilanden om blinde vlekken te identificeren en de juistheid van onze interpretaties te toetsen. Het inzetten van deze methoden maakt onderzoek echter niet vanzelf reflexief; daarvoor zijn aanvullende keuzes nodig in hoe we omgaan met taal en met de dynamiek tussen onszelf en onze gesprekspartners.

Een vorm van reflectie betreft de vraag hoe participanten ons zagen, en in hoeverre dit de aard van de gegeven antwoorden heeft beïnvloed. De vraag doet zich voor of participanten hebben gedeeld wat er werkelijk speelt, wat vermoedelijk werd verwacht, of juist wat men zelf wilde onderstrepen? Uit de gesprekken kwam naar voren dat participanten dit onderzoek in de eerste plaats zagen als een kanaal om gehoord te worden, om de complexiteit van hun situatie zichtbaar te maken en om hun eigen ervaringen en verhaal te delen. Daardoor lag de nadruk in de interviews op wat er daadwerkelijk speelt op de eilanden. Desalniettemin blijft het onmogelijk om met zekerheid te zeggen in hoeverre die motivatie de inhoud van de gesprekken heeft gekleurd.

Hierbij moet kritisch worden gekeken naar onze eigen positionering als onderzoekers. Gegeven de specifieke sociaal-economische en culturele context van de CAS-landen, is het de vraag in hoeverre

onze eigen achtergrond en beperkte voorkennis van lokale nuances hebben geleid tot een selectieve perceptie. Het is mogelijk dat hierdoor een vorm van selectiebias is ontstaan; we moeten erkennen dat we wellicht geen volledig zicht hebben op hoe gender- of sociaaleconomische verschillen de verstrekte informatie hebben beïnvloed, of dat we bepaalde signalen die de realiteit nuanceren hebben gemist.

Ook in het taalgebruik is rekening gehouden met de positie van Curaçao, Aruba, en Sint Maarten als afzonderlijke landen binnen het Koninkrijk en wordt het samenvattende verslag in het Nederlands en Engels gepubliceerd. Uit het onderzoek bleek dat de verzamelterm “CAS-landen” weerstand oproept: betrokkenen identificeren zich in de eerste plaats met hun eigen land, niet met een verzamelnaam die hen groepeerst vanuit een Haags perspectief. Bovendien brengt de term het risico mee dat verschillen tussen de landen worden afgevlakt. In de analyse en formulering van aanbevelingen is daarom waar mogelijk per land geschreven. De gezamenlijke aanduiding wordt alleen gebruikt wanneer bevindingen daadwerkelijk betrekking hebben op Curaçao, Aruba en Sint Maarten gezamenlijk. Zo blijven verschillen in geschiedenis, staatsrechtelijke positie, politieke context, taal en maatschappelijke ervaring zichtbaar.

Deel II: Institutionele en Historische Context

"Als je naar de geschiedenis kijkt, merk je een patroon op: Nederland houdt alleen rekening met het land(en) waar het meer voordeel uit kan halen; die krijgen dan meer aandacht van Nederland."

Deel 2: Institutionele en Historische Context

Hoofdstuk 4: Ontstaansgeschiedenis & Inrichting

4.1 De weg naar autonomie: Curaçao, Aruba en Sint-Maarten binnen het Koninkrijk

Curaçao, Aruba en Sint Maarten kennen ieder een eigen historisch traject waarin autonomie op verschillende wijzen is vormgegeven. De staatkundige hervorming binnen het Koninkrijk op 10 oktober 2010, later bekend als 10-10-10, was het resultaat van een jarenlang proces van dialoog over de toekomstige positie van de eilanden binnen het Koninkrijksverband. Om de manier waarop buitenlandbeleid als koninkrijksaangelegenheid is ingericht goed te begrijpen, is het essentieel de historie hiervan uiteen te zetten.

4.1.1 Kolonialisme en vroegmoderne ontwikkeling

Vóór de kolonisatie door Europese landen waren de eilanden bewoond door inheemse bevolkingsgroepen. Curaçao en Aruba werden bewoond door de Caquetío, een subgroep van de Arawak. Sint Maarten kende eveneens een inheemse Arawak-bevolking, die later deels werd verdrongen door de Karib. Met de komst van de Spanjaarden in de late vijftiende en vroege zestiende eeuw werden deze gemeenschappen ingrijpend ontwricht.

In de eerste helft van de zeventiende eeuw kwamen de CAS-landen en de oorspronkelijke bevolking onder Nederlands gezag. In deze tijd bevond de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden (1588 - 1793) zich in een langdurige en intensieve strijd met het Spaanse rijk: de Tachtigjarige Oorlog. Het was in deze context dat de West-Indische Compagnie (WIC) een actieve rol speelde in het ondermijnen van de Spaanse machtspositie in de Atlantische gebieden.¹⁴ In 1634 veroverde de WIC Curaçao van Spanje.¹⁵ Twee jaar later volgde Aruba. De eilanden waren strategisch van belang als militaire en maritieme steunpunten tegen het Spaanse rijk, als uitvalsbasis voor kaapvaart en als knooppunten in de Atlantische handelsnetwerken. Sint Maarten kende een complexere geschiedenis van wisselende Europese machtsverhoudingen. In 1631 vestigde de WIC zich voor het eerst op het eiland, mede vanwege de strategische ligging en de aanwezigheid van zoutpannen. Het was echter pas in 1648 dat het zuidelijke deel, het huidige Sint Maarten, definitief onder Nederlands bestuur kwam na de ondertekening van het Verdrag van Concordia met Frankrijk.¹⁶

Gedurende de 17de en 18de eeuw functioneerden deze eilanden volledig binnen de koloniale handelssystemen van de Republiek der Verenigde Nederlanden, onder beheer van de WIC die als gecharterde compagnie namens Nederland het feitelijke gezag uitoefende. Met name Curaçao ontwikkelde zich tot een belangrijk handelscentrum, ook op het gebied van slavenhandel.¹⁷ In de periode na het faillissement van de WIC, en parallel aan staatkundige hervormingen in Europa, werden de eilanden officiële Nederlandse koloniën. In de 19de eeuw werden de eilanden ondergebracht in de kolonie Curaçao en Onderhorigheden, de latere Nederlandse Antillen.¹⁸ Hoewel de WIC was

¹⁴ P.C. Emmer en J. Gommans, red., *The Dutch Overseas Empire* (Cambridge: Cambridge University Press, 2012).

¹⁵ C.C. Goslinga, *The Dutch in the Caribbean and on the Wild Coast 1580–1680* (Assen: Van Gorcum, 1971).

¹⁶ *Traité de Concordia*, 23 maart 1648.

¹⁷ L. Rupert, *Creolization and Contraband: Curaçao in the Early Modern Atlantic World* (Athens: University of Georgia Press, 2012).

¹⁸ G. Oostindie en I. Klinkers, *Decolonising the Caribbean: Dutch Policies in a Comparative Perspective* (Amsterdam: Amsterdam University Press, 2003).

opgeheven, bleef de bestuursstructuur hiërarchisch en centraal aangestuurd vanuit de Nederlandse Staat.

4.1.2 Naar interne autonomie binnen het Koninkrijk der Nederlanden

In de eerste helft van de 20ste eeuw voltrok zich internationaal een fundamentele verschuiving in de publieke opinie over koloniale verhoudingen en bestuursmodellen, welke weerklank vond op de CAS-landen.¹⁹ Tegelijkertijd veranderde de positie van de eilanden binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Met name de ontwikkeling van de olieraffinage-industrie gaf Curaçao en Aruba een aanzienlijk economisch gewicht. Met de opstelling van het VN-Handvest in 1945 werd het beginsel van zelfbeschikking en autonomie expliciet erkend als normatief uitgangspunt binnen de internationale rechtsorde.²⁰ Dit riep het Koninkrijk der Nederlanden op tot het bevorderen van autonomie en zelfbeschikking op de Nederlandse Antillen. Onder deze internationale druk, en mede gedreven door de groeiende politieke mondigheid van de CAS-landen zelf, kwamen het Koninkrijk der Nederlanden en de Antillen tot onderhandelingen over een nieuwe staatsrechtelijke verhouding.

Een cruciale stap richting autonomie werd gezet in 1954 met de totstandkoming van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden.²¹ Dit Statuut, dat nog steeds het constitutionele fundament van het Koninkrijk vormt, herdefinieerde de staatsrechtelijke verhoudingen tussen Nederland en de Caribische gebieden van het Koninkrijk. De kern van het Statuut is de erkenning van gelijkwaardigheid tussen de landen binnen het Koninkrijk. Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen werden autonome landen binnen het Koninkrijk, ieder met een eigen regering, parlement en interne wetgevende bevoegdheden. Voor de CAS-landen betekende dit een verschuiving van koloniaal bestuur naar autonomie binnen een constitutioneel kader. De Nederlandse Antillen fungeerden daarbij als één land binnen het Koninkrijk.²² De toen gemaakte afspraken van het Statuut waren echter oorspronkelijk ontworpen voor grotere en meer bevolkte gebieden. Daarmee passen ze niet zonder meer bij de realiteit van de kleinere CAS-landen. De CAS-landen kozen niettemin bewust voor een model van autonomie, in plaats van volledige onafhankelijkheid. Zij streefden ernaar gelijkwaardige partner van Nederland te worden en slaagden hier formeel in met de totstandkoming van het Statuut.²³

4.1.3 De *status aparte* van Aruba

De eerste fundamentele herziening van deze constellatie vond plaats met de zogeheten *status apart* van Aruba. Binnen de Nederlandse Antillen bleven interne spanningen bestaan over de bestuurlijke inrichting en de verdeling van bevoegdheden en middelen tussen de eilandgebieden. Met name Aruba ontwikkelde in de decennia na 1954 een groeiende politieke beweging die zich verzette tegen de centrale dominantie van Curaçao binnen het Antilliaanse bestel. Deze wens werd in de jaren zeventig expliciet politiek gearticuleerd en vond in 1977 haar weerslag in een raadgevend referendum, waarin een meerderheid van de Arubaanse bevolking zich uitsprak voor afscheiding van de Nederlandse Antillen.²⁴ De jaren daarna stonden in het teken van intensieve onderhandelingen tussen Aruba, de Nederlandse Antillen en Nederland. Uiteindelijk werd in 1983 tijdens de Ronde Tafel Conferentie in

¹⁹ A. Anghie, *Imperialism, Sovereignty and the Making of International Law* (Cambridge: Cambridge University Press, 2005); G. Oostindie, *Postkoloniaal Nederland* (Amsterdam: Bert Bakker, 2010).

²⁰ Verenigde Naties, *Handvest van de Verenigde Naties*, 26 juni 1945, art. 1(2), 73.

²¹ *Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden*, 15 december 1954, *Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden* 1954, nr. 503.

²² *Eilandenregeling Nederlandse Antillen (ERNA)*, 3 maart 1951, *Publicatieblad van de Nederlandse Antillen* 1951, nr. 83.

²³ I. Klinkers, *De weg naar het Statuut: het Nederlandse dekolonisatiebeleid in de Caraïben (1940-1954) in vergelijkend perspectief* (Utrecht: Universiteit Utrecht, 1999).

²⁴ Eilandsraad Aruba, "Officiële vaststelling uitslag referendum inzake staatkundige toekomst van Aruba," 25 maart 1977, *Nationaal Archief Aruba, Archief Eilandsraad Aruba*.

Den Haag overeenstemming bereikt over een gefaseerde staatkundige herstructurering.²⁵ Dit leidde ertoe dat Aruba per 1 januari 1986 uit het land Nederlandse Antillen trad en de status van afzonderlijk land binnen het Koninkrijk der Nederlanden verkreeg. Aan deze *status aparte* was aanvankelijk een perspectief op toekomstige onafhankelijkheid verbonden. Deze afspraak werd echter in 1994 herzien, waardoor Aruba haar positie als autonoom land binnen het Koninkrijk behield.

4.1.4 Het staatsrechtelijk hervormingsproces

De afscheiding van Aruba in 1986 legde een structureel probleem bloot dat al langer speelde binnen de Nederlandse Antillen: de bestuurslasten van een volwaardige overheidsstructuur wogen zwaar voor een gecombineerde bevolking van minder dan 200.000 inwoners. De kosten van eigen instituten, wetgeving en bestuur waren voor de resterende eilanden nauwelijks op te brengen.²⁶ In de praktijk omzeilde Nederland regelmatig de officiële Antilliaanse bestuurlijke kanalen door directe contacten te onderhouden met de afzonderlijke eilandbesturen. Zo werden besluiten genomen en zaken geregeld buiten de formele structuren van de Nederlandse Antillen om, wat de positie van de centrale Antilliaanse regering verder verzwakte en het onderlinge vertrouwen tussen de CAS-landen en Nederland onder druk zette.

Hoewel de hervormingen in 2010 hun beslag kregen, begon het staatsrechtelijk hervormingsproces al in 2005. Na referenda op de CAS-landen in de periode 2004-2005 bleek dat een meerderheid van de inwoners een voortzetting van het oude verband niet langer steunde. Op 22 oktober 2005 sloten Nederland en de Antillen het Hoofdlijnenakkoord om gezamenlijk het opheffingsproces van het oude verband voor te bereiden. In de zogenaamde Start-Ronde Tafel formule werd afgesproken dat Curaçao en Sint Maarten autonome landen zouden worden binnen het Koninkrijk, terwijl Bonaire, Sint-Eustatius en Saba (BES-eilanden) een directe band met Nederland zouden krijgen. In de Slotverklaring van 11 oktober 2006 werden deze afspraken vastgelegd in de Wet Staatsregeling Nederlandse Antillen.

De jaren tussen 2006 en 2010 stonden in het teken van zorgvuldige juridische en bestuurlijke voorbereidingen. Bestaande wetgeving moest worden aangepast of omgezet, zodat er geen juridisch vacuüm zou ontstaan op het moment van ontmanteling. Er werd gewerkt aan overgangsbepalingen die de continuïteit van bestuur, rechtspraak en openbare financiën garandeerden. Een belangrijk en gevoelig onderdeel van dit proces was de schuldsanering: Nederland nam een aanzienlijk deel van de schulden van de Nederlandse Antillen over als voorwaarde voor de nieuwe staatsrechtelijke status van Curaçao en Sint Maarten en om ervoor te zorgen dat de landen zouden beginnen met een financieel gezonde startpositie. Aruba bleef buiten deze regeling, omdat het eiland al sinds 1986 een aparte status had. Als tegenprestatie voor de schuldsanering werd de Rijkswet financieel toezicht ingesteld, die moest voorkomen dat de schulden opnieuw onhoudbaar zouden worden. Dit leidde tot spanningen over de reikwijdte van de autonomie van de nieuwe landen, maar werd door Nederland gerechtvaardigd vanuit het Koninkrijksbelang van deugdelijk bestuur.

Op 10 oktober 2010, bekend als 10-10-10, werden de Nederlandse Antillen officieel opgeheven. Curaçao en Sint Maarten werden zelfstandige landen binnen het Koninkrijk, elk met een eigen Raad van Advies, Algemene Rekenkamer en Ombudsman. De BES-eilanden Bonaire, Sint-Eustatius en Saba werden openbare lichamen van Nederland.

²⁵ “Slotverklaring Ronde Tafel Conferentie inzake de staatkundige positie van Aruba,” Den Haag, 7–8 maart 1983, *Nationaal Archief, Archief Ministerie van Binnenlandse Zaken*.

²⁶ L. de Jong, *Implosie van de Nederlandse Antillen* (Den Haag: Ministerie van Justitie, 2009), 21.

De financiële stabiliteit van de CAS-landen werd echter al snel op de proef gesteld. De economieën van de CAS-landen zijn in hoge mate afhankelijk van toerisme, dat op Aruba en Sint Maarten goed is voor respectievelijk ongeveer 70% en 90% van het bruto binnenlands product. Deze kwetsbaarheid werd pijnlijk zichtbaar toen orkaan Irma in 2017 verwoestende schade aanrichtte op Sint Maarten, en de COVID-19-pandemie in 2020 het toerisme wereldwijd vrijwel volledig stillegde. Beide crises troffen de CAS-landen daardoor onevenredig hard en leidden tot een scherpe daling van inkomsten en enorme onvoorziene kosten. Nederland verstreekte liquiditeitssteun in de vorm van renteloze leningen om een financieel faillissement te voorkomen. Tijdens de coronacrisis kregen de eilanden samen ongeveer 1 miljard euro aan steun als noodlening, maar daar koppelde Nederland strenge hervormingseisen aan op het gebied van de publieke sector, belastingen en onderwijs. Dat leidde tot veel weerstand op de CAS-landen, vooral tegen het geplande Caribisch Orgaan voor Hervorming en Ontwikkeling, dat volgens critici te veel Nederlandse controle zou geven en te weinig ruimte liet voor lokale democratische besluitvorming. Ook vond de lokale bevolking het wrang dat Nederland wel bereid was om giften te geven aan landen buiten het Koninkrijk, zoals Italië. Hoewel de financiële voorwaarden zijn versoepeld na de ontstane ophef, zijn de leningen tot op heden niet kwijtgescholden.²⁷

4.2 Formele status CAS-landen met verdeling van verantwoordelijkheden

De historische ontwikkeling die in de voorgaande paragraaf is beschreven, heeft geleid tot de huidige staatsrechtelijke inrichting van het Koninkrijk. De constitutionele verdeling hiervan is geregeld in het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden. Artikel 3 bepaalt welke aangelegenheden aan het Koninkrijk toebehoren en welke aan de individuele landen. Onder de koninkrijksaangelegenheden vallen onder andere de handhaving van de onafhankelijkheid en de verdediging van het Koninkrijk, oftewel defensie, alsmede de buitenlandse betrekkingen.²⁸ Dit betekent dat het Koninkrijk één buitenlands beleid en één defensiebeleid kent. Alles wat niet uitdrukkelijk als Koninkrijksaangelegenheid in het Statuut is opgenomen, behoort tot de interne aangelegenheden van de autonome landen. Interne aangelegenheden zijn onder andere onderwijs, economisch beleid en gezondheidszorg.

Artikel 24 tot 28 van het Statuut werkt de buitenlandse betrekkingen verder uit. Zo moeten internationale overeenkomsten die de CAS-landen raken aan de desbetreffende nationale parlementen worden voorgelegd.²⁹ In het geval dat financiële of economische verdragen worden gesloten, heeft een CAS-land de mogelijkheid om zich niet te binden aan de overeenkomst, terwijl het Statuut ook de mogelijkheid geeft aan een CAS-land om met medewerking van het Koninkrijk eigenstandig een financieel of economisch verdrag te sluiten.³⁰ Bij de totstandkoming van verdragen die de CAS-landen raken, worden deze landen in een “zo vroeg mogelijk” stadium betrokken.³¹ Bovendien kunnen CAS-landen op basis van Koninkrijksverdragen toetreden tot volkenrechtelijke organisaties.³²

²⁷ Afdeling advisering van de Raad van State van het Koninkrijk, *70 jaar Statuut voor het Koninkrijk* (Den Haag: Raad van State, 2024).

²⁸ *Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden*, art. 3(a) ibid., art. 3(b)

²⁹ ibid., art. 24.

³⁰ ibid., art. 25; ibid., art. 26

³¹ ibid., art. 27.

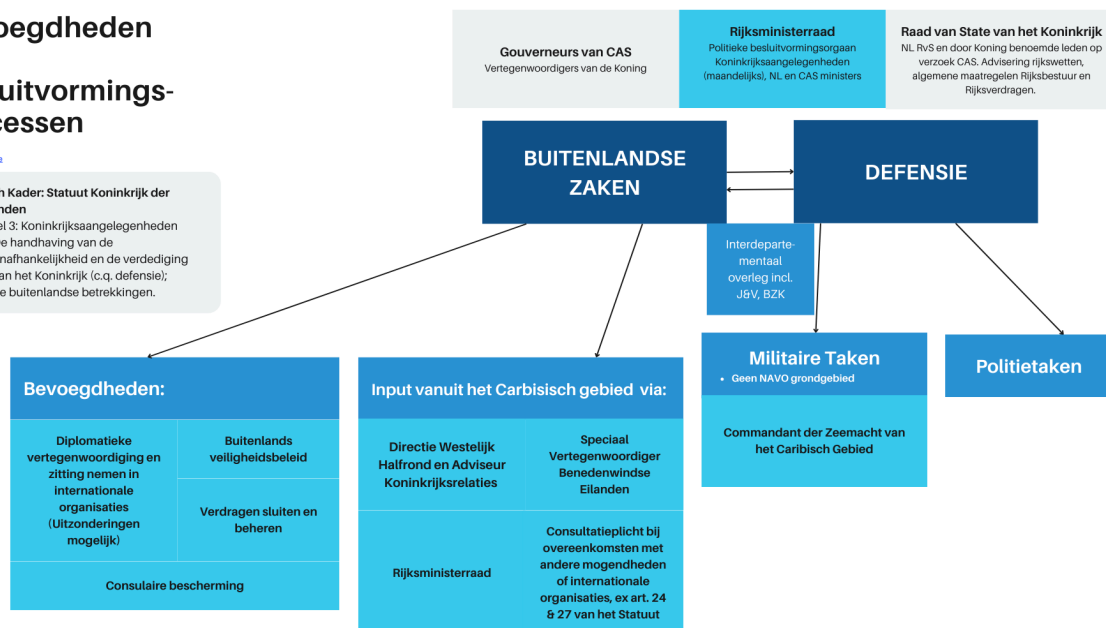
³² ibid., art. 28.

Bevoegdheden en besluitvormingsprocessen

Meer informatie

Juridisch Kader: Statuut Koninkrijk der Nederlanden

- Artikel 3: Koninkrijksaangelegenheden
 - De handhaving van de onafhankelijkheid en de verdediging van het Koninkrijk (c.q. defensie);
 - de buitenlandse betrekkingen.

Figuur 1.

4.2.1 De Rijkswestelijk Halfrond

De Rijkswestelijk Halfrond vormt het hoogste besluitvormende orgaan op Koninkrijksniveau. De Rijkswestelijk Halfrond bestaat uit de volledige Nederlandse ministerraad, aangevuld met de Gevolmachtigde Ministers van Curaçao, Aruba, en Sint Maarten.³³ Deze laatste drie vertegenwoordigen de Caribische landen. Anders dan bij Nederlandse ministers, zijn de Gevolmachtigde Ministers geen verantwoording verschuldigd aan hun eigen parlementen.³⁴ Wel moeten de Gevolmachtigde Ministers verantwoording afleggen aan de regeringen van de CAS-landen.

Bevoegdheden

De Rijkswestelijk Halfrond bespreekt en besluit over zaken die het gehele Koninkrijk aangaan, zoals defensie, buitenlandse betrekkingen en wijziging van de Grondwet of het Statuut.³⁵ De Gevolmachtigde Ministers nemen deel aan deze vergaderingen en hebben hierin een bijzondere positie. Ze vertegenwoordigen hun landsregering en kunnen bij ernstige bezwaren tegen een wetsvoorstel dat geldt voor het gehele Koninkrijk gebruikmaken van de volgende twee instrumenten: een lokaal veto of intern appel.³⁶ Hiermee kan de Gevolmachtigde Minister in theorie voorkomen dat bepaalde algemeen verbindende voorschriften voor zijn of haar land gelden, of afdwingen dat een geschil in kleiner verband verder wordt besproken. Deze bevoegdheden zijn echter begrensd: de Gevolmachtigde Minister handelt niet zelfstandig, zijn of haar veto heeft slechts lokaal effect en de Rijkswestelijk Halfrond kan het Koninkrijksbelang zwaarder laten wegen. Beide instrumenten geven een zekere bescherming, maar garanderen geen inhoudelijke bijstelling van een besluit in de Rijkswestelijk Halfrond.

³³ *ibid.*, art. 7; zie figuur 1.

³⁴ Afdeling advisering van de Raad van State van het Koninkrijk, *70 jaar Statuut voor het Koninkrijk* (Den Haag: Raad van State, 2024), 7.

³⁵ *Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden*, art. 11, leden 2 en 3.

³⁶ *ibid.*, art. 12, leden 1 en 2.

4.2.2 Gouverneurs van Curaçao, Aruba, en Sint Maarten

De Gouverneur vervult binnen het Koninkrijk een tweevoudige rol. Enerzijds is de Gouverneur de vertegenwoordiger van de Koning op de CAS-landen.³⁷ Anderzijds is hij of zij het formele hoofd van de regering van het desbetreffende land. Dit maakt de Gouverneur een schakel tussen het Koninkrijk en het landsbestuur.³⁸

Bevoegdheden

De Gouverneur zorgt voor de uitvoering van wetten en besluiten binnen het desbetreffende land. Landsverordeningen en landsbesluiten treden pas in werking na ondertekening door de Gouverneur.³⁹ Daarnaast speelt de Gouverneur een belangrijke rol bij de vorming en het functioneren van de regering. Hij of zij benoemt en beëdigt ministers en heeft een rol in het proces van de kabinetsformatie. Dit is vergelijkbaar met de rol die de Koning(in) vervulde tot en met 2012.

Ten slotte heeft de Gouverneur een toezichhoudende rol. Hij of zij heeft de taak in de gaten te houden of besluiten van het land in overeenstemming zijn met het Statuut, internationale verplichtingen en het bredere Koninkrijksbelang. Wanneer dit niet het geval is, kan de Gouverneur ingrijpen, bijvoorbeeld door een besluit niet te ondertekenen of dit voor te leggen aan de Koninkrijksregering. Dit gebeurde bijvoorbeeld in Curaçao in 2017. Toenmalig Gouverneur George-Wout weigerde het landsbesluit te ondertekenen dat de uitgeschreven verkiezingen zou annuleren.⁴⁰ Ze vond dat dit afbreuk zou doen aan de rechtszekerheid en de bestuurlijke deugdelijkheid.

4.2.3 Raad van State van het Koninkrijk

In haar Koninkrijksvariant bestaat de Raad sinds 1954 uit de Nederlandse Raad van State, aangevuld met door de Koning benoemde leden afkomstig uit de Caribische landen.⁴¹ De Caribische staatsraden worden daarbij formeel benoemd bij koninklijk besluit, maar worden voorgedragen door de respectievelijke Caribische landen zelf.

Met de inwerkingtreding van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden in 1954 werd voorzien in de uitbreiding van de Raad met een zogeheten ‘staatsraad’ namens de toenmalige Nederlandse Antillen. Na de *status aparte* van Aruba in 1986 en de ontmanteling van de Nederlandse Antillen in 2010, werd het aantal Caribische staatsraden vastgesteld op drie, met elk één lid namens Curaçao, Aruba en Sint Maarten.

Hoewel de Raad in Nederland niet-bindende uitspraken kan doen met aanzienlijk politiek gezag, speelt het op de CAS-landen een beperkte rol. De CAS-landen hebben immers hun eigen rechterlijke stelsels en de rechtsprekende bevoegdheid van de Raad van State van het Koninkrijk strekt zich dan ook in beginsel niet rechtstreeks uit tot deze landen.⁴² De Raad van State van het Koninkrijk kan

³⁷ *Reglement voor de Gouverneur van Aruba*, art. 1, lid 1; *Reglement voor de Gouverneur van Curaçao*, art. 1, lid 1; *Reglement voor de Gouverneur van Sint Maarten*, art. 1, lid 1; zie figuur 1.

³⁸ *Reglement voor de Gouverneur van Aruba*, art. 1, lid 2; *Reglement voor de Gouverneur van Curaçao*, art. 1, lid 2; *Reglement voor de Gouverneur van Sint Maarten*, art. 1, lid 2.

³⁹ *Reglement voor de Gouverneur van Aruba*, art. 18, lid 2; *Reglement voor de Gouverneur van Curaçao*, art. 18, lid 2; *Reglement voor de Gouverneur van Sint Maarten*, art. 18, lid 2.

⁴⁰ Knipselkrant Curaçao, "Gouverneur 'tekent niet bij het kruisje'," *Knipselkrant Curaçao*, geraadpleegd 11 mei 2026, <https://knipselkrant-curaçao.com/politiek/pfm-gouverneur-tekent-niet-bij-het-kruisje>.

⁴¹ *Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden*, art. 13, lid 1; zie figuur 1.

⁴² *Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie*, Rijkswet van 7 juli 2010, *Staatsblad* 2010, nr. 339.

geschillen tussen de landen van het Koninkrijk beslechten, maar deze sinds 2010 bestaande procedure wordt in de praktijk nauwelijks gebruikt.⁴³

4.2.4 Het Koninkrijksparlement

Het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden voorziet niet in een rechtstreeks gekozen wetgevend orgaan op Koninkrijksniveau. Er is derhalve geen *de jure* Koninkrijksparlement. In praktijk fungeert de Staten-Generaal, het parlement van Nederland, als wetgever voor Koninkrijksaangelegenheden. Dit orgaan is uitsluitend samengesteld uit volksvertegenwoordigers gekozen door Nederlandse staatsburgers. De gevolmachtigde ministers van Aruba, Curaçao en Sint Maarten mogen, ingevolge artikel 17 van het Statuut, deelnemen aan de parlementaire behandeling van rijkswetten en het woord voeren.⁴⁴ Artikel 18 biedt hen daarnaast de mogelijkheid amendementen voor te stellen. In beide gevallen beschikken zij niet over stemrecht.⁴⁵ De wetgevende macht over aangelegenheden die de CAS-landen rechtstreeks raken, ligt daarmee bij een parlement waarin de bevolking van die landen geen rechtstreekse vertegenwoordiging heeft. Een recent voorbeeld hiervan vormt het debat in de Tweede Kamer over de veiligheidssituatie rond Venezuela en de Kustwacht Caribisch Gebied in 2024, waarbij werd besloten over beleid dat direct gevolgen heeft voor Aruba en Curaçao zonder dat de bevolking van deze landen rechtstreeks vertegenwoordigd is in het parlement dat hierover beslist.

Het Interparlementair Koninkrijksoverleg (IPKO) is een tweejaarlijks overlegplatform en dient ter bevordering van de communicatie tussen de landen binnen het Koninkrijk. De uitkomsten van dit overleg worden voorgelegd aan het kabinet, waarbij de staatssecretarissen van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties worden verzocht een kabinetsreactie te geven.⁴⁶

Tijdens het IPKO wordt er informatie uitgewisseld tussen de landen over actuele thema's.⁴⁷ Hoewel het IPKO voornamelijk werd gezien als een symbolisch parlementair overleg, ontwikkelt het zich in toenemende mate tot een belangrijk strategisch platform.⁴⁸ De veranderende geopolitieke context rondom de CAS-landen versterkt het belang van dit overleg. Tijdens het afgelopen IPKO in februari 2026 werd bijvoorbeeld een briefing gegeven vanuit defensiepersoneel namens de Koninkrijksregering over de veiligheidssituatie in de regio. Hierbij kwamen thema's zoals de versterking van de territoriale verdediging aan bod, met specifieke aandacht voor het uitbreiden van de Caribische Militairen (CARMIL), waarna er ook gesproken werd met Arubaanse militairen.⁴⁹ Afspraken die gemaakt worden binnen het IPKO kunnen fungeren als een belangrijke bron van politieke legitimiteit voor besluitvorming in Den Haag, ook al ontbreekt een formeel-juridische doorwerking.

4.2.5 Nationale politieke organen van de CAS-landen

Elk van de drie CAS-landen beschikt over een eigen stelsel van nationale politieke organen, beschreven in artikel 41 van het Statuut.⁵⁰ De drie landen kennen een vergelijkbare institutionele structuur, bestaande uit een vertegenwoordigend orgaan, de Staten, een uitvoerend en mede-wetgevend orgaan, de Regering, en een adviserend orgaan, de Raad van Advies.

⁴³ Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden, art. 12a.

⁴⁴ *ibid.*, art. 17.

⁴⁵ *ibid.*, art. 18.

⁴⁶ Tweede Kamer der Staten Generaal, IPKO, <https://www.tweedekamer.nl/>

⁴⁷ Staten-Generaal, *Interparlementair Koninkrijksoverleg in Aruba*, februari 2026, <https://www.staten-generaal.nl/>

⁴⁸ AWEMainta, *Geen Grote Headlines, Wel Grote Agenda: Wat IPKO Op Aruba Echt Betekent*, februari 2026, <https://awemainta.info/geen-grote-headlines-wel-grote-agenda-wat-ipko-op-aruba-echt-betekent/>.

⁴⁹ Staten-Generaal, *Interparlementair Koninkrijksoverleg in Aruba*, februari 2026, <https://www.staten-generaal.nl/>

⁵⁰ Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden, art. 41.

De Staten

De Staten vormen het algemeen vertegenwoordigende lichaam en vervullen een wetgevende en controlerende functie. De Staten stellen landsverordeningen vast in samenwerking met de Regering, beschikken over het recht van amendement en stellen de landsbegroting vast. Vanuit de controlerende rol houden zij toezicht op het handelen van de Regering. Hun positie in het bredere Koninkrijksbestel is echter structureel beperkt. Hoewel de Staten bijzondere gedelegeerden kunnen afvaardigen naar de behandeling van rijkswetsvoorstellen in de Staten-Generaal, ontbreekt het stemrecht over rijkswetgeving.

De Regering

De Regering bestaat uit de Gouverneur en de Raad van Ministers en vervult tegelijkertijd een bestuurlijke en een medewetgevende functie. De Regering dient wetsvoorstellen in bij de Staten en stelt landsbesluiten vast. De Regering kan echter ook individuele bestuursbesluiten nemen en voert zij het landsbestuur uit. De Gouverneur bekleedt daarbij een bijzondere positie: hij/zij vertegenwoordigt het Koninkrijk in het land en fungeert als constitutionele schakel tussen het landsbestuur en de Koninkrijksregering.

Vertegenwoordiging van Nederland op CAS-landen (VNACS)

De Vertegenwoordiging van Nederland in Aruba, Curaçao en Sint Maarten (VNACS) is de diplomatieke voorpost van Nederland in de drie Caribische landen en werkt daarmee onder de structuren van het ministerie van Buitenlandse Zaken. De Vertegenwoordiging kent drie vestigingen: de hoofdvestiging in Willemstad, Curaçao (VNW), een vestiging in Oranjestad, Aruba (VNO) en een vestiging in Philipsburg, Sint Maarten (VNP). Aan het hoofd staat de Vertegenwoordiger van Nederland, die tevens als plaatsvervangend vertegenwoordiger voor het betrokken land fungeert.⁵¹

De VNACS vervult een tweevoudige functie. Naar Den Haag toe informeert en adviseert zij de Nederlandse ministeries over bestuurlijke, financiële en maatschappelijke ontwikkelingen in de drie landen. Naar de eilanden toe vertegenwoordigt zij Nederland bij de landsregeringen, en is zij belast met de uitvoering van kieswet taken en consulaire bijstand.

De positie van de VNACS is constitutioneel opmerkelijk. De VNACS opereert als permanent informatiekanaal van een Nederlandse minister op het grondgebied van autonome landen, zonder dat de betrokken landsregeringen of -parlementen formele invloed hebben op de inhoud van de rapportages aan Den Haag.

4.3 Internationale en Europese inbedding van het Koninkrijk

4.3.1 Buitenlandse betrekkingen als Koninkrijksaangelegenheid

Binnen het Koninkrijk der Nederlanden geldt internationaalrechtelijk alleen het Koninkrijk als geheel als soevereine staat met eigen rechten en verplichtingen, zoals het sluiten van verdragen. Hoewel deze staatsrechtelijke constructie op het eerste gezicht federale trekken heeft, worden Koninkrijksaangelegenheden in de praktijk vooral behartigd via Nederlandse instituties die in Koninkrijksverband optreden, met aanvullende betrokkenheid van de Caribische landen. oor de status van het Koninkrijk als internationaal rechtspersoon is bijvoorbeeld alleen het Koninkrijk, en niet een

⁵¹ Rijksoverheid, “Vertegenwoordiging van Nederland in Aruba, Curaçao en Sint Maarten”, geraadpleegd 27 maart 2026, <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/caribische-deel-van-het-koninkrijk/vertegenwoordiging-van-nederland-in-aruba-curaçao-en-sint-maarten>.

van de CAS-landen, bevoegd om verdragen te sluiten en te ratificeren, tot internationale overeenkomsten toe te treden en zitting te nemen in internationale organisaties.⁵²

Betrokkenheid en het ‘raken’-criterium

Hoewel de bevoegdheid bij het Koninkrijk ligt, worden de Caribische landen nauw betrokken bij de totstandkoming en de parlementaire goedkeuring van verdragen die hen aangaan. Op basis van artikel 27 van het Statuut moeten de landen worden betrokken bij de voorbereiding van verdragen die hen, overeenkomstig artikel 11, rechtstreeks raken.

De consequentie van dit ‘raken’ is tweeledig: Enerzijds moeten landen in een zo vroegmogelijk stadium worden betrokken bij de onderhandelingen en de te volgen procedures. De Afdeling Verdragen van de Directie Juridische Zaken van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (afdeling Verdragen) informeert de Gevolmachtigde Ministers zodra er een ontwerp tekst beschikbaar is. Anderzijds moet het onderwerp worden besproken in de Rijksministerraad. De Gevolmachtigde Minister van elk betrokken land neemt deel aan dit overleg en heeft, indien het op een stemming aankomt, een volwaardige stem. In de praktijk is hun stemrecht zelden doorslaggevend vanwege de numerieke verhoudingen (drie gevolmachtigde ministers tegenover het voltallige Nederlandse kabinet)

Informatievoorziening en toezicht

Om deze betrokkenheid te waarborgen, dienen ministeries de Afdeling Verdragen tijdig op de hoogte te stellen van verdragen in voorbereiding. Kwartaaloverzichten van deze verdragen worden stelselmatig aangeboden aan zowel de Staten-Generaal in Nederland als aan de CAS-landen, zodat de parlementen van de landen hun controlerende taak kunnen uitvoeren.

In de praktijk schiet deze betrokkenheid echter structureel tekort of gebeurt dit niet tijdig, blijkt uit interviews.⁵³ Daarnaast heeft de Afdeling advisering van de Raad van State in een ongevraagd advies in 2021 geconstateerd dat de onderhandelingsfase over verdragen in de praktijk meestal het exclusieve domein is van Nederland, en dat de Caribische landen hierbij nauwelijks betrokken worden. Als verklaring wijst de Afdeling op de beperkte capaciteit aan Caribische zijde: tijd en inhoudelijke expertise ontbreken om bij de vele verdragsonderhandelingen van het Koninkrijk actief betrokken te zijn.⁵⁴ Dit leidt ertoe dat de Caribische landen weinig invloed hebben op de vraag of een verdrag al dan niet voor het gehele Koninkrijk wordt aangegaan, terwijl zij binnen hun eigen jurisdictie wél verantwoordelijk zijn voor de uitvoering ervan.⁵⁵

De spanning tussen de internationale verantwoordelijkheid van het Koninkrijk en de autonomie van de landen is geen recent verschijnsel; al bij de totstandkoming van het Statuut onderkennen de opstellers dat deze spanning kon ontstaan. Sindsdien is zij alleen maar groter geworden. Sinds de jaren vijftig is het aantal internationale verplichtingen waaraan het Koninkrijk is gebonden sterk toegenomen. Daardoor zijn ook de verantwoordelijkheden gegroeid: niet alleen die van het Koninkrijk als internationaal rechtssubject, maar ook die van de landen binnen het Koninkrijk. Zoals eerder opgemerkt door de Raad van State is dit ook rechtstreeks zichtbaar in de Koninkrijks

⁵² Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden, art. 24, lid 1; ibid art. 3.

⁵³ Expertinterview Hogt; expertinterview Veenendaal; expertinterview Souma.

⁵⁴ Afdeling advisering van de Raad van State van het Koninkrijk, *70 jaar Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden* (Den Haag: Raad van State, 2024), 2.

⁵⁵ Afdeling advisering van de Raad van State van het Koninkrijk, *Ongevraagd advies over het Koninkrijk, verdragen en het Unierecht*, W04.20.0361 (Den Haag: Raad van State, 2021).

verantwoordelijkheden op het gebied van bescherming en versterking van mensenrechten, rechtszekerheid en deugdelijk bestuur.⁵⁶

4.3.2 Internationale Organisaties

Internationale organisaties (IO's), zoals de Verenigde Naties, het IMF, of de Wereldhandelsorganisatie, vereisen (vaak) soevereine staten. Veel grote internationale organisaties zijn intergouvernementeel van aard: zij bestaan uit en voor soevereine staten. Binnen deze organisaties geldt het principe van soevereine gelijkheid. Omdat Curaçao, Aruba en Sint Maarten geen soevereine staten zijn, kunnen zij geen zelfstandig lidmaatschap aanvragen bij organisaties zoals de VN of het IMF. Desalniettemin kunnen delegaties van het Koninkrijk tijdens internationale bijeenkomsten bestaan uit vertegenwoordigers van alle vier de landen, eventueel onder leiding van een afgevaardigde van een van de Caribische landen.⁵⁷

De Europese Unie

De verdragen van de Europese Unie zijn ondertekend door het Koninkrijk der Nederlanden, maar zijn alleen geratificeerd voor het Europese deel van het Koninkrijk. Bijgevolg is het EU-acquis in beginsel uitsluitend van toepassing op het Europese deel. De CAS-landen staan geregistreerd als Overzeese landen en gebieden (LGO) onder het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU).⁵⁸ Deze status bepaalt hun juridische positie ten opzichte van de Europese Unie: zij maken als LGO geen deel uit van de interne markt en zijn niet onderworpen aan het volledige EU-*acquis*, maar zijn via een associatie regime met de Unie verbonden.

De Verenigde Naties

Op mondiaal niveau worden de belangen van de eilanden behartigd binnen de Verenigde Naties onder de noemer Small Island Developing States (SIDS), waar het Koninkrijk als vertegenwoordiger optreedt. Tot 2024 verliep dat via de SIDS Accelerated Modalities of Action (SAMOA) Pathway, sindsdien via de Antigua and Barbuda Agenda for SIDS (ABAS), die kwetsbaarheden rond klimaat veiligheid, financiële weerbaarheid en vitale infrastructuur agendeert en de eilanden toegang biedt tot instrumenten als de SIDS Debt Sustainability Support Service en een Global Data Hub.

Betrokkenheid Regionale internationale organisaties

In het Caribisch gebied zijn er verschillende multilaterale organisaties waarin Caribische eilanden economische en juridische verdragen afsluiten. Voor een duidelijk overzicht zijn deze ondergebracht in onderstaande tabel.

Tabel 1: Inventarisatie van regionale internationale organisaties

Organisatie	Hoofdterrein	Positie CAS-landen	Handelingsruimte	Vertegenwoordiging
-------------	--------------	--------------------	------------------	--------------------

⁵⁶ Afdeling advisering van de Raad van State van het Koninkrijk, *70 jaar Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden* (Den Haag: Raad van State, 2024), 12.

⁵⁷ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Eén Koninkrijk – Vier Landen: Europees en Caribisch* (Den Haag: Ministerie van Buitenlandse Zaken, 2015).

⁵⁸ *Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie*, art. 198; Verenigde Naties, *SIDS Accelerated Modalities of Action (SAMOA) Pathway* (New York: Verenigde Naties, 2014).

VN / SIDS	Klimaat, ontwikkeling, weerbaarheid	Geen zelfstandig lidmaatschap	Beperkt; deelname loopt via Koninkrijksverband	Koninkrijk der Nederlanden
CARICOM	Regionale integratie, economie en veiligheid	Curaçao: geassocieerd lid; Aruba en Sint Maarten: waarnemer	Begrensd; deelname aan programma's en overleg, geen volwaardig stemrecht of CSME-deelname	CAS-landen binnen constitutionele grenzen
CARICOM IMPACS (sub-agentchap)	Veiligheid, criminaliteitsbestrijding inlichtingenuitwisseling	Operationeel partner (geen volwaardig lid)	Functioneel; gericht op praktische veiligheids- en informatie-uitwisseling	Operationele samenwerking met regionale partners
Association of Caribbean States	Diplomatie, rampenbestrijding, maritieme veiligheid, regionale stabiliteit	Geassocieerd lid	Relatief ruim; deelname aan besprekingen en vergaderingen	CAS-landen zelf, met ondersteuning vanuit Den Haag

De positie van Curaçao, Aruba en Sint Maarten binnen CARICOM laat zien hoe hun formele status hun internationale handelingsruimte afbaken. Omdat de landen geen soevereine staten zijn, het Koninkrijk de internationale rechtspersoon is, en daarnaast LGO-status hebben binnen de EU, zijn volwaardig lidmaatschap en deelname aan de CARICOM Single Market and Economy uitgesloten; wat overblijft is functionele samenwerking en geassocieerd lidmaatschap (sprekrecht en deelname aan programma's, zonder formeel stemrecht). Binnen dat begrensde kader kiezen de drie landen verschillend: Curaçao werd in juli 2024 geassocieerd lid, Aruba blijft waarnemer en zet in op functionele samenwerking, en Sint Maartens aanvraag uit 2014 ligt al ruim tien jaar stil.⁵⁹ Voor de verdeling van verantwoordelijkheden binnen het Koninkrijk is dat verschil veelzeggend: het Koninkrijk en de EU bakenen samen het externe kader af, terwijl de drie landen daarbinnen elk hun eigen keuzes maken over hoe zij hun autonomie op het gebied van regionale samenwerking benutten, een gedeeld plafond, met onder dat plafond drie eigenstandige invullingen.⁶⁰

Buiten CARICOM verschilt de positie van de CAS-landen sterk per organisatie. Binnen de Association of Caribbean States (ACS) opereren zij het meest zelfstandig: als geassocieerd lid mogen de drie landen deelnemen aan besprekingen en stemmen in de vergaderingen van de Raad van Ministers.⁶¹ De verantwoordelijkheid voor die deelname ligt primair bij de eilanden zelf, met het ministerie van Buitenlandse Zaken in Den Haag in een ondersteunende en faciliterende rol. Daarmee biedt de ACS de landen een regionaal netwerk dat los staat van Europese diplomatieke kaders.⁶²

Bij andere internationale organisaties verschuift het zwaartepunt juist naar het Koninkrijk. Aan CELAC nemen de CAS-landen niet zelfstandig deel; eventuele dialoog verloopt uitsluitend in EU-verband. Het beeld dat zich aftekent, is dat van een gelaagde verdeling van verantwoordelijkheden. De CAS-landen treden zelfstandig op waar hun status dat toelaat (ACS),

⁵⁹ CARICOM Secretariat, "Curaçao joins CARICOM, pledges to leverage cultural, economic strengths," *CARICOM*, 30 juli 2024, geraadpleegd 11 mei 2026, <https://caricom.org>

⁶⁰ CARICOM IMPACS, "Strategic Priorities," geraadpleegd 27 februari 2026, <https://www.caricomimpacs.org/>.

⁶¹ *Verdrag tot oprichting van de Associatie van Caribische Staten*, art. IV, Cartagena de Indias.

⁶² ACS, *Plan of Action 2022–2028* (Port of Spain: Association of Caribbean States, 2023).

nemen begreemd deel waar dat geldt (CARICOM), en worden door het Koninkrijk vertegenwoordigd waar volwaardige deelname constitutioneel is uitgesloten (CELAC, VN/SIDS). Welke actor de stem voert, het land, het Koninkrijk of de EU, hangt daarmee niet af van een vaste taakverdeling, maar van het specifieke institutionele kader waarin de samenwerking zich afspeelt.

4.3.3. Mensenrechtenverdragen

De meeste belangrijke mensenrechtenverdragen zijn van toepassing in alle landen van het Koninkrijk, zoals het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens.⁶³ Tegelijkertijd geldt dat recentere internationale mensenrechtenverdragen die na de inwerkingtreding van het Statuut zijn gesloten, niet automatisch mede gelden voor de Caribische landen.⁶⁴ De beslissing voor een territoriale uitzondering ligt bij de Rijksministerraad, na consultatie van de regeringen van Curaçao, Aruba, en Sint Maarten. Uit zowel interviews als eerdere constatering van de Raad van State blijkt dat deze consultatie in de praktijk regelmatig op het laatste moment plaatsvindt, waardoor beperkte tijd resteert voor inhoudelijke en juridische beoordeling door de Caribische landen.⁶⁵

Dit leidt tot een structureel verschil in de snelheid en mate waarin mensenrechtenverdragen daadwerkelijk worden toegepast binnen het Koninkrijk. Hoewel medegelding in beginsel vaak als wenselijk wordt beschouwd, stopt de uitvoering regelmatig door beperkte wetgevingscapaciteit en uitvoeringsstructuren in de Caribische landen.⁶⁶ Hierbij worden verdragen op de lange baan geschoven of slechts op één van de eilanden geïmplementeerd. Zo heeft Curaçao het VN-Vluchtelingenverdrag niet geratificeerd vanwege beperkingen in wetgeving en uitvoeringscapaciteit. Er is dan ook aanhoudende internationale kritiek van mensenrechtenorganisaties zoals Amnesty International op de praktijk rondom Venezolaanse migranten en vluchtelingen, ten aanzien van hun detentieomstandigheden en de behandeling van minderjarigen.⁶⁷ Het grote contrast met de situatie op Aruba, die het VN-Vluchtelingenverdrag wel heeft ondertekend, onderstreept bovendien de verschillen in de toepassing van mensenrechten binnen het Koninkrijk.⁶⁸

De gevolgen hiervan zijn ook benoemd door internationale toezichthoudende organen. VN-verdragscomités en de Mensenrechtenraad hebben herhaaldelijk gewezen op de ongelijkheid in implementatie en benadrukken dat het Koninkrijk als geheel verantwoordelijk blijft voor naleving, ongeacht de interne staatsrechtelijke verdeling en autonomie van de landen.⁶⁹ Daarmee komt de zogenoemde waarborgfunctie van artikel 43 van het Statuut in beeld, die het Koninkrijk verantwoordelijk maakt voor fundamentele rechten en vrijheden. In de praktijk ontstaat hierbij spanning tussen deze internationale verantwoordelijkheid en de autonome beleidsruimte van de Caribische landen. Enerzijds wordt terughoudendheid betracht om in te grijpen in nationale

⁶³ Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV), *Fundamentele rechten in een digitale wereld*, Advies nr. 120 (Den Haag: AIV, 2023), p. 38-45. Belangrijke verdragen die in alle landen gelden zijn onder meer: het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten, het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten, en het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

⁶⁴ Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV), *Fundamentele rechten in een digitale wereld*, Advies nr. 120 (Den Haag: AIV, 2023), p. 38-45.

⁶⁵ Interview Maya Soumah; Afdeling advisering van de Raad van State van het Koninkrijk, *Ongevraagd advies over het Koninkrijk, verdragen en het Unierecht*, W04.20.0361 (Den Haag: Raad van State, 14 juni 2021).

⁶⁶ Adviesraad Internationale Vraagstukken, *Fundamentele rechten in een digitale wereld*, Advies nr. 120 (Den Haag: AIV, 2023), 17.

⁶⁷ Amnesty International, "Curaçao: Gevluchte Venezolanen opgesloten, mishandeld en teruggestuurd; Nederland kijkt weg," *Amnesty International*, 11 oktober 2021, geraadpleegd 11 mei 2026, <https://www.amnesty.nl/actueel>

⁶⁸ C. Sanelowsky-Bosman, T. Liefwaard en F. Goudappel, "Schending mensenrechten ongedocumenteerd in Curaçao," *Nederland Rechtsstaat*, 21 oktober 2021, geraadpleegd 11 mei 2026, <https://www.nederlandrechtsstaat.nl/>

⁶⁹ Verenigde Naties, Mensenrechtenraad, *Rapport van de Werkgroep Universele Periodieke Review – Nederland*, 18 mei 2017, A/HRC/36/15, aanbevelingen 131.105, 131.199, 131.202, 131.203.

uitvoeringskeuzes, mede vanwege politieke gevoeligheden rond autonomie. Anderzijds wordt deze terughoudendheid door onder meer de Raad van State en internationale organisaties als problematisch gezien, omdat de beperkte uitvoeringscapaciteit in de Caribische landen leidt tot feitelijke ongelijkheid in de bescherming van rechten.⁷⁰

Deze spanning wordt concreet zichtbaar in de uitvoering van mensenrechtennormen in situaties met een directe impact op de bevolking. Zo is in eerdere rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens geoordeeld dat het Koninkrijk verantwoordelijk kan worden gehouden voor mensenrechtenschendingen in Caribische landen, zoals ontoereikende detentieomstandigheden en gebrekkige zorg in *Murray v. the Netherlands*.⁷¹ Hoewel het ging om een autonoom land binnen het Koninkrijk (Curaçao), werd de klacht gericht tegen Nederland als verdragsstaat. De zaak illustreert dat de internationale verantwoordelijkheid van het Koninkrijk dus niet wordt beperkt door de constitutionele verhoudingen.

Voor de onderzoeksvraag is met name relevant dat deze implementatiekloof niet neutraal uitwerkt voor de samenleving. Jongeren in de Caribische landen worden hierdoor direct geraakt in hun toegang tot rechten, rechtsbescherming en institutionele waarborgen, terwijl hun invloed op de totstandkoming en implementatie van deze verdragen beperkt blijft. Dit versterkt de structurele asymmetrie tussen internationale verplichtingen, nationale uitvoeringscapaciteit en de mate waarin jongeren daadwerkelijk beschermd worden door het mensenrechtenkader binnen het Koninkrijk. De institutionele borging van deze rechten wordt verder bemoeilijkt doordat er geen toezichthoudende mechanismen zijn voor de Caribische landen, die wel op de BES-eilanden en in Nederland aanwezig zijn. Hoewel de waarborgfunctie er in theorie wel een toetsingsstructuur heeft, wordt deze dus niet gebruikt voor de naleving van mensenrechtenverplichtingen binnen het gehele Koninkrijk.

4.4 Het Koninkrijksbestel in Europees perspectief

Het Koninkrijk der Nederlanden is niet de enige Europese staat met overzeese gebiedsdelen; onder andere Frankrijk, Denemarken en het Verenigd Koninkrijk onderhouden constitutionele banden met gebieden buiten het Europese continent en worstelen daarbij met vergelijkbare vraagstukken rondom autonomie, democratische vertegenwoordiging en burgerschap. In deze sectie wordt een vergelijkende analyse gemaakt van de staatsrechtelijke verhoudingen binnen deze landen. Hierbij ligt de focus op de vormgeving van het buitenlands beleid en de beschikbare mechanismen voor jongerenparticipatie en inspraak in deze gebieden.

4.4.1. Frankrijk

Frankrijk onderhoudt constitutionele banden met dertien overzeese gebieden, verspreid over vier oceanen. Het Franse stelsel telt twee fundamenteel verschillende categorieën van overzeese gebieden, elk met een eigen constitutionele grondslag en mate van autonomie, vastgelegd in de Franse grondwet.

Juridisch en institutionele structuur

De eerste categorie zijn de *Départements et Régions d'Outre-Mer* (DrOM), geregeld in artikel 73 van de Franse Grondwet.⁷² Deze gebieden zijn volledig geïntegreerd in de Franse Republiek en kennen een lage mate van autonomie. Franse nationale wetgeving is er van toepassing, lokale bestuurders zijn

⁷⁰ Afdeling advisering van de Raad van State van het Koninkrijk, *Ongevraagd advies over het Koninkrijk, verdragen en het Unierecht*, W04.20.0361 (Den Haag: Raad van State, 14 juni 2021).

⁷¹ Europees Hof voor de Rechten van de Mens (Grote Kamer), *Murray v. Nederland*, nr. 10511/10, uitspraak 26 april 2016.

⁷² *Constitution de la République française*, art. 73, October 4, 1958

uitvoerend van aard en beschikken niet over zelfstandige wetgevende bevoegdheden. Omdat de DrOM integraal onderdeel zijn van de Franse staat, vallen zij ook volledig onder het Europese recht. Dit heeft concrete consequenties: zo gelden bijvoorbeeld de Europese regels inzake minimumloon wel op het Franse deel van Sint Maarten, maar niet op het Nederlandse deel.⁷³

De tweede categorie is de *Collectivités d'Outre-Mer* (COM), geregeld in artikel 74 van de Franse Grondwet.⁷⁴ Deze gebieden hebben een gematigde mate van autonomie, vergelijkbaar met de positie van de CAS-landen binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Elk COM heeft een eigen institutioneel statuut, met een lokale wetgevende raad die op specifieke gebieden eigen regelgeving kan aannemen. Deze regelgeving mag echter niet in strijd zijn met de Franse Grondwet of het internationale recht. De Franse staat oefent toezicht uit via een prefect en de Raad van State. De COM-gebieden maken geen deel uit van de Europese Unie, maar hebben de status van LGO.⁷⁵

Democratische vertegenwoordiging en buitenlandbeleid

Op het gebied van democratische vertegenwoordiging bestaat er een fundamenteel verschil tussen de twee categorieën. Inwoners van de DrOM hebben volledig stemrecht in Franse nationale en Europese verkiezingen en zijn vertegenwoordigd in zowel de *Assemblée Nationale* als de Senaat. Inwoners van de COM-gebieden hebben eveneens vertegenwoordiging in het Franse parlement, maar hun rechtspositie en vertegenwoordiging verschillen per gebied. In beide categorieën berust de verantwoordelijkheid voor defensie en buitenlands beleid volledig bij de Franse centrale regering. De overzeese gebieden beschikken niet over zelfstandige internationale rechtspersoonlijkheid, al mogen de DrOM en COM in beperkte mate regionale samenwerkingsverbanden aangaan met naburige staten.⁷⁶

Jongerenparticipatie

Op het gebied van jongerenparticipatie publiceerde het *Conseil d'orientation des politiques de jeunesse* (COJ) in 2024 een rapport specifiek over de situatie van jongeren in de overzeese gebieden, met 21 concrete aanbevelingen. Het rapport signaleert structurele achterstanden op het gebied van onderwijs, werkgelegenheid en politieke participatie.⁷⁷ Aanvullend behandelt het rapport van de werkgroep "Jeunesses" van het *Conseil national pour le développement et la solidarité internationale* (CNDSI), gepresenteerd op het *Quai d'Orsay* in april 2024, specifiek de betrokkenheid van jongeren bij de totstandkoming van het Franse buitenlands beleid.⁷⁸ Hoewel Frankrijk door de volledige integratie van de DrOM verder gaat dan Nederland en het VK in formele vertegenwoordiging, blijven structurele mechanismen voor jongerenparticipatie vanuit de overzeese gebieden in het buitenlands beleid beperkt.

Vergelijkende observaties

Het Franse model kent een directe parallel met het Koninkrijk der Nederlanden aangezien het zowel sterk geïntegreerde als meer autonome overzeese gebieden kent. Toch delen beide modellen een gemeenschappelijke tekortkoming: buitenlandbeleid en defensie vallen in beide gevallen exclusief onder de verantwoordelijkheid van de centrale regering, zonder directe democratische invloed van

⁷³ H.G. Hoogers en G. Karapetian, *Het Koninkrijk tegen het licht* (Den Haag: Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2019)

⁷⁴ *Constitution de la République française*, art. 74, October 4, 1958

⁷⁵ Karapetian, "Hoe verder met de Landen en Gebieden Overzee na Brexit?," *SEW, Tijdschrift voor Europees en economisch recht* (2020)

⁷⁶ Embassy of France, "Written Evidence from the Embassy of France," OTS0128.

⁷⁷ Conseil d'orientation des politiques de jeunesse (COJ), *Rapport sur la situation des jeunes dans les Outre-mer* (Paris: COJ, 2024)

⁷⁸ Conseil national pour le développement et la solidarité internationale (CNDSI), "Jeunesses et développement: restitution des recommandations du rapport du groupe de travail 'Jeunesses,'" April 24, 2024

inwoners van de overzeese gebieden op die besluitvorming. Op het gebied van jongerenparticipatie beschikt Frankrijk met het COJ en het CNDSI over meer gestructureerde adviesorganen dan Nederland, maar ook hier blijft de structurele doorwerking in het buitenlands beleid beperkt.

4.4.2. Verenigde Koninkrijk

Het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Noord-Ierland onderhoudt constitutionele banden met veertien overzeese gebieden (*British Overseas territories*, BOT's), de laatste overblijfselen van het Britse Rijk. Anders dan de CAS-landen binnen het Koninkrijk der Nederlanden maken de BOTs geen deel uit van het Verenigd Koninkrijk zelf: zij vallen onder het soevereine gezag van het VK, maar zijn daar staatsrechtelijk van onderscheiden. De formele verantwoordelijkheid ligt bij het *Foreign, Commonwealth and Development Office* (FCDO)⁷⁹.

Juridisch en institutionele structuur

Kenmerkend voor het Britse model is het ontbreken van een overkoepelende constitutie. Elk gebied beschikt over een eigen constitutie, vormgegeven via een zogeheten *Order in Council*, waardoor er in feite veertien afzonderlijke constituties bestaan voor veertien gebieden. Hoewel de gebieden over verregaande interne autonomie beschikken, op het gebied van bijvoorbeeld milieu, fiscaliteit en migratie, behoudt het Verenigd Koninkrijk de bevoegdheid om eenzijdige regels uit te vaardigen. In de bewoonde gebieden wordt de Kroon vertegenwoordigd door een door Londen benoemde Gouverneur der Kroon, die toezicht houdt op de naleving van deze Rijkstaken. In uiterste gevallen kan het Verenigd Koninkrijk direct ingrijpen.⁸⁰

Democratische vertegenwoordiging en buitenlandbeleid

De democratische inspraak op centraal niveau is echter structureel beperkt. Inwoners van de overzeese gebieden hebben in beginsel geen kiesrecht voor het Britse Lagerhuis (*House of Commons*). Stemrecht is gekoppeld aan inwoning in het Verenigd Koninkrijk, niet aan het bezit van het Brits burgerschap. Hoewel het Britse parlement dus wetgevende bevoegdheden heeft over de gebieden, zijn de burgers daar niet direct vertegenwoordigd. Zij oefenen hun democratische rechten primair lokaal uit, gebaseerd op de zogeheten *belonger status*.

Op het gebied van buitenlandse betrekkingen bezitten de overzeese gebieden, net als de CAS-landen binnen het Koninkrijk der Nederlanden, geen zelfstandige internationale rechtspersoonlijkheid. Het sluiten van verdragen is een koninklijk prerogatief.⁸¹ De Britse regering beslist of internationale verdragen worden uitgebreid naar de territoria, doorgaans met instemming van lokale regeringen, maar met de mogelijkheid dit eenzijdig op te leggen. Vertegenwoordigers van de gebieden kunnen internationale conferenties enkel bijwonen als onderdeel van de Britse delegatie.

Ondanks het gebrek aan directe parlementaire vertegenwoordiging in Londen, zijn er mechanismen om invloed uit te oefenen. Het primaire platform hiervoor is de jaarlijkse *Joint Ministerial Council*, waar vertegenwoordigers van de gebieden en de Britse regering overleggen over strategische prioriteiten. Daarnaast behartigt de *United Kingdom Overseas Territories Association* (UKOTA) de gezamenlijke belangen in Londen door directe contacten te onderhouden met het FCDO en andere relevante ministeries.⁸²

⁷⁹ Ian Hendry and Susan Dickson, *British Overseas Territories Law* (Oxford: Hart Publishing, 2011);

⁸⁰ House of Commons Library, "The Overseas Territories," CBP-9706

⁸¹ H.G. Hoogers and G. Karapetian, *Het Koninkrijk tegen het licht* (Den Haag: Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2019), hst. 4.

⁸² UK Government, "2024 UK and Overseas Territories Joint Ministerial Council Communiqué," GOV.UK, 21 november 2024, <https://www.gov.uk/government/publications/uk-and-overseas-territories-joint-ministerial-council-2024-communication>.

Jongerenparticipatie

De UKOTA biedt jongeren een officieel platform om hun stem te laten horen via de jaarlijkse UK *Overseas Territories Youth Summit*.⁸³ Tijdens deze top komen jongerenvertegenwoordigers tussen de 18 en 25 jaar uit alle bewoonde overzeese gebieden bijeen om te discussiëren over relevante thema's zoals LHBTI-rechten, en de problematiek rondom braindrain en de barrières voor jongeren om terug te keren naar hun herkomstgebied. Daarnaast faciliteert het Britse Lagerhuis (House of Commons) actieve deelname via de 'Make Your Mark'-stemming. Tijdens deze stemming, onderdeel van de UK Parliament Week, kunnen jongeren uit de Britse overzeese gebieden tussen de 11 en 18 jaar stemmen op een onderwerp voor een debat in het Lagerhuis. In 2025 brachten zij voor de derde keer hun stem uit, waarbij twaalf procent pleitte voor een debat over internationale betrekkingen en conflicten. Bovendien hebben deze jongeren een vaste vertegenwoordiging binnen het UK Youth Parliament. Hierdoor behartigen zij hun belangen op regionaal niveau én krijgen zij de unieke kans om daadwerkelijk het woord te voeren in de zaal van het Lagerhuis.

Toch concludeert de *British Foreign Policy Group* in haar rapport *Engaging Young People in UK Foreign Policy* dat het Verenigd Koninkrijk structureel achterblijft bij vergelijkbare landen. Het VN-jongeren delegatenprogramma werd in 2016 beëindigd en de sluiting van de *British Youth Council* in 2024 hebben belangrijke participatiekanalen weggenomen.⁸⁴ Bestaande mechanismen kampen met het risico van tokenisme: inspraak zonder structurele doorwerking in beleid.

Vergelijkende observatie

Zowel de Britse als de Nederlandse constitutionele inrichting kennen vergelijkbare democratische tekortkomingen: een gebrek aan directe vertegenwoordiging van overzeese burgers in het parlement waar besluitvorming over buitenlandbeleid wordt gecontroleerd en een beperkte structurele inbedding van jongerenparticipatie binnen het buitenlandbeleid. Opvallend is dat zelfs binnen het Verenigd Koninkrijk, dat beschikt over meer geformaliseerde mechanismen voor jongerenparticipatie dan Nederland, de effectiviteit daarvan ter discussie staat.

4.4.3 Denemarken

Het Koninkrijk Denemarken bestaat uit drie onderdelen: het Europese Denemarken, de Faeröer en Groenland. Deze autonome gebieden genieten een vergaande mate van zelfbestuur, vastgelegd in afzonderlijke wetgeving. Groenland heeft sinds 2009 een zelfbestuurregeling op grond van de *Act on Greenland Self-Government*, die Groenland ook erkent als volk onder internationaal recht en de mogelijkheid van onafhankelijkheid opent.⁸⁵ De Faeröer beschikken sinds 1948 over zelfbestuur, waarbij de Takeover Act van 2005 hun mogelijkheden om aanvullende bevoegdheden over te nemen van de Deense centrale regering verder heeft uitgebreid.⁸⁶

Juridische en institutionele structuur

Waar het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden één overkoepelend constitutioneel kader biedt voor alle landen, beschikken de Faeröer en Groenland elk over een eigen wettelijk statuut dat hun autonomie regelt.⁸⁷ Dit creëert meer ruimte voor maatwerk per gebied. Net als in het Nederlandse model blijven defensie, buitenlands beleid en monetair beleid voorbehouden aan de centrale regering,

⁸³ UK Overseas Territories Association, "UK Overseas Territories Youth Summit," accessed April 17, 2026, <https://www.ukota.org>.

⁸⁴ British Foreign Policy Group, "Engaging Young People in UK Foreign Policy."

⁸⁵ Act on Greenland Self-Government. June 21, 2009. https://www.stm.dk/_p_14350.html

⁸⁶ The Danish Parliament, "Danish Act Relating to the Takeover of Affairs and Fields of Affairs by the Faeroe Islands Public Authorities", Act No. 578. June 24, 2005.

⁸⁷ H.G. Hoogers en G. Karapetian., *Het Koninkrijk tegen het licht*, hst. 3, §2;

in dit geval vastgelegd in de Deense Grondwet.⁸⁸ Een Deense Hoge Commissaris vertegenwoordigt het centrale gezag in beide gebieden, vergelijkbaar met de rol van de Gouverneur in de CAS-landen, maar met minder directe bevoegdheden.

Democratische vertegenwoordiging en buitenlandbeleid

Op het gebied van democratische vertegenwoordiging kent het Deense model een sterkere verankering dan het Nederlandse. Zowel de Faeröer als Groenland hebben elk twee gereserveerde zetels in het Deense parlement, de Folketing. Dit betekent dat Groenlandse en Faroese vertegenwoordigers in Kopenhagen de Deense ministers van Defensie en Buitenlandse Zaken direct kunnen ondervragen en ter verantwoording kunnen roepen over beleid dat hun gebieden raakt.⁸⁹

Ook op het gebied van buitenlandbeleid is het Deense model verder ontwikkeld dan het Nederlandse. In oktober 2021 werd een formele contactgroep voor buitenlands-, veiligheids- en defensiebeleid opgericht tussen Denemarken, Groenland en de Faeröer.⁹⁰ Dit mechanisme geeft beide autonome gebieden een gestructureerde en formele stem in het buitenlandbeleid dat hen direct raakt, terwijl de eindverantwoordelijkheid bij de Deense centrale regering blijft. Daarnaast kunnen de Faeröer op grond van de Takeover Act zelfstandig internationale verdragen sluiten op terreinen waarvoor zij bevoegdheden hebben overgenomen, zoals visserij. Groenland en de Faeröer zijn ook vertegenwoordigd in de Deense delegaties naar regionale organen zoals de Arctische Raad.

Jongerenparticipatie

Het Deense model kent op het gebied van jongerenparticipatie enkele concrete en relevante initiatieven. Voor het Deense voorzitterschap van de Arctische Raad (2025-2027) is een speciaal jongerencomité opgericht met vertegenwoordigers van de Faeröer en Groenland, dat een adviserende rol vervult in het Arctische beleid en de Arctic Youth Conference van 2027 voorbereidt.⁹¹ Het Sjómaq-project (2022-2026) brengt jongeren uit Denemarken en de autonome gebieden samen om via dialoog wederzijds begrip te kweken en de toekomst van het koninkrijk gezamenlijk te bespreken.⁹² In maart 2025 kwamen jonge Inuit uit Alaska, Canada, Tsjoeotka en Groenland samen in Nuuk voor het ICC Inuit Youth Engagement Program, een intensief programma gericht op inheemse diplomatie en internationale belangenbehartiging. Geselecteerd uit 179 kandidaten bouwen deelnemers leiderschapsvaardigheden op via directe interactie met het diplomatieke corps en worden deelnemers begeleid door mentoren uit het netwerk van de Inuit Circumpolar Council.⁹³

Vergelijkende observatie

Het Deense model biedt op twee punten een directe en relevante les voor het Koninkrijk der Nederlanden. Ten eerste kennen de Faeröer en Groenland met hun zetels in de Folketing een formele parlementaire vertegenwoordiging op centraal niveau die de CAS-landen volledig ontbreken. Ten tweede toont de contactgroep voor buitenlands- en veiligheidsbeleid uit 2021 aan dat het mogelijk is om autonome gebieden formeel en structureel te betrekken bij het maken van buitenlandbeleid zonder de eindverantwoordelijkheid van de centrale regering aan te tasten. En derde laat het Deense model zien dat jongerenparticipatie institutioneel kan worden verankerd door jongeren uit autonome gebieden een formele adviserende rol te geven binnen concrete beleidstrajecten.

⁸⁸ Royal Danish Embassy, "Written Evidence from the Royal Danish Embassy," OTS0117; *Danmarks Riges Grundlov* [Danish Constitution], June 5, 1953, §1.

⁸⁹ H.G. Hoogers and G. Karapetian, *Het Koninkrijk tegen het licht*, hst. 3, §3.

⁹⁰ Ministry of Foreign Affairs of Denmark, "Greenland and the Faroe Islands," accessed April 2026, <https://um.dk>

⁹¹ Arctic Council, Danish Chairmanship 2025–2027, accessed April 2026,

⁹² Inuit Circumpolar Council, "ICC Inuit Youth Engagement Program," Nuuk, March 2025, accessed April 2026.

⁹³ Ibid.

**Deel III:
Beperkingen van
Koninkrijksaangelegenheden**

*“Het beeld heerst daarmee dat de eilanden niet worden meegenomen in
besluiten die hun het meest raken.”*

Bron: enquête

Deel 3: Beperkingen van Koninkrijksaangelegenheden

Hoofdstuk 5: Probleemanalyse en structurele tekortkomingen binnen participatie en representatie

5.1 Drie gelaagde tekortkomingen

In de voorgaande hoofdstukken is uiteengezet hoe het Koninkrijk der Nederlanden formeel is ingericht en hoe de verdeling tussen Koninkrijks- en landse aangelegenheden juridisch is vormgegeven. Wat die beschrijving niet beantwoordt, is hoe die structuur in de praktijk functioneert, en waar deze tekortschiet. Want tussen de formele architectuur van het Statuut en de dagelijkse realiteit van besluitvorming over buitenlandbeleid en defensie bestaan in de praktijk tekortkomingen. Dit hoofdstuk analyseert deze kloof. Achtereenvolgens komt aan bod hoe besluitvorming over Koninkrijksaangelegenheden in de praktijk verloopt, welke rol de afzonderlijke organen daarin spelen, en waarom de bestaande structuur onvoldoende waarborgt dat de inwoners van de CAS-landen werkelijk worden betrokken bij beleid dat hen raakt.

De analyse in dit hoofdstuk wordt opgebouwd langs drie niveaus van tekortkoming: een macro-niveau van het Koninkrijk als geheel, een meso-niveau van institutionele kanalen en besluitvormingsstructuren, en een micro-niveau waarin specifiek wordt ingezoomd op de positie van jongeren en hun beperkte betrokkenheid.

5.2 Macro: Democratisch tekort in besluitvorming over Koninkrijksaangelegenheden

5.2.1 De institutionele kern

Zoals in hoofdstuk vier uiteen is gezet, zijn buitenlandse betrekkingen en defensie op Koninkrijksniveau belegd.⁹⁴ Deze bevoegdheidsverdeling roept een afzonderlijke vraag op, namelijk hoe de democratische controle is ingericht wanneer besluiten alle vier de landen kunnen raken, terwijl parlementaire verantwoording ongelijk is verdeeld.

Deze vraag manifesteert zich voornamelijk op het terrein van buitenlandse betrekkingen. Het Koninkrijk treedt naar de buitenwereld op als één internationale rechtspersoon en bezit als enige de bevoegdheid om verdragen te sluiten. Artikel 27 van het Statuut beschrijft dat de CAS-landen worden betrokken bij verdragen die hen raken. In de praktijk vindt die consultatie regelmatig pas in een laat stadium plaats, wat ook wordt bevestigd door de Raad van State in een ongevraagd adviesrapport.⁹⁵ De drie gevolmachtigde ministers staan in de Rijksministerraad bovendien tegenover een voltallig Nederlands kabinet, van een gelijkwaardige stem is op dit terrein geen sprake. Dit mechanisme werd in 2026 concreet zichtbaar. Het Koninkrijk onthield zich namens alle vier de landen van stemming over een VN-resolutie die de trans-Atlantische slavenhandel bestempelde als de ernstigste misdaad tegen de menselijkheid. Dit is een thema dat de Caribische landen het meest raakt. De CAS-landen werden hierover vooraf niet geconsulteerd, terwijl Nederland daartoe formeel verplicht is bij VN-resoluties die de eilanden aangaan. De verantwoordelijke minister van Buitenlandse Zaken erkende achteraf dat de communicatie hierover beter had gekund.

⁹⁴ Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden, art. 3.

⁹⁵ Anon. n.d. "Ongevraagd Advies Over Het Koninkrijk, Verdragen En Het Unierecht." *Raad Van State*.

Op het terrein van defensie is het beeld vergelijkbaar. De CAS-landen beschikken niet over een eigen krijgsmacht, maar maken wel deel uit van een koninkrijk dat één krijgsmacht kent.⁹⁶ Tegelijk bestaat er geen afzonderlijke begroting voor het Koninkrijk. De financiering en parlementaire controle van defensiebeleid verlopen in belangrijke mate via de begroting van het Nederlandse ministerie van Defensie en de daarbij horende Nederlandse controlemechanismen.⁹⁷ Hetzelfde budgettaire mechanisme geldt voor het buitenlandbeleid waar ook het Ministerie van Buitenlandse Zaken wordt bekostigd uit de Nederlandse rijksbegroting en legt daarover uitsluitend verantwoording af aan de Nederlandse Staten-Generaal, waardoor de afhankelijkheid van Nederland niet alleen procedureel maar ook financieel verankerd is.

Juist hier wordt het democratisch tekort zichtbaar. Het Koninkrijk kent geen afzonderlijk parlement op Koninkrijksniveau dat als parlementair equivalent van de Koninkrijksregering fungeert.⁹⁸ In de praktijk wordt de controle op de Koninkrijksregering uitgeoefend door de Nederlandse Staten-Generaal, terwijl de parlementen van de CAS-landen niet over de instrumenten beschikken om die regering ter verantwoording te roepen. De inwoners van de CAS-landen kunnen daardoor wel door deze besluitvorming worden geraakt, zonder dat hun parlementen over dezelfde mogelijkheden beschikken om dat beleid rechtstreeks te controleren.⁹⁹

Deze institutionele asymmetrie raakt aan de democratische legitimiteit binnen het Koninkrijk. Democratische legitimiteit veronderstelt immers niet alleen dat beleid juridisch geldig en bestuurlijk uitvoerbaar is, maar ook dat burgers kunnen volgen hoe besluiten tot stand komen en via welke representatieve instituties daarop controle wordt uitgeoefend. Wanneer besluiten gevolgen hebben voor alle vier de landen, maar de parlementaire verantwoordingsstructuur grotendeels in Nederland is geconcentreerd, ontstaat spanning tussen de reikwijdte van het beleid en de wijze waarop democratische controle is georganiseerd. Het probleem ligt daarmee in de vraag of de bestaande institutionele verankering voldoende aansluit bij de gevolgen van het beleid dat zij moet dragen.¹⁰⁰

Deze inrichting is staatsrechtelijk niet ongeldig, het Statuut staat deze aanpak toe. Wel laat deze analyse zien dat de huidige inrichting, ondanks de bestaande mogelijkheden tot inspraak en vertegenwoordiging, een democratische asymmetrie in stand laat.

5.2.2 Persistentie: eerdere diagnoses zonder gevolg

Het democratisch tekort in de institutioneel-juridische verhouding binnen het Koninkrijk is niet recentelijk ontdekt. In de periode sinds de hervormingen van 10-10-10 verschenen meerdere gezaghebbende rapporten en adviezen die het vraagstuk benoemen, waaronder twee rapporten van de Raad van State en een recent rapport van de Adviesraad Internationale Vraagstukken. De conclusies van deze rapporten waren eenduidig: De Staten-Generaal functioneert *de facto* als het vertegenwoordigende orgaan van het gehele Koninkrijk: zij stelt rijkswetten vast die bindend zijn voor alle vier de landen. Tegelijkertijd zijn de meeste Nederlanders woonachtig in de Caribische landen in beginsel uitgesloten van het kiesrecht voor de Tweede Kamer en Eerste Kamer. De Raad van State omschreef dit in 2024 als een “morganatisch burgerschap” waarbij het Koninkrijk énnationaliteit

⁹⁶ Ibid.

⁹⁷ W. Veenendaal, “Het democratisch tekort in het Koninkrijk: voor- en nadelen van drie mogelijke oplossingen,” *Stuk Rood Vlees*, 10 januari 2025.

⁹⁸ Raad van State van het Koninkrijk, *70 jaar Statuut van het Koninkrijk*, 16 oktober 2024; Wouter Veenendaal, “Het Democratisch Tekort in ons Koninkrijk: Een Oplosbaar Probleem?“, *Stuk Rood Vlees*, 23 september 2014.

⁹⁹ Ibid.

¹⁰⁰ Ibid.

kent, maar de politieke rechten die daarmee gepaard gaan, verschillen naargelang de woonplaats van de burger.¹⁰¹

De staatkundige hervorming van 10-10-10 wekte de verwachting dat deze verhoudingen zouden verbeteren. Die verwachting is niet ingelost en ging juist gepaard met onduidelijkheid over verantwoordelijkheden en een gebrekkige institutionele inrichting. Het samenvoegen van bestuurslagen heeft geleid tot inefficiëntie, extra bureaucratie en capaciteitsproblemen. Onderzoekers van de Universiteit van Amsterdam pleitte er destijds voor om bestuursstructuren op de eilanden te vereenvoudigen en om coördinatie te versterken.¹⁰² Ook academici van de universiteiten van Leiden en Maastricht constateerden in hun reflectie op tien jaar 10-10-10 dat dit appel grotendeels onbeantwoord is gebleven.¹⁰³ De AIV stelde dit probleem niet volledig aan de juridische kant door in 2020 vast te stellen dat het Statuut en de Rijkswetten in beginsel voldoende instrumenten bieden voor effectieve samenwerking tussen de Koninkrijkslanden. Het probleem zou dus eerder politiek van aard zijn aangezien de beschikbare mogelijkheden stelselmatig onvoldoende benut worden.¹⁰⁴

Zoals de rechtsvergelijking in paragraaf 4.4 liet zien is het democratisch tekort niet vanzelfsprekend binnen koninkrijken met overzeese gebieden. In de vergelijking met de overzeese gebieden van Frankrijk, Denemarken en het VK komt naar voren dat het democratisch tekort in het parlement een karaktereigenschap is die niet in de Franse of Deense staatsinrichting voorkomt.¹⁰⁵

Over de te volgen oplossingsrichting bestaan uiteenlopende opvattingen. De Raad van State adviseerde in 2024 het actieve kiesrecht voor de Tweede Kamer uit te breiden naar Nederlanders op de CAS-landen.¹⁰⁶ Vanuit de academische hoek bevatte een ander voorstel een aanpassing van de samenstelling van de Staten-Generaal naar analogie van de Raad van State van het Koninkrijk: Caribische vertegenwoordigers nemen zitting wanneer rijkswetgeving of Koninkrijksaangelegenheden worden behandeld, maar niet bij volledig interne Nederlandse wetgeving.¹⁰⁷ De Wiardi Beckman Stichting, het wetenschappelijk bureau van de Partij van de Arbeid, vulde dit aan met een pleidooi voor het toekennen van het recht van initiatief en amendement aan gedelegeerde Statenleden van de Caribische landen, en voor de totstandkoming van een bindende geschillenregeling. De geschillenregeling is een verplichting die al is opgelegd in het Statuut, maar die na veertien jaar nog steeds niet is ingelost.¹⁰⁸

Het coalitieakkoord van het kabinet-Rutte IV erkende in 2022 voor het eerst expliciet het democratisch tekort en kondigde een proportionele stemming voor de CAS-landen bij rijkswetgeving aan.¹⁰⁹ Na de val van het kabinet in juli 2023 zijn deze voornemens echter niet in wetgeving omgezet. Het kabinet-Schoof erkende in september 2024, in reactie op de IPKO-afsprakenlijst, het

¹⁰¹ Raad van State van het Koninkrijk, *70 jaar Statuut van het Koninkrijk*, aanbeveling B.2.

¹⁰² E. Rhuggenaath en R. Zwart, *Curaçao: vijftien jaar baas in eigen huis. De prijs van autonomie* (Willemstad: ADCaribbean BV, 2025), 72, 101.

¹⁰³ J. van den Berg en R. Zwart, *Koninkrijk op eieren: reflecties op 10 jaar 10-10-10*, Den Haag, 2020.

¹⁰⁴ Adviesraad Internationale Vraagstukken, *Veiligheid en rechtsorde in het Caribisch gebied*, advies nr. 117 (Den Haag: AIV, 2020), 8.

¹⁰⁵ H.G. Hoogers en G. Karapetian, *Het Koninkrijk tegen het Licht*, (Groningen: Rijksuniversiteit Groningen in opdracht van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2019), 47, <https://www.tweedekamer.nl>

¹⁰⁶ Raad van State van het Koninkrijk, *70 jaar Statuut van het Koninkrijk*, aanbeveling B.2.

¹⁰⁷ G. Karapetian, *Er is een Staten-Generaal van het Koninkrijk: Over voorstellen tot opheffing van het democratisch deficit in het Koninkrijk der Nederlanden*, (Groningen: Rijksuniversiteit Groningen, 2024), <https://research.rug.nl/nl/publications/er-is-een-staten-generaal-van-het-koninkrijk-over-voorstellen-tot/>.

¹⁰⁸ Jeroen Recourt, *Vier Landen, Een Koninkrijk en een Scheve Machtsbalans*, Wiardi Beckman Stichting, augustus 2023, <https://wbs.nl/publicaties/vier-landen-een-koninkrijk-en-een-scheve-machtsbalans>.

¹⁰⁹ *Coalitieakkoord kabinet-Rutte IV: Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst*, Den Haag: Rijksoverheid, 10 januari 2022, 8.

democratisch tekort als onopgelost vraagstuk. Het IPKO stelde in februari 2026 een deskundigengroep in om binnen een jaar met concrete voorstellen te komen. Het is veelzeggend dat in het huidige coalitieakkoord het Koninkrijks democratisch tekort niet terugkeert als een zelfstandig vraagstuk. De CAS-landen worden vooral benoemd in beschermende termen: Nederland “handhaaft een geloofwaardige militaire aanwezigheid” om “het Caribische deel van ons Koninkrijk” te beschermen, en voert “de gezamenlijke klimaatagenda voortvarend uit.”¹¹⁰ De CAS-landen worden daarmee gepositioneerd als onderwerp van Nederlands beleid in plaats van een medebeslisser. Of deze huidige ronde van advisering tot daadwerkelijke hervormingen leidt, valt nog te bezien.

5.3 Meso: Bestaande participatiekanalen lossen het tekort niet op

5.3.1 Rijksministerraad

De Koninkrijksregering legt alleen verantwoording af aan het Nederlandse parlement, waardoor de Caribische parlementen minder controle kunnen uitoefenen. Daarnaast zijn de gevolmachtigde ministers binnen de Rijksministerraad in de minderheid. Bovendien hebben de Gevolmachtigde ministers niet de mogelijkheid om te stemmen in de Rijksministerraad, om een rijkswet in te dienen, dan wel om deze te amenderen.¹¹¹

Dit formele tekort wordt versterkt door een verschil in beleving, een bevinding die uit onze afgenomen interviews naar voren komt. Zo schetste een van de geïnterviewden dat voor Nederlandse ministers de Rijksministerraad een “moetje” is: een formele verplichting aan de rand van de agenda.¹¹² Dit zou het functioneren van de Rijksministerraad als volwaardig platform voor gelijkwaardig overleg bemoeilijken. Daarentegen werd ook geconstateerd in een ander interview dat voor de gevolmachtigde ministers van de CAS-landen datzelfde overleg vrijwel het enige formele kanaal is op Koninkrijksniveau waarlangs zij invloed kunnen uitoefenen op beleid dat hun land direct raakt. Dit maakt de Rijksministerraad juist een cruciaal platform voor de CAS-landen.¹¹³ Hoewel het belang van de Rijksministerraad in de huidige vorm daarmee onderstreept wordt, neemt dit de asymmetrische machtsverhoudingen binnen het orgaan niet weg.

Een andere beperking is dat er tot op heden geen regeling bestaat voor het oplossen van geschillen, terwijl het Statuut dat wel verplicht.¹¹⁴ De Raad van State heeft geadviseerd hier zo snel mogelijk werk van te maken, maar tot op heden heeft een geschillenregeling nog geen vorm gekregen. Er is onenigheid over de macht die een eventuele Koninkrijksrechter zou moeten krijgen.¹¹⁵

5.3.2 Gouverneurs van Curaçao, Aruba en Sint Maarten

De functie van gouverneur kent, sinds deze functie in het leven geroepen is in 1815, verschillende tekortkomingen. Hoewel de gouverneur voor een lange tijd formeel veel macht had, was deze in de praktijk sterk afhankelijk van Den Haag. De gouverneur moest vooral de belangen van de Kroon en later de Nederlandse regering uitvoeren, waardoor de ruimte om zelfstandig beleid te voeren beperkt bleef. Tegelijkertijd stond de gouverneur lokaal vaak op grote afstand van de samenleving, met name omdat tot 1962 alleen Europese Nederlanders tot gouverneur werden benoemd.¹¹⁶ Hierdoor werd het

¹¹⁰ Aan de slag - Coalitieakkoord 2026-2030 (2026, 30 januari). Ministerie van Algemene Zaken

¹¹¹ Jeroen Recourt, *Vier Landen, Een Koninkrijk en een Scheve Machtsbalans*.

¹¹² Expertinterview, 30 maart 2026.

¹¹³ Expertinterview, 30 april 2026.

¹¹⁴ Raad van State van het Koninkrijk. *70 jaar Statuut voor het Koninkrijk*, 7.

¹¹⁵ Jeroen Recourt, *Vier Landen, Een Koninkrijk en een Scheve Machtsbalans*.

¹¹⁶ G.J. Oostindie, *De gouverneurs van de Nederlandse Antillen: taken, omgeving en profiel sinds 1815*, (Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, 2011), 16, <https://pure.knaw.nl/ws/files/474848/gouverneurs.pdf>.

ambt lange tijd gezien als symbool van koloniaal gezag in plaats van een werkelijk Caribische functie. Tot op heden vervult de gouverneur een dubbele rol als vertegenwoordiger van de Kroon als van de landsregering. Deze dubbele rol zorgt soms voor spanningen en maakt het moeilijk neutraal te bemiddelen tussen de Nederlandse en Caribische belangen. Als laatste is de benoemingsprocedure weinig transparant.¹¹⁷ Hierdoor is het onduidelijk op basis van welke criteria iemand gouverneur wordt.

5.3.3 Raad van State van het Koninkrijk

Hoewel de Raad van State formeel een Koninkrijksorgaan is, bestaat er een duidelijke institutionele asymmetrie.¹¹⁸ De leden van de Raad van State worden, wanneer het gaat om aangelegenheden in een van de CAS-landen, aangevuld door een lid van de Staatsraad uit het respectievelijke CAS-land.¹¹⁹ Dit wordt dan de Raad van State van het Koninkrijk genoemd. Ondanks dat de Raad van State van het Koninkrijk in formele zin een eigen ambt is, gaat het in de praktijk om een Nederlands ambt dat soms wordt aangevuld met Caribische leden.¹²⁰ Desalniettemin leidt de samenstelling tot een spanningsveld: enerzijds adviseert de Raad over wetgeving die directe gevolgen heeft voor de CAS-landen, anderzijds is de representatie van deze landen, en daarmee ook die van jongeren, binnen het orgaan beperkt.¹²¹

5.3.4 Koninkrijksparlement & IPKO

Het Koninkrijk kent geen rechtstreeks gekozen wetgevend orgaan op Koninkrijksniveau, waardoor de bevolking van de CAS-landen niet direct vertegenwoordigd is in de wetgevende macht over Koninkrijksaangelegenheden. Betreffende het Koninkrijksparlement is de duidelijke tekortkoming dat deze niet bestaat en daarmee direct stemrecht vanuit de CAS-landen niet aanwezig is. Voor het IPKO kan geconstateerd worden dat de effecten beperkt kunnen zijn, omdat de afspraken die hier gemaakt worden niet bindend zijn. Het IPKO kan weliswaar politieke druk uitoefenen, maar is volledig afhankelijk van de regeringen om afspraken daadwerkelijk uit te voeren. Daarom heeft de Statenvoorzitter van Curaçao recent een lans gebroken voor een meer geïnstitutionaliseerde structuur om afspraken te monitoren en na te komen.¹²² Binnen het IPKO is bijvoorbeeld het democratisch tekort al langere tijd aangekaart, maar gedurende twaalf jaar zijn er slechts beperkte acties ondernomen ter verbetering. Bij het IPKO in september is er echter een stap genomen door af te spreken een werkgroep aan te stellen die de gedane voorstellen in kaart brengt.¹²³ Deze werkgroep is in februari 2026 aangesteld zoals eerder benoemd is.

Het is daarnaast ook zo dat de IPKO-agenda te breed en te in sommige gevallen, zoals met het democratisch tekort, politiek gevoelig is. Hierdoor concurreren veel verschillende onderwerpen, variërend van luchtvaart tot vergrijzing en connectiviteit, om aandacht en capaciteit. In de Tweede Kamer is daarom recent door zowel Kamerleden als de verantwoordelijke Staatssecretaris gepleit voor prioritisering om zaken binnen de looptijd van programma's af te ronden.¹²⁴

¹¹⁷ G.J. Oostindie, *De gouverneurs van de Nederlandse Antillen: taken, omgeving en profiel sinds 1815*, 17.

¹¹⁸ Raad van State van het Koninkrijk. *70 jaar Statuut voor het Koninkrijk*.

¹¹⁹ Raad van State van het Koninkrijk. *70 jaar Statuut voor het Koninkrijk*, 5 en 58.

¹²⁰ Raad van State van het Koninkrijk. *70 jaar Statuut voor het Koninkrijk*, 5.

¹²¹ Gohar Karapetian, *Er is een Staten-Generaal van het Koninkrijk: Over voorstellen tot opheffing van het democratisch deficit in het Koninkrijk der Nederlanden*.

¹²² Antilliaans Dagblad, "IPKO doet aan zelfreflectie," *Antilliaans Dagblad*, geraadpleegd 15 mei 2026, <https://antilliaansdagblad.com/article/curacao/31774-ipko-doet-aan-zelfreflectie>.

¹²³ Ibid.

¹²⁴ Tweede Kamer der Staten-Generaal, *Vaststelling van de begrotingsstaten van Koninkrijksrelaties (IV) en het BES-fonds (H) voor het jaar 2026*, (Den Haag: Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2026), 14, <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2025Z15699&did=2026D16619>.

Als laatste is een gebrek aan afstemming en informatie ook een terugkerend probleem, met name ten aanzien van veiligheidskwesties.¹²⁵ Hier voelen de CAS-landen zich niet altijd goed over gehoord en geïnformeerd. Dat is des te wranger, omdat dit laat zien dat het IPKO niet adequaat kan voorzien in het voornaamste doel waarvoor het overleg in het leven is geroepen.

5.3.5 Ambtelijke route van Koninkrijksaangelegenheden en consultatieplicht

Nu de beperkingen met betrekking tot de bestaande participatiekanalen uiteen zijn gezet, zal worden ingegaan op de specifieke ministeries die relevant zijn voor dit onderzoek: het Ministerie van Buitenlandse Zaken en het Ministerie van Defensie. Beide ministeries zijn gevestigd in Den Haag, vallen onder de verantwoordelijkheid van Nederlandse bewindspersonen en leggen verantwoording af aan het Nederlandse parlement.

De formele input vanuit de Caribische landen in het buitenlandsbeleidproces wordt gekenmerkt door vier kanalen. Ten eerste via de Rijksministerraad, waar de gevolmachtigde ministers deelnemen wanneer de agenda hun land raakt. Ten tweede door middel van het structurele overleg tussen het Ministerie van Buitenlandse Zaken en de Directies Buitenlandse Betrekkingen van de afzonderlijke autonome landen. Ten derde via diplomaten afkomstig uit het Caribisch deel van het Koninkrijk, die op een aantal posten in Noord- en Zuid-Amerika aanwezig zijn, maar ook bijvoorbeeld in Brussel. Ten vierde via de consultatieplicht bij het sluiten van verdragen die de CAS-landen raken, zoals neergelegd in de artikelen 24 en 27 van het Statuut.

Binnen het Ministerie van Buitenlandse Zaken is de Directie Westelijk Halfrond (DWH) verantwoordelijk voor de bilaterale betrekkingen met Noord-Amerika, Latijns-Amerika en het Caribisch gebied. De DWH stuurt de ambassades en consulaten in de regio aan, en onderhoudt regulier overleg met andere departementen, zoals Economische Zaken, Justitie en Veiligheid en Defensie. Binnen DWH is er een adviseur Koninkrijkszaken belast met de behartiging van de buitenlandse belangen van de Caribische Koninkrijksdelen, en zoals eerder benoemd heeft het ministerie haar vertegenwoordiging op de CAS-landen via de VNACS. Daarnaast bestaat het Caribisch Overleg Buitenlandse Betrekkingen, een samenwerkingsorgaan waarin de landen van het Koninkrijk overleggen over buitenlandse betrekkingen. Een belangrijke constatering die uit ons onderzoek naar voren is gekomen is dat er bij het diplomatieke opleidingstraject (IBBZ) geen tot weinig aandacht is voor de CAS-landen.¹²⁶ Ook is er na IBBZ geen training gefocust op het Koninkrijk als geheel, wat gevolgen heeft voor het algehele kennis- en bewustzijnsniveau met betrekking tot de CAS-landen op het ministerie. Ook buiten het IBBZ-traject is er ministerie-breed geen zogeheten “Koninkrijksonboarding” voor nieuwe werknemers. Een groter bewustzijn en hoger kennisniveau binnen het Ministerie van Buitenlandse Zaken zou bevorderlijk zijn voor inclusief beleid dat de CAS-landen structureel meeneemt in de besluitvorming.

Het Ministerie van Defensie is verantwoordelijk voor de krijgsmacht van het Koninkrijk waarvan de begroting wordt vastgesteld door het Nederlandse parlement. Zoals in 5.2.1 is vastgesteld hebben de CAS-landen geen eigen krijgsmacht, noch een formele rol in de vaststelling van de defensiebegroting. Tegelijkertijd kent Defensie een groot takenpakket in het Caribisch Gebied, en is zij onder meer verantwoordelijk voor de verdediging van de grenzen en neemt deel aan internationale anti-drugs

¹²⁵ NU.cw, “Curacao vraagt tijdens IPKO om meer democratische betrokkenheid en aandacht voor veiligheid,” *NU.cw*, 19 februari 2026, <https://nu.cw/2026/02/19/curacao-vraagt-tijdens-ipko-om-meer-democratische-betrokkenheid-en-aandacht-voor-veiligheid/>.

¹²⁶ Expertinterview met beleidsmedewerker van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, 8 mei 2026.

operaties, verleent humanitaire hulp bij rampen en verzorgt search-and-rescue operaties. Daarnaast vervult Defensie politietaken zoals de bestrijding van zware geweldsmisdrijven en drugscriminaliteit op de eilanden zelf. Aruba en Curaçao beschikken over eigen professionele militaire eenheden, Arumil en Curmil, die onderdeel zijn van de Nederlandse krijgsmacht. De eilanden dragen zo bij aan de uitvoering van het veiligheidsbeleid, maar hebben geen stem in de sturing ervan.

Uit deze analyse kan worden geconcludeerd dat binnen de bestaande participatiekanalen de CAS-landen tegen beperkingen aanlopen. Deze tekorten maken structurele inspraak lastig en dragen daarmee bij aan het democratisch tekort binnen het Koninkrijk. Het jongerenperspectief in het bijzonder is niet ingebed in deze structuren, waar de volgende sectie dieper op in zal gaan..

5.4 Micro: Structurele afwezigheid van jongerenparticipatie

Een kernprobleem binnen de besluitvorming is het ontbreken van structurele en gecentraliseerde jongerenparticipatie in de CAS-landen. Hoewel er in de CAS-landen en bredere Koninkrijkscontext jongerenorganisaties en participatiekanalen bestaan, zijn deze in de praktijk vaak beperkt actief, klein in omvang of wisselend bezet. Daardoor ontbreekt een stabiele achterban en is er nauwelijks sprake van continue vertegenwoordiging van jongerenbelangen.¹²⁷ Daarnaast betekent het bestaan van een organisatie nog niet dat er ook daadwerkelijke, duurzame participatie plaatsvindt. Deze tekortkoming brengt risico's met zich mee, bijvoorbeeld met betrekking tot informatievoorziening richting jongeren over buitenlandbeleid en de mogelijke gevolgen hiervan op sectoren zoals toerisme, een sector waarin veel jongeren werken. Naast specifieke jongerenorganisaties kan het Ministerie van Buitenlandse Zaken ook een rol spelen bij het verhogen van jongerenparticipatie vanuit de CAS-landen in het buitenlandbeleid, wat in dit deelhoofdstuk zal worden toegelicht.

5.4.1 Institutionele en procedurele structuren bieden weinig ruimte voor betekenisvolle jongerenparticipatie

Naast het beperkt functioneren van bestaande jongerenorganisaties schuilt een tweede, fundamentele probleem in de institutionele en procedurele inrichting binnen het beleid van het Koninkrijk zelf. Besluitvorming over buitenlands- en veiligheidsbeleid vindt hoofdzakelijk plaats binnen intergouvernementele en ambtelijke structuren, waarin jongerenparticipatie vanuit de CAS-landen geen expliciet onderdeel vormt. Hierdoor ontbreekt een structurele route waarlangs perspectieven van CAS-jongeren kunnen worden ingebracht. Wanneer jongeren structureel afwezig blijven in besluitvormingsprocessen, ontstaat beleid dat vooral is afgestemd op korte termijn belangen en bestaande machtsverhoudingen, in plaats van op intergenerationele rechtvaardigheid en de toekomst hiervan. Hoewel in Europees Nederland jongeren ook niet betrokken zijn bij alle vormen van besluitvorming met betrekking tot buitenlandbeleid, zijn er wel meer kanalen beschikbaar om structureel betrokken te zijn, zoals bijvoorbeeld via The West Wing, de Nationale Jeugdraad en Defensity College. Voor jongeren uit de CAS-landen missen vergelijkbare ingebedde initiatieven, waardoor zij minder betrokken kunnen worden bij het maatschappelijke debat rondom buitenlandse zaken en defensie. Een initiatief waar Track Ongevraagd Advies van The West Wing zelf mee aan de slag kan gaan is het actief betrekken van jongeren van de CAS-landen bij de denktank.

Zoals hiervoor is benoemd werken er diplomaten vanuit het Caribisch deel van het Koninkrijk op posten in Brussel, Zuid- en Noord-Amerika. In het verlengde hiervan zouden er op de diplomatieke posten van het Koninkrijk ook stageplekken vrijgemaakt kunnen worden voor jongeren vanuit de

¹²⁷ Gena-Lee Vieira Pita, *Vertrouwen van jongeren in de politiek van Curaçao: Onderzoek naar de perceptie en betrokkenheid van jongeren in de politieke arena van Curaçao* (Willemstad, Curaçao: De Haagse Hogeschool, juni 2024), 14–20.

CAS-landen. Het is belangrijk om hierbij de verschillende kosten in levensonderhoud in vergelijking met de CAS-landen mee te nemen en te onderzoeken hoe dit financieel werkbaar kan worden gemaakt voor deze jongeren. Op deze manier kunnen meer jongeren van de CAS-landen betrokken worden bij het buitenlandbeleid en dient hun aanwezigheid om het perspectief van de CAS-landen beter te vertegenwoordigen op de posten.

5.4.2 Gebrek aan zichtbaarheid, bekendheid en toegankelijkheid

Zelfs wanneer participatie-initiatieven voor jongeren formeel bestaan, blijft het moeilijk voor jongeren van de CAS-landen om van deze mogelijkheden op de hoogte te worden gebracht. Hoewel onze enquête geen representatief beeld kan geven van alle jongeren van de CAS-landen, biedt deze wel inzicht in ervaringen die in ieder geval een deel van de jongeren hebben. Meerdere respondenten geven aan dat jongeren in de CAS-landen nauwelijks zicht hebben op hoe buitenlandbeleid tot stand komt, laat staan dat zij daar invloed op kunnen uitoefenen. Jongeren worden meestal pas geconfronteerd met beleid wanneer het al is vastgesteld, wat bijdraagt aan gevoelens van afstand, onmacht en verminderde betrokkenheid bij Koninkrijksinstituten.¹²⁸ Het ontbreken van structurele jongerenparticipatie werkt daarmee versterkend op het democratisch tekort dat binnen het Koninkrijk wordt ervaren. De respondenten geven aan dat zij niet het gevoel hebben dat de besluitvorming omtrent het buitenlandbeleid voldoende de belangen van de eilanden meeweegt.¹²⁹ Een voorbeeld wat gegeven wordt is bijvoorbeeld dat beleidskeuzes onvoldoende getoetst worden op negatieve gevolgen voor de CAS-landen, en dat wanneer dit wel gebeurt, dit inconsistent en te laat plaatsvindt.¹³⁰

Daarnaast is in interviews met jongeren betrokken bij jongerenorganisaties op de CAS-landen naar voren gekomen dat participatiekanalen die momenteel bestaan vaak informeel en op eigen initiatief zijn. Een belangrijk gevolg hiervan is dat jongerenvertegenwoordigers vanuit deze organisaties niet dezelfde erkenning krijgen en van dezelfde contacten gebruik kunnen maken als jongeren in dezelfde soort posities in Nederland.¹³¹ Ook is het hierbij belangrijk te benoemen dat formele jongerenvertegenwoordigers in Europees Nederland, zoals die van de Nationale Jeugdraad, financieel vergoed worden voor hun werk, terwijl vergelijkbare constructies op de CAS-landen ontbreken. Dit betekent dat het voor jongeren op de CAS-landen minder toegankelijk is om dezelfde tijdsinvestering te doen vanwege minder financiële flexibiliteit.¹³²

5.4.3 Eerdere waarschuwingen van gebrek aan jongerenparticipatie

De in 5.4.1 en 5.4.2 vastgestelde tekortkomingen zijn geen nieuwe constatering. De eerder genoemde tekortkomingen in participatie en representatie zijn in voorgaande jaren al systematisch benoemd in rapporten en waarschuwingen door adviesorganen, in parlementair overleg en door jongeren zelf, zonder dat het tot structurele verandering heeft geleid. Het signaal komt zowel uit maatschappelijke hoek als binnen buitenlandse beleidsorganen.

Vanuit de buitenlandbeleid hoek heeft de AIV in 2020 gesteld dat de geopolitieke kwetsbaarheid van de eilanden een urgentere en coherentere Koninkrijksbrede buitenlandse koers vereist dan tot op heden is gevoerd.¹³³ Ook komt in het IPKO rapport van september 2025 naar voren dat er zorgen zijn

¹²⁸ Expertinterview Youth Ambassador Aruba, februari 2026; Expertinterview OCT Youth Member, februari 2026.

¹²⁹ Enquête onder jongeren uit Aruba, Curaçao en Sint Maarten over betrokkenheid bij Koninkrijksbeleid, uitgevoerd door The West Wing, maart-april 2026.

¹³⁰ Enquête onder jongeren uit Aruba, Curaçao en Sint Maarten over betrokkenheid bij Koninkrijksbeleid, uitgevoerd door The West Wing, maart-april 2026.

¹³¹ Expertinterview Youth Ambassador Aruba, februari 2026.

¹³² Expertinterview Youth Ambassador Aruba, februari 2026.

¹³³ Adviesraad Internationale Vraagstukken, *Veiligheid en rechtsorde in het Caribisch gebied*, advies nr. 117.

om de regionale situatie en spanningen, en migratiestromen richting Curaçao en Bonaire, waarbij de parlementen geïnformeerd worden door het Kabinet.¹³⁴ Daarnaast is er in januari 2026 een verzoek gedaan tot spreektijd door een groep Caribische jongeren om klimaatadaptatie op de IPKO-agenda te zetten en om spreektijd. Dat verzoek werd gehonoreerd: tijdens het IPKO van februari 2026 op Aruba sprak een jongerenvertegenwoordiger de delegaties toe. Tekenend van het probleem is echter dat dit een eenmalige bijdrage op uitnodiging was. De vertegenwoordiger concludeerde zelf dat structurele participatie van jongeren en lokale experts in het milieubeleid nog ontbreekt.¹³⁵ Ook zijn er grote economische uitdagingen want doordat het Koninkrijk als één rechtspersoon tekent, maken de CAS-landen geen aanspraak op specifieke financiële fondsen voor SIDS en blijven zij afhankelijk van de koers van de Nederlandse regering.

Vanuit de maatschappelijke hoek komt hetzelfde signaal. Eerdere rapporten over maatschappelijke ontwikkelingen benadrukken hoe jongeren onevenredig hard worden geraakt door economische en geopolitieke ontwikkelingen. De hoge mate van structurele jeugdwerkloosheid op Curaçao, werd nog meer zichtbaar tijdens de COVID-19 pandemie die een afname in horeca werkgelegenheid veroorzaakte, wat jongeren direct raakte.¹³⁶ Dit is precies waarom het ontbreken van jongeren inspraak in buitenlandbeleid economisch schadelijk is. Jongeren dragen de gevolgen van geopolitieke en economische schokken het hardst, maar hebben geen stem in het beleid dat die schokken bepaalt. Daarnaast worden juist jongeren geconfronteerd met beperkte sociale mobiliteit, onzekerheid over toekomstperspectieven en een afnemend vertrouwen in politiek en bestuur.¹³⁷ Ook de belangrijke rol die is weggelegd voor maatschappelijke actoren in het algemeen, en jongeren in het bijzonder, in het aanjagen van duurzame verandering en in stand houden van democratische controle en evenwicht wordt door experts benadrukt.¹³⁸ Er zijn rapporten die aanbevelen tot het versterken van jongerenparticipatie via educatie, inclusieve vertegenwoordiging en directe betrokkenheid in beleidsprocessen. Ook wordt aanbevolen om toegankelijke communicatiekanalen op te zetten.¹³⁹ Dat deze aanbevelingen al jaren geleden zijn gedaan en grotendeels onbeantwoord zijn gebleven, is de kern van het probleem dat de overheid al langer beschikt over de diagnose én de aanbevolen remedie, maar niet structureel gehandeld heeft.

¹³⁴ Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, *Kabinetsreactie op de afsprakenlijst van het IPKO*, 33845-56/2025D43036, 2 oktober 2025.

¹³⁵ EA News Author and EA News Author. 2026. "Dutch Climate and Social Justice Group Presenteert Over Klimaat Bij IPKO - EA News Aruba." EA News, February 23, 2026. <https://www.eanews.com/dutch-climate-and-social-justice-group-presenteert-over-klimaat-bij-ipko/>.

¹³⁶ E. Rhuggenaath en R. Zwart, *Curaçao: vijftien jaar baas in eigen huis. De prijs van autonomie*, 72.

¹³⁷ *Curaçao: vijftien jaar baas in eigen huis. De prijs van autonomie*, 16-18, 29.

¹³⁸ Joop van den Berg en René Zwart, red., *Koninkrijk op eieren: Reflecties op 10 jaar 10-10-10* (Den Haag: Dossier Koninkrijksrelaties, 2020), 190.

¹³⁹ Gena-Lee Vieira Pita, *Vertrouwen van jongeren in de politiek van Curaçao: Onderzoek naar de perceptie en betrokkenheid van jongeren in de politieke arena van Curaçao*, 17-18.

5.5 Samenvattende probleemdefinitie

De analyse in dit hoofdstuk is samenvatten in één zin. De inwoners van de CAS-landen, en jongeren in het bijzonder, worden geraakt door buitenlands- en veiligheidsbeleid waarover zij langs de bestaande institutionele weg onvoldoende democratische controle en betekenisvolle inspraak kunnen uitoefenen. Dit tekort doet zich op drie samenhangende niveaus voor: op macroniveau is de parlementaire verantwoording over Koninkrijksaangelegenheden grotendeels in Nederland geconcentreerd, terwijl het beleid alle vier de landen raakt; op meso-niveau slagen de bestaande participatiekanalen, van de Rijksministerraad tot het IPKO en de ambtelijke route, er niet in die asymmetrie te ondervangen; en op micro-niveau ontbreekt een structurele, herkenbare route waarlangs het perspectief van CAS-jongeren het beleid bereikt.

Dat dit probleem structureel is, en niet incidenteel, blijkt uit twee dingen. Ten eerste is het democratisch tekort sinds de hervormingen van 10-10-10 herhaaldelijk en eenduidig in zicht gebracht door adviesorganen, in parlementair overleg en door jongeren zelf, zonder dat dit tot verandering heeft geleid. Ten tweede bergen de bestaande kanalen geen gelijkwaardige en duurzame betrokkenheid. Het probleem laat zich dus niet oplossen door enkel te wijzen op de mogelijkheden die er al zijn.

Deel IV: Veiligheid en Maatschappij

*“Nederland kijkt vaak pas echt naar de eilanden wanneer er een crisis is
(financieel, bestuurlijk, pandemie).”*

Bron: enquête

Deel 4: Veiligheid en Maatschappij

Hoofdstuk 6: Veiligheid en geopolitiek

6.1 Regionale machtsverschuivingen

De CAS-landen bevinden zich momenteel in het brandpunt van toenemende geopolitieke concurrentie en regionale machtsverschuivingen. Door hun strategische ligging fungeren zij enerzijds als cruciale logistieke hubs voor bondgenoten van het Koninkrijk, maar dit maakt hen anderzijds ook tot een potentieel doelwit voor geopolitieke vergelding of hybride dreigingen. Deze kwetsbaarheid komt voort uit een combinatie van regionale instabiliteit en de strijd tussen grootmachten in het Westelijk Halfrond.¹⁴⁰

De politieke instabiliteit in Venezuela vormt momenteel de belangrijkste regionale veiligheidsfactor. Hoewel de spanningen tussen Venezuela en de Verenigde Staten lijken te zijn afgenomen sinds de arrestatie van, bevindt Venezuela zich in een precaire transitiefase. Gewapende groeperingen en georganiseerde criminaliteit blijven zorgen voor onzekerheid voor de CAS-landen.¹⁴¹ Voor de CAS-landen leidt dit onder meer tot verhoogde druk op migratiebeheer, grensbewaking en maritieme veiligheid.

Daarnaast is er sprake van toenemende geopolitieke concurrentie tussen de Verenigde Staten, China en Rusland. Onder president Trump hebben de Verenigde Staten hun geopolitieke focus op het westelijk halfrond hervat met een assertieve nationale veiligheidsstrategie. Deze hernieuwde koers, vaak aangeduid als de *Donroe Doctrine*, kenmerkt zich door een bereidheid tot directe interventie om de Amerikaanse hegemonie te herstellen.¹⁴² Recente militaire operaties in Venezuela en de verscherpte economische blokkade van Cuba illustreren deze harde lijn, die leidt tot toenemende regionale instabiliteit. De Caribische Zee is hierdoor veranderd in een toneel van actieve maritieme blokkades en militaire operaties gericht tegen zowel drugstransporten als gesanctioneerde olie-export.¹⁴³ Tegelijkertijd proberen China en Rusland hun resterende economische en diplomatieke invloed in Venezuela aan te wenden als politiek drukmiddel. China hanteert hierbij met name “schuldeiser-diplomatie,” bijvoorbeeld door de enorme openstaande schulden van Venezuela.¹⁴⁴

¹⁴⁰ Nationaal Coördinator Terrorisbestrijding en Veiligheid, *Nationale Veiligheid Caribisch deel van het Koninkrijk*, (Den Haag: NCTV, 2023), <https://www.nctv.nl/documenten/2023/04/03/veiligheidsstrategie-voor-het-koninkrijk-der-nederlanden>; Instituut Clingendael & The Hague Centre for Strategic Studies, *Strategische Monitor 2025-2030: Nederland in een wereld van schurende machtsblokken*, (Den Haag: Instituut Clingendael en The Hague Centre for Strategic Studies, 2025), <https://www.clingendael.org/publication/strategische-monitor-2025-2030-geopolitiek-changement-op-het-wereldtoneel>.

¹⁴¹ Scott R. Anderson, “Making Sense of the US Military Operation in Venezuela,” *Brookings Institution*, January 5, 2026, <https://www.brookings.edu/articles/making-sense-of-the-us-military-operation-in-venezuela/>; Marc Jütten and Angelos Delivorias, *The US Military Intervention in Venezuela and the Regional and Geopolitical Context*, PE 782.616 (Brussels: European Parliamentary Research Service, January 2026), [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2026/782616/EPRS_BRI\(2026\)782616_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2026/782616/EPRS_BRI(2026)782616_EN.pdf).

¹⁴² The White House, *National Security Strategy of the United States of America* (Washington, DC: The White House, December 2025), <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2025/12/2025-National-Security-Strategy.pdf>.

¹⁴³ NOS, “‘VS Vernietigt Opnieuw ‘Drugsboot’ in Caribisch Gebied en Stuurt Vliegdekschip”, 24 oktober 2025, <https://nos.nl/artikel/2587736-vs-vernietigt-opnieuw-drugsboot-in-caribisch-gebied-en-stuurt-vliegdekschip>.

¹⁴⁴ Berg, R. C., “The geopolitics of Maduro’s capture: China’s future in Latin America following Operation Absolute Resolve,” *Center for Strategic and International Studies*, 12 januari 2026, <https://www.csis.org/analysis/geopolitics-maduros-capture-chinas-future-latin-america-following-operation-absolute>.

Rusland daarentegen richt zich op de inzet van hybride instrumenten, variërend van desinformatiecampagnes tot cyberdreigingen.¹⁴⁵

De strategische rol van de lokale olieraffinaderijen en maritieme overslagpunten maakt de eilanden bijvoorbeeld kwetsbaar voor externe economische invloeden. Daarnaast worden de landen onbedoeld betrokken bij Russische sancties omzeilingen, doordat gesanctioneerde olietankers in toenemende mate illegaal onder de vlag van de CAS-landen varen.¹⁴⁶ Hoewel er geen aanwijzingen zijn voor een directe militaire dreiging tegen het grondgebied van het Koninkrijk, vraagt deze regionale dynamiek wel om verhoogde waakzaamheid ten aanzien van de veiligheid van deze vitale infrastructuur

6.2 Veiligheidsrisico's en hybride kwetsbaarheden

Naast bovengenoemde geopolitieke verschuivingen en militaire risico's, worden de veiligheidsuitdagingen in de CAS-landen in toenemende mate bepaald door hybride dreigingen zoals criminaliteit, economische en politieke beïnvloeding en digitale- en informatieveiligheid. Waar deze dreigingen vaak minder zichtbaar en traceerbaar zijn dan die van militaire aard, kunnen ze op langere termijn een substantiële impact hebben op de veiligheidssituatie en maatschappelijke stabiliteit.¹⁴⁷ Hybride dreigingen kennen een relatief grote impact in de CAS-landen door hun kenmerken als een beperkte schaal, economische afhankelijkheid en geografische isolatie als kleine eilanden.¹⁴⁸ Deze structurele kenmerken zorgen ervoor dat externe schokken zich sneller en breder vertalen in maatschappelijke ontwrichting dan in grotere staten. Hybride dreigingen worden hierdoor versterkt en moeilijker op te vangen binnen bestaande institutionele capaciteit.¹⁴⁹

Een eerste uiting hiervan is de rol van de eilanden binnen transnationale criminele netwerken. Door hun geografische ligging fungeren de CAS-landen als transitpunt voor drugs-, wapen- en mensensmokkel.¹⁵⁰ Venezuela heeft zich sinds het begin van de 21e eeuw ontpopt als belangrijkste vrijhaven voor drugs en criminaliteit in Zuid-Amerika, wat alleen maar is toegenomen tijdens het bewind van Maduro. De CAS-landen worden hierdoor als tussenstop gebruikt voor de handel in cocaïne naar andere landen in de regio, de VS en Europa.¹⁵¹ De kleinschaligheid van de samenlevingen en beperkte handhavingscapaciteit maken lokale instituties kwetsbaar voor ondermijning door intimidatie en corruptie.¹⁵² Transnationale criminele netwerken kunnen intimidatie en omkoping inzetten om logistieke knooppunten te beheersen, en zodoende lokale democratie en ambtsdragers te ondermijnen. Jongeren vormen hierbij een specifieke risicogroep, onder meer door verhoogde blootstelling aan rekrutering door criminele netwerken.

¹⁴⁵ Federici, J., Morgret, N., Gordon, B., & Ayres, G., *China-Venezuela fact sheet: A short primer on the relationship*. (Washington DC: U.S.-China Economic and Security Review Commission, 2026).

<https://www.uscc.gov/research/china-venezuela-fact-sheet-short-primer-relationship>.

¹⁴⁶ The People's Tribune, "Islands Responsible for Tackling False Flag Shipping, Says the Hague," *The People's Tribune*, 9 september 2026,

<https://www.thepeopletribunesxm.com/articles/islands-responsible-for-tackling-false-flag-shipping-says-the-hague>.

¹⁴⁷ Adviesraad Internationale Vraagstukken, *Hybride Dreigingen en Maatschappelijke Weerbaarheid*, (Den Haag: AIV, 2024), <https://www.adviesraadinternationalevraagstukken.nl/>

¹⁴⁸ Verenigde Naties, "About Small Island Developing States," *United Nations Office of the High Representative for the Least Developed Countries, Landlocked Developing Countries and Small Island Developing States*, geraadpleegd 23 april 2026, <https://www.un.org/ohrls/content/about-small-island-developing-states>.

¹⁴⁹ Adviesraad Internationale Vraagstukken, *Advies nr. 116: Veiligheid en rechtsorde in het Caribisch gebied* (Den Haag: Adviesraad Internationale Vraagstukken, 2020), 16, <https://www.adviesraadinternationalevraagstukken.nl/>

¹⁵⁰ Adviesraad Internationale Vraagstukken, *Veiligheid en rechtsorde in het Caribisch gebied*, 14-16.

¹⁵¹ Adviesraad Internationale Vraagstukken, *Veiligheid en rechtsorde in het Caribisch gebied*, 33-35.

¹⁵² Adviesraad Internationale Vraagstukken, *Veiligheid en rechtsorde in het Caribisch gebied*, 14-16.

Daarnaast brengt de economische kwetsbaarheid van de eilanden risico's met zich mee. De sterke afhankelijkheid van import en externe handelspartners maakt de CAS-landen gevoelig voor verstoringen in regionale en mondiale handelsstromen. De Venezolaanse blokkade van voedsel- en olie-import aan Curaçao, Aruba en Bonaire begin 2018 leidde tot inflatie, paniek-inkopen en vermindering van voedselzekerheid en energievoorzieningen.¹⁵³ Nederland kwam, samen met vertegenwoordigers van de Caribische eilanden, na lang onderhandelen tot een diplomatiek akkoord met het regime van Maduro.¹⁵⁴ Hoewel er tegelijkertijd werd gezocht naar alternatieve handelsroutes via Colombia en de Dominicaanse Republiek, leidde dit niet tot structurele vermindering van Venezolaanse import. Voor jongeren vertaalt deze kwetsbaarheid zich in beperkte economische perspectieven en verhoogde onzekerheid over de toekomst, wat op langere termijn kan bijdragen aan sociale spanningen en migratiedruk.

Ook brengt China's uitgebreide economische invloed in de regio door het *Belt and Road Initiative* een potentieel risico met zich mee voor de CAS-landen. Hoewel dit vooralsnog beperkt blijft in vergelijking met omringende landen, neemt de aanwezigheid van economische investeringen vanuit China wel toe op de CAS-landen.¹⁵⁵ De bredere regionale economische aanwezigheid kan worden ingezet als politiek drukmiddel, en in combinatie met een toenemend anti-Nederland sentiment, met name na COVID-19, de eilanden gevoelig maken voor Chinese invloeden.¹⁵⁶ In kleine economieën zoals die van de CAS-landen kan dergelijke beïnvloeding relatief snel doorwerken in bestuurlijke en maatschappelijke verhoudingen.¹⁵⁷

Tot slot zijn de CAS-landen kwetsbaar binnen het digitale domein. De beperkte schaal van digitale infrastructuur maakt vitale systemen gevoelig voor verstoringen, en kan grote gevolgen hebben voor voedsel of energievoorzieningen.¹⁵⁸ Ook waarschuwen inlichtingendiensten voor actieve desinformatiecampagnes, veelal afkomstig uit Rusland en Venezuela, die specifiek gericht zijn op het ondermijnen van de publieke opinie en politieke eenheid binnen het Koninkrijk.¹⁵⁹ Jongeren bevinden zich hierbij in de frontlinie omdat zij als intensieve gebruikers van digitale platforms enerzijds kwetsbaar zijn voor beïnvloeding, maar anderzijds cruciaal voor het versterken van digitale weerbaarheid binnen de samenleving.

Deze hybride dreigingen illustreren dat veiligheid in de CAS-landen niet uitsluitend militair of geopolitiek van aard is, maar juist sterk verweven is met sociaaleconomische en maatschappelijke factoren. Hoewel veel van deze factoren primair binnen de nationale veiligheid van de CAS-landen, competenties van de landen vallen, rechtvaardigt de grensoverschrijdende aard ervan een actieve betrokkenheid vanuit het Koninkrijk. Dit onderstreept tevens het belang van structurele betrokkenheid van jongeren, zowel als doelgroep van beleid als in hun rol als actor in het versterken van maatschappelijke weerbaarheid.

¹⁵³ International Monetary Fund, *United Arab Emirates: Staff Report for the 2020 Article IV Consultation*, IMF Country Report No. 20/1 (Washington, DC: International Monetary Fund, 2020), 47; Government of the Kingdom of the Netherlands, "Declaration of the Kingdom of the Netherlands on the Bilateral Relationship with the Bolivarian Republic of Venezuela," January 24, 2018, accessed March 17, 2026, <https://english.rijksdienstcn.com/>

¹⁵⁴ Nu.nl, "Venezuela handhaaft blokkade Aruba, Bonaire en Curaçao," *Nu.nl*, 13 januari 2018, <https://www.nu.nl/buitenland/>

¹⁵⁵ Adviesraad Internationale Vraagstukken, *Veiligheid en rechtsorde in het Caribisch gebied*, 31.

¹⁵⁶ China Kennis Netwerk, *China's Economic and Political Role in the Caribbean and Central America*, (Amsterdam: China Kennis Netwerk, 2022), 40-51, <https://www.chinakennisnetwerk.nl>

¹⁵⁷ Adviesraad Internationale Vraagstukken, *Veiligheid en rechtsorde in het Caribisch gebied*, 25.

¹⁵⁸ Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid, *Nationale Veiligheid Caribisch deel van het Koninkrijk*, (Den Haag: NCTV, 2023), <https://www.nctv.nl/documenten/2023/04/03/veiligheidsstrategie-voor-het-koninkrijk-der-nederlanden>.

¹⁵⁹ Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid, *Nationale Veiligheid Caribisch deel van het Koninkrijk*, (Den Haag: NCTV, 2023), <https://www.nctv.nl/documenten/2023/04/03/veiligheidsstrategie-voor-het-koninkrijk-der-nederlanden>.

6.3 Huidig Buitenland- en Defensiebeleid

6.3.1. Ministerie van Buitenlandse Zaken

Als Ministerie van Buitenlandse Zaken draagt zij zorg voor het vertegenwoordigen van het Koninkrijk en het behartigen van haar belangen. Het ministerie hanteert voor ieder werelddeel een diplomatiek en strategisch beleidskader. Binnen Zuid-Amerika focust het ministerie op de bevordering van regionale stabiliteit en de democratische rechtsstaat.¹⁶⁰

Binnen de beleidsvorming voor het westelijk halfrond speelt daarnaast de Directie Westelijk Halfrond een belangrijke coördinerende rol in het analyseren van ontwikkelingen in de regio. Een substantieel deel van deze analyse betreft de duiding van het Amerikaanse beleid ten aanzien van Latijns-Amerika en het Caribisch gebied. Deze informatie vormt een belangrijke input voor de Nederlandse beleidsvorming in Den Haag. De hernieuwde Amerikaanse focus op het westelijk halfrond versterkt het belang van deze externe geopolitieke dynamiek in de Nederlandse beleidsafwegingen.

Samenwerking met de Verenigde Staten blijft essentieel voor het realiseren van gedeelde belangen, in zowel regionaal als Europees verband, en het gezamenlijk opereren in anti-drugs missies in het Caribisch Gebied.¹⁶¹ Deze verwevenheid er wel toe dat het Koninkrijk zijn beleidsruimte mede moet afstemmen op Amerikaanse strategische prioriteiten.¹⁶² Dit vereist een voortdurende afweging tussen aansluiting bij bondgenoten en het bewaken van autonome beleidsbelangen, waaronder de specifieke positie van de Caribische landen in het Koninkrijk. In de praktijk betekent dit dat de beleidsagenda in het Caribisch gebied mede wordt gevormd binnen een bredere geopolitieke context, waarin de VS een dominante regionale actor blijft en beleidsontwikkeling in hoge mate richting geeft aan de interpretatie van veiligheidsdreigingen en stabiliteitsrisico's.

6.3.2. Ministerie van Defensie

Het Ministerie van Defensie geeft in het Caribisch deel van het Koninkrijk invulling aan de drie hoofdtaken van de krijgsmacht: (1) de bescherming van het eigen en bondgenootschappelijk grondgebied, (2) de bevordering van de internationale rechtsorde en stabiliteit en (3) de ondersteuning van civiele autoriteiten bij rampen en crises.¹⁶³ Waar voorheen de nadruk lag op rechtshandhaving en noodhulp, is door het oplopen van regionale spanningen de verdediging van het eigen en bondgenootschappelijk territorium weer prioriteit geworden.¹⁶⁴ Anti-drugsoperaties gaan nu zij aan zij met actieve grensbewaking, bijvoorbeeld tegenover paramilitaire groeperingen uit Venezuela.¹⁶⁵

Hoewel het Caribisch deel van het Koninkrijk buiten het NAVO-verdragsgebied valt, draagt de voorziene defensie-capaciteitsuitbreiding in dit verband bij aan de afschrikking en verdediging van het Caribisch deel. Zodoende kan een versterkte marine- en marechaussee capaciteit worden ingezet voor

¹⁶⁰ Minister van Buitenlandse Zaken, *Kamerbrief over actuele ontwikkelingen Venezuela*, 6 januari 2026, <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2026/01/06/kamerbrief-inzake-actuele-ontwikkelingen-venezuela>.

¹⁶¹ NOS, "Nederland schaaft anti-drugsoperaties met VS in Caribisch gebied af", 6 januari 2026, <https://nos.nl/artikel/2597163-nederland-schaaft-anti-drugsoperaties-met-vs-in-caribisch-gebied-af>.

¹⁶² Expertinterview met beleidsmedewerker Ministerie van Buitenlandse Zaken, 27 maart 2026.

¹⁶³ Ministerie van Defensie, *Defensienota 2024*, (Den Haag: Ministerie van Defensie, 2024), <https://www.defensie.nl/onderwerpen/defensienota>.

¹⁶⁴ Ministerie van Defensie, *Defensienota 2022: Sterker Nederland, veiliger Europa* (Den Haag: Ministerie van Defensie, 2022), 16. https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2022D22236&did=2022D22236.

¹⁶⁵ Ministerie van Defensie, "Taken in het Caribisch Gebied," *Ministerie van Defensie*, geraadpleegd december 2025, <https://www.defensie.nl/onderwerpen/taken-in-nederland/caribisch-gebied/taken-caribisch-gebied>; Rijksoverheid, "Kustwacht Caribisch Gebied: Lange termijn plannen in een onrustige omgeving," *Rijksoverheid*, 31 januari 2025, <https://www.rijksoverheid.nl/>.

antidugsoperaties en handhaving van maritieme veiligheid rondom het Caribisch deel van het Koninkrijk.¹⁶⁶ Het Koninkrijk werkt in de regio nauw samen met andere landen als het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk en in mindere mate de Verenigde Staten, bijvoorbeeld in de context van anti-drugsoperaties.¹⁶⁷ Echter, het is niet altijd vanzelfsprekend dat Nederland betrokken wordt bij relevante regionale operaties door bondgenoten. Zo toonde de Verenigde Staten zich terughoudend in het voorbereiden en uitvoeren van de militaire missie in Venezuela, terwijl dit wel grote gevolgen had voor de directe veiligheidssituatie op de CAS-landen.¹⁶⁸

Het tijd-ruimte verschil tussen Nederland en het Caribisch deel van het Koninkrijk bemoeilijkt de verdediging van de eilanden. Bij een verslechterende veiligheidssituatie in het Caribisch gebied zou het Koninkrijk schaarse operationele defensiecapaciteiten moeten verplaatsen uit Nederland en Oost-Europa richting het Caribisch gebied. Daarboven komt de verslechterende internationale veiligheidssituatie, zoals in de Middellandse Zee en het Midden-Oosten, waarvoor het Koninkrijk door bondgenoten wordt opgeroepen defensiecapaciteit beschikbaar te stellen voor stabilisatie missies.

Op Curaçao en Aruba worden Nederlandse militairen ondersteund door Caribische militairen die bij hun eigen overheden in dienst zijn. Deze lokale militairen zijn hierbij onmisbaar omdat zij de cultuur, taal en omgeving goed kennen.¹⁶⁹ Via deze weg kunnen jonge militairen met een Caribische achtergrond bijdragen aan hun eigen veiligheid. Daarnaast is de Kustwacht Caribisch Gebied ook bemenst door personeel van de landen zelf. Dit betekent dat jongeren via Defensie meer betrokken raken in de uitvoering, maar hun bijdragen in de besluitvorming blijft beperkt.

6.4 Tekortschietend beleid

De huidige beleidskaders van het Ministerie van Buitenlandse Zaken en het Ministerie van Defensie maken kenbaar dat het Caribisch deel van het Koninkrijk onderbelicht is. Eerder schreef de AIV dat bekende kwetsbaarheden “dringend moeten worden aangepakt.”¹⁷⁰ De combinatie van toenemende ondermijnende criminaliteit, stijgende risico’s van klimaatverandering en de recente militaire interventie in Venezuela onderstrepen de fragiliteit van de regio.¹⁷¹ De huidige Statuten en Rijkswetten bieden voldoende handelingsperspectieven om het Caribisch deel van het Koninkrijk te versterken. Daarmee pleit de AIV voor een versteviging van capaciteiten, regionale samenwerking en bewustzijn voor de regio.

6.4.1 Geopolitieke en veiligheidsontwikkelingen als stress-test

Zoals de voorgaande paragrafen in dit hoofdstuk hebben duidelijk gemaakt wat structurele tekortkomingen in participatie en representatie zijn, kunnen geopolitieke en veiligheidsontwikkelingen in het Caribisch gebied fungeren als een concrete stress-test voor deze

¹⁶⁶ Defensiekrant, “Opmars van de CARMIL,” *Defensiekrant*, geraadpleegd 23 maart 2026, https://magazines.defensie.nl/defensiekrant/2025/42/02_carmil_42.

¹⁶⁷ Dossier Koninkrijksrelaties. Nederland en Frankrijk versterken samenwerking bij drugsoperaties. 16 maart 2026. <https://dossierkoninkrijksrelaties.nl/2026/03/11/nederland-en-frankrijk-versterken-samenwerking-bij-drugsoperaties/>
NOS. *Nederland schaal anti-drugsoperaties met VS in Caribisch gebied af*. 6 januari 2026.

<https://nos.nl/artikel/2597163-nederland-schaalt-anti-drugsoperaties-met-vs-in-caribisch-gebied-af>

¹⁶⁸ Expertinterview met communicatieadviseur Ministerie van Buitenlandse Zaken, 24 maart 2026.

Tweede Kamer der Staten-Generaal. Het Nederlands buitenlands beleid ten aanzien van Latijns-Amerika en de Cariben.

¹⁶⁹ Defensiekrant, “Opmars van de CARMIL.”

¹⁷⁰ Adviesraad Internationale Vraagstukken, *Veiligheid en rechtsorde in het Caribisch gebied*, 14.

¹⁷¹ Adviesraad Internationale Vraagstukken, *Veiligheid en rechtsorde in het Caribisch gebied*, 14.

tekortkomingen. Deze situaties maken duidelijk in hoeverre deze gebreken doorwerken in de praktijk van het beleid. Daarnaast worden algemene gebreken in crisissituaties uitvergroot door versnelde besluitvormingsprocessen en handelingen.

Een duidelijk voorbeeld is de relatie met Venezuela en de gebeurtenissen in januari 2026. Met name Curaçao en Aruba zijn historisch gezien economisch en sociaal nauw verweven met Venezuela.¹⁷² Venezuela wordt echter vanuit het perspectief van Europees Nederland primair gezien als een veiligheids- en geopolitieke uitdaging. Hierdoor ontstaat een spanningsveld tussen de prioriteiten van het Koninkrijk als geheel en van de CAS-landen. Een andere complicerende factor is de verschillende houding van de individuele CAS-landen met betrekking tot Venezuela, maar ook met betrekking tot de Verenigde Staten. Doordat er vanuit het Koninkrijksbrede buitenlandbeleid één lijn wordt getrokken verdwijnt de nuance tussen de eilanden, wat op momenten van geopolitieke spanningen extra druk veroorzaakt op de relaties tussen Nederland en de CAS-landen.¹⁷³

De geopolitieke spanningen in de regio kwamen in januari 2026 tot een hoogtepunt en werden duidelijk zichtbaar voor de lokale bevolking. Tot twee keer toe was er sprake van een vergrote kans op een botsing tussen commerciële en militaire vliegtuigen in het luchtruim, als gevolg van de uitgeschakelde transponders van Amerikaanse militaire vliegtuigen.¹⁷⁴ Dit leidde tot een verbod voor Amerikaanse vliegtuigmaatschappijen om het luchtruim in te vliegen begin januari. De Curaçaose overheid heeft toen besloten het luchtruim niet te sluiten, hoewel Nederlandse vliegtuigmaatschappijen zelf besloten niet meer te vliegen.¹⁷⁵ Daarnaast sloegen cruiseschepen Curaçao over vanwege militaire activiteiten in de regio.¹⁷⁶ Voor de eilanden, die sterk afhankelijk zijn van bereikbaarheid en toerisme, zorgde dit voor grote onzekerheid. Deze economische sectoren zijn daarmee kwetsbaar voor geopolitieke ontwikkelingen. Jongeren, die economisch een kwetsbaardere positie innemen, worden hierdoor onevenredig hard geraakt. Voor de lokale bevolking, die niet structureel betrokken is bij het beleid, betekent dit dus niet alleen een bestuurlijk gebrek maar ook concrete veiligheidsrisico's. Niet alleen de gevolgen zijn hier van belang, maar ook onvoldoende gevoel van betrokkenheid vanuit de bevolking van de CAS-landen kan leiden tot gebrek aan vertrouwen en een gevoel van onzekerheid.

6.4.2 Spanningsveld strategische belangen en impact lokale inwoners

In het spanningsveld tussen de strategische belangen van grootmachten in het Caribisch gebied en de leefwereld van lokale inwoners komt duidelijk een kloof naar voren. Grote buitenlandse beleidsplannen worden gemotiveerd door veiligheid en geopolitieke relaties, maar de directe effecten raken vooral lokale gemeenschappen hard. Deze directe effecten komen tot uiting in de vorm van toegenomen drugscriminaliteit, economische onzekerheid en de gevolgen van klimaatverandering

Om te zorgen dat de stemmen van de bevolking van de CAS-landen altijd meegenomen worden, dient structurele participatie ingebed te zijn in de besluitvormingsprocessen. Daarnaast is het belangrijk dat de beleidsmakers in Den Haag over een hoog kennisniveau betreffende de realiteit op de eilanden beschikken, zodat deze duidelijk meegenomen worden wanneer er op hoog tempo beslissingen

¹⁷² B. Sedoc-Dahlberg, red., *The Dutch Carribean: Prospects for Democracy* (London: Routledge Press, 1990).

¹⁷³ Expertinterview met beleidsmedewerker Ministerie van Buitenlandse Zaken, 27 maart 2026.

¹⁷⁴ NL Times, "Two Near Collisions between Military, Civil Aircraft in Curaçao Airspace," *NL Times*, 15 december 2025, <https://nltimes.nl/2025/12/15/two-near-collisions-military-civil-aircraft-curacao-airspace>.

¹⁷⁵ Curacao.nu, "Overheid Curaçao: Luchtruim Niet Gesloten," *Curacao.nu*, 3 januari 2026, <https://www.curacao.nu/nieuws/luchtvaart-reizen/84207/overheid-curacao-luchtruim-niet-gesloten>.

¹⁷⁶ NL Times, "Cruise Ships Skipping Curaçao over U.S.-Venezuela Tensions," *NL Times*, 18 december 2025, <https://nltimes.nl/2025/12/18/cruise-ships-skipping-curacao-us-venezuela-tensions>.

genomen worden. Op deze manier kunnen gevoelens van ondervertegenwoordiging en onzekerheid van inwoners van de CAS-landen verminderd worden.

Hoofdstuk 7 - Maatschappij

De toenemende onveiligheid en de institutionele tekortkomingen die in de vorige hoofdstukken zijn besproken, werken door in de samenleving van de CAS-landen. Deze ontwikkelingen raken jongeren in het bijzonder, omdat zij langdurig worden geconfronteerd met de gevolgen van beperkte kansen, afnemend vertrouwen en onzekerheid over de toekomst. Daarom staan hun leefwereld, positie en toekomstperspectief in dit hoofdstuk centraal.

7.1 Jongeren realiteit: sociale, economische en demografische context

Het dagelijks leven van jongeren in Curaçao, Aruba en Sint Maarten wordt gevormd door familieverbanden, meertaligheid en de kleinschalige sociale structuren die kenmerkend zijn voor de eilanden.¹⁷⁷ Veel jongeren op de CAS-landen hebben iedere dag contact met familie en vrienden en hechten veel waarde aan sociale relaties.¹⁷⁸ Daarnaast zijn er onderwijs- en ondersteuningsnetwerken die jongeren toegang geven tot begeleiding en ontwikkelingsmogelijkheden.¹⁷⁹

De leefwereld van jongeren wordt echter ook beïnvloed door sociaaleconomische ongelijkheid en beperkte arbeidsmogelijkheden. Die ongelijkheid komt onder meer tot uiting in verschillen in inkomen, toegang tot stabiel werk, betaalbare huisvesting, opleidingsmogelijkheden en de relatief hoge kosten van levensonderhoud op de eilanden. Hoewel sociaaleconomische ongelijkheid ook in Europees Nederland bestaat, werken de gevolgen ervan in de CAS-landen vaak scherper door. Dat komt doordat jongeren daar te maken hebben met kleinere en minder gediversifieerde onderwijs- en arbeidsmarkten, terwijl de mogelijkheden om binnen het eigen land uit te wijken naar andere sectoren of regio's beperkt zijn.¹⁸⁰ Op Curaçao blijkt dat jongeren zich bewust zijn van economische kwetsbaarheid, beperkte carrièremogelijkheden en milieuproblematiek, factoren die hun toekomstbeelden en mobiliteitskeuzes mede bepalen.¹⁸¹ Als gevolg wordt vervolgonderwijs buiten het eiland regelmatig gezien als een noodzakelijke stap voor professionele ontwikkeling.

Deze beperkingen raken jongeren niet allemaal op dezelfde manier. Voor jongeren zonder hoger onderwijs kunnen beperkte werkzekerheid, lage lonen, hoge levenskosten en weinig doorgroeimogelijkheden centraal staan. Voor jongeren die hoger onderwijs volgen of hebben afgerond, liggen de knelpunten vaker bij het beperkte aanbod aan specialistische functies, academisch geschoold werk en passende loopbaanmogelijkheden. In beide gevallen werkt de kleine schaal van de CAS-landen beperkend. Waar jongeren in Europees Nederland kunnen uitwijken naar andere regio's, sectoren of instellingen binnen een grotere arbeidsmarkt, zijn zulke alternatieven op de eilanden beperkter. Daardoor kan vertrek naar Nederland of elders niet alleen een keuze zijn, maar ook een noodzakelijke route om toegang te krijgen tot opleiding, werk en professionele ontwikkeling.

Naast deze structurele factoren speelt institutionele betrokkenheid een rol in de leefwereld van jongeren. In Aruba ervaren jongeren dat hun stem niet altijd wordt meegenomen of gehoord door

¹⁷⁷ J. Kibbelaar, A. Slotboom en M. Hendriks, *Quality of Life of Aruban Youth* (Oranjestad: Directie Onderwijs Aruba, 2021).

¹⁷⁸ Ruud van Herk, "Annual Report Youth Monitor 2021 Summary," *Landelijke Jeugdmonitor 2021*, Centraal Bureau voor de Statistiek, 2021, <https://longreads.cbs>.

¹⁷⁹ Rijksdienst Caribisch Nederland, "Samenwerking om studiesucces Caribische studenten te vergroten krijgt vervolg," nieuwsbericht, 2025, <https://www.rijksdiensten.com>.

¹⁸⁰ Inspectie van het Onderwijs, *Doorlichting van het Arubaanse onderwijsstelsel: Tussenrapportage* (Utrecht: Inspectie van het Onderwijs, 2022).

¹⁸¹ A. Francisca, *Youth Imaginaries of Sustainability: Perspectives from Curaçao* (Universiteit Utrecht, 2024).

volwassenen en instituties.¹⁸² In Curaçao wordt gewezen op een afnemend vertrouwen van jongeren in politieke instituties, mede doordat zij hun betrokkenheid niet als structureel of betekenisvol ervaren.¹⁸³ In Sint Maarten is eveneens de versterking van onderwijs, mentale gezondheid en arbeidsparticipatie nodig om de veerkracht en toekomstkansen van jongeren te vergroten.¹⁸⁴ Jongeren in de CAS-landen hebben weliswaar sterke sociale verbondenheid en duidelijke toekomstambities, maar hun mogelijkheden om deze waar te maken worden begrensd door structurele omstandigheden, zoals beperkte onderwijs- en arbeidskansen en economische onzekerheid.

Daarmee gaat het niet alleen om individuele problemen, maar om een bredere vraag naar de toekomstbestendigheid van de CAS-landen. Die toekomstbestendigheid wordt mede beïnvloed door de relaties van de eilanden met landen in de regio, bijvoorbeeld via handel, veiligheidssamenwerking en toegang tot onderwijs- en arbeidsmarkten buiten. Omdat internationale en regionale relaties de leefwereld van jongeren raken is het van belang dat hun perspectieven structureel worden meegenomen in beleid dat de toekomst van de CAS-landen mede vormgeeft.

7.1.1 Opleiding, werk en kansen

Wat betreft hoger onderwijs beschikken de CAS-landen over eigen instellingen, waaronder de University of Curaçao, de University of Aruba en de University of St. Martin. Deze instellingen bieden geaccrediteerde opleidingen en vervullen een belangrijke functie in de lokale kennisinfrastructuur. Het opleidingsaanbod is echter beperkter dan in Europees Nederland, met name op het gebied van specialistische en technisch georiënteerde studies. Hierdoor vertrekken veel jongeren naar het buitenland.

Deze onderwijsmobiliteit werkt door in braindrain en terugkeerdynamiek. Jongeren die buiten het eiland studeren, keren niet vanzelfsprekend terug, zeker wanneer loon- en loopbaanperspectieven elders gunstiger zijn. Tevens bewegen jongeren die blijven of terugkeren zich binnen een relatief kleine en minder gediversifieerde arbeidsmarkt. Voor terugkeer wegen familiebanden en concreet werkaanbod zwaar, terwijl studieschulden, beperkte passende functies en lagere inkomensperspectieven juist drempels vormen.¹⁸⁵ Zonder gerichte maatregelen, zoals betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, passende schuldregelingen en aantrekkelijk werkgeverschap, kan studiesucces buiten het eiland daardoor leiden tot versterkte braindrain.¹⁸⁶

Dit beïnvloedt de toekomstoriëntatie van jongeren en hun binding met de lokale arbeidsmarkt.¹⁸⁷ Voor Curaçao wordt daarbij benadrukt dat vooral familiebanden en concreet werkaanbod relatief zwaar wegen in remigratiebeslissingen. De werkloosheid op Curaçao is gedaald van 13% in 2022 naar 8% in 2024.¹⁸⁸ Voor Aruba is te zien dat circa 61% van de bevolking onderdeel is van de beroepsbevolking, terwijl de werkloosheid rond 4% ligt. De relatief lage algemene werkloosheid wijst op beschikbaarheid van banen, vooral in toerisme, luchtvaart en dienstverlening. Desondanks blijft deze banenbasis kwetsbaar door de kleine schaal, beperkte binnenlandse markt en sterke afhankelijkheid

¹⁸² Youth Advisory Group Aruba, *Youth Report of Aruba to the United Nations Committee on the Rights of the Child* (Oranjestad: Youth Advisory Group Aruba, 2019).

¹⁸³ Youth and Policy Platform Curaçao (GLVP), *Adviesrapport: Versterking van het vertrouwen van jongeren in de politiek van Curaçao* (Willemstad: Governmental Youth and Policy Platform Curaçao, 2024).

¹⁸⁴ Government of Sint Maarten, Department of Youth, *Integrated Youth Policy Plan 2020-2025* (Philipsburg: Government of Sint Maarten, 2020).

¹⁸⁵ Strategic Educational Alliance (SEA), *Braingain: een integrale aanpak* (2025).

¹⁸⁶ SEA, *Braingain*.

¹⁸⁷ SEA, *Braingain*.

¹⁸⁸ Centraal Bureau voor de Statistiek Curaçao, *Labour Force Survey 2024* (Willemstad: CBS Curaçao, 2024).

van internationale bezoekersstromen. Voor jongeren ligt de uitdaging eveneens vaak in het vinden van voltijds werk dat aansluit bij hun opleidingsniveau. Hierdoor zijn Arubaanse studenten vaak terughoudend om terug te keren, omdat de inkomens- en loopbaanperspectieven in Nederland doorgaans gunstiger worden ingeschat.¹⁸⁹

Voor Sint Maarten zijn recente, gedetailleerde jeugdwerkloosheidscijfers beperkt publiek beschikbaar. Het aandeel jongeren dat niet werkt steeg tot ruim 11%, vergeleken met 9% in Nederland, al ontbreken exacte leeftijdsspecifieke percentages.¹⁹⁰ De economie van Sint Maarten blijft, net als die van de andere eilanden, sterk afhankelijk van toerisme.¹⁹¹

De kansen voor jongeren zijn dus geconcentreerd in een smalle arbeidsmarkt en sterk verbonden met sectoren die gevoelig zijn voor externe schokken. Wanneer toerisme terugvalt, bijvoorbeeld door een economische crisis of regionale instabiliteit, worden jongeren geraakt in hun werk, inkomen en toekomstperspectief. Dit laat zien dat jongerenbelangen niet los kunnen worden gezien van bredere keuzes over economische weerbaarheid, regionale samenwerking en de internationale positionering van de CAS-landen. Omdat externe ontwikkelingen doorwerken in lokale kansen, is het van belang dat jongerenperspectieven worden meegenomen in beleidsvorming.

7.1.2 Demografische druk: ontgroening en vergrijzing

Over de laatste vijftien jaar zijn de CAS-landen aan het vergrijzen en ontgroenen. Deze twee processen versterken elkaar door de aanhoudende emigratie van jongeren en vergroten daarmee de druk op de sociale en economische vangnetten. Op Curaçao is de vergrijzing het meest extreem. In 2023 was 24,7% van de bevolking 65 jaar of ouder, tegenover 13,8% in 2011. Tegelijkertijd daalde het aandeel jongeren van 0 tot 14 jaar van 19,5% naar 14,1%.¹⁹² Sinds 2017 vertrekken er elk jaar per saldo meer mensen dan dat er bijkomen, vooral richting Europees Nederland. Volgens deskundigen is de bevolking van Curaçao 13% kleiner en de vergrijzing op de eilanden daardoor nog 12% hoger dan als dit vertrek er niet zou zijn geweest. Momenteel wonen er 80.000 eerste generatie Curaçaoënaars in Nederland.¹⁹³ Aruba vergrijst in een vergelijkbaar tempo, terwijl Sint Maarten nu nog een relatief jonge bevolking heeft, maar ook daar wordt een vergrijzingsgolf verwacht.¹⁹⁴

De gelijktijdige vergrijzing en ontgroening verkleint de beroepsbevolking, terwijl het aantal ouderen dat afhankelijk is van zorg, pensioenen en sociale voorzieningen toeneemt. Daardoor komt een grotere economische en maatschappelijke last terecht bij een kleinere groep werkenden. Ook neemt de verhouding tussen werkenden en ouderen af, waardoor de financiële druk op de werkende bevolking verder toeneemt.¹⁹⁵ Voor Aruba leidt vergrijzing eveneens tot een krimpende beroepsbevolking en een grotere vraag naar zorg en sociale bescherming.¹⁹⁶ Deze ontwikkelingen hebben gevolgen voor de arbeidsmarkt, vooral in sectoren waarin de personeelsvraag moeilijk op te vangen is, zoals de zorg, publieke dienstverlening en onderwijs. Door de kleine schaal van de arbeidsmarkt kunnen vacatures

¹⁸⁹ SEA, *Braingain*.

¹⁹⁰ Dick Drayer, "Werkloosheid onder jongeren en mannen Aruba gestegen," *Aruba.nu*, geraadpleegd 21 maart 2026, <https://www.aruba.nu>.

¹⁹¹ Government of Sint Maarten, Department of Youth, *Integrated Youth Policy Plan 2020-2025* (Philipsburg, 2020).

¹⁹² Centraal Bureau voor de Statistiek, "Bevolking Nederlandse Caraïben in vijftien jaar gegroeid," *Centraal Bureau voor de Statistiek*, 18 november 2025, <https://www.cbs.nl>.

¹⁹³ Antilliaans Dagblad, "Ouderenzorg moet beter," *Antilliaans Dagblad*, 2024, <https://antilliaansdagblad.com>.

¹⁹⁴ Pan American Health Organization, "Sint Maarten: Territory Profile," *Health in the Americas*, 2025.

¹⁹⁵ Djuwensi B. Passial, *Sustainability of the Healthcare System in Curaçao*, (Willemstad: Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten, augustus 2025).

¹⁹⁶ Olga Bespalova, Justin Matz, Toyosi Oyo en Marco Arena, *Aruba's Demographics and Its Potential Impact on the Labor Market and Output*, (Washington, DC: International Monetary Fund, 2025).

minder makkelijk worden opgevangen, terwijl de uitstroom van jongeren de instroom van nieuw personeel beperkt. In de financiering van publieke voorzieningen blijven premie-inkomsten achter, terwijl de uitgaven aan zorg en oudedagsvoorzieningen oplopen. Daarmee raken ontgroening en vergrijzing, naast de interne draagkracht van de CAS-landen, ook hun bredere toekomstbestendigheid.

7.1.3 Betaalbaarheid, sociale zekerheid en toekomstperspectief

Het sociale zekerheidsstelsel op Curaçao staat onder structurele druk. Door migratie en vergrijzing is een oplopend aantal inwoners afhankelijk van uitkeringen en zorgvoorzieningen, terwijl de premie-inkomsten achterblijven. Dit zet zowel de sociale fondsen als de bredere overheidsfinanciën onder druk en kan leiden tot hogere premies, versoering van voorzieningen of grotere financiële druk op de overheid.¹⁹⁷ Deze ontwikkeling beperkt zich niet alleen tot Curaçao. Ook op Aruba waarschuwen toezichthouders dat demografische ontwikkelingen ertoe kunnen leiden dat toekomstige generaties worden geconfronteerd met oplopende publieke lasten.¹⁹⁸ Hoewel de inrichting van het sociale stelsel een autonome aangelegenheid is van de landen binnen het Koninkrijk is dit wel een belangrijke contextuele factor. Hoewel de inrichting van het sociale stelsel een autonome aangelegenheid is van de landen binnen het Koninkrijk, is dit wel een belangrijke contextuele factor. De mate waarin de CAS-landen hun publieke voorzieningen kunnen blijven financieren en economische schokken kunnen opvangen, bepaalt mede hoe weerbaar zij zijn en hoe zij zich regionaal en internationaal kunnen positioneren.

Daarbovenop komen de levensonderhoudskosten die blijven stijgen in de CAS-landen, iets waar het buitenlandbeleid van het Koninkrijk wél een rol in speelt. Doordat veel producten geïmporteerd worden, geldt er een hogere consumentenprijs dan in Europees Nederland. Op Curaçao zijn de prijzen tussen 2011 en 2023 met 37% gestegen, terwijl in die periode het gemiddelde inkomen ongeveer met 6% toenam.¹⁹⁹ Zelfs als er naar het mediane inkomen wordt gekeken, dat in deze periode met 25% steeg, blijft er sprake van een forse achteruitgang in koopkracht. Importafhankelijkheid is daarmee zowel een economisch als buitenlands-politiek vraagstuk. Handelsroutes, bilaterale handelsrelaties met buurlanden in de regio, tariefafspraken en de positie van de CAS-landen binnen de Landen en Overzeese Gebieden-status van de EU bepalen mede de prijzen die huishoudens betalen.

De inkomensongelijkheid op de eilanden neemt toe en is eerder vergelijkbaar met Latijns-Amerikaanse en Caribische landen dan met Europees Nederland. Dat onderstreept een bredere observatie dat de CAS-landen geografisch en sociaaleconomisch dichter bij landen in hun eigen regio liggen, terwijl zij op diplomatiek en handelsvlak sterker op Europa zijn geïntereerd. De interview respondenten binnen dit onderzoek geven aan dat jongeren deze druk vooral ervaren via hoge levenskosten, gebrek aan betaalbare woningen en beperkte inspraak in beleidsproblemen die hun toekomst raken. Jongeren ervaren daarnaast dat er weinig toegankelijke routes bestaan om hun zorgen om te zetten in politieke invloed. Daarmee laten de gegevens zien dat jongeren behoefte hebben aan meer structurele mogelijkheden om hun perspectief in beleidsvorming naar voren te brengen. Dit versterkt het belang van structurele jongerenparticipatie, zodat beleid beter kan aansluiten bij de omstandigheden die jongeren dagelijks ervaren.

¹⁹⁷ Rijksdienst Caribisch Nederland, “Op weg naar een sociaal, zeker en houdbaar stelsel van sociale zekerheid,” 14 mei 2024, <https://www.two-acs.com>.

¹⁹⁸ René, “Caft: Ondanks sterk herstel economie Aruba extra bezuinigingen noodzakelijk,” *Dossier Koninkrijksrelaties*, 15 februari 2023, <https://dossierkoninkrijksrelaties.nl>.

¹⁹⁹ Centraal Bureau voor de Statistiek, “Bevolking Nederlandse Caraïben.”

De structurele drempels voor jongeren om invloed uit te oefenen op omstandigheden die hen raken hebben ook invloed op de vraag of zij terugkeren na studie of werkervaring buiten het eiland. Het terugkeren van opgeleide jongeren is belangrijk voor de draagkracht van publieke voorzieningen. Wanneer meer jongeren terugkeren en passend werk vinden, versterkt dit de arbeidsmarkt, vergroot het de belasting- en premiegrondslag en vermindert het de druk op sociale voorzieningen. Inspraak van jongeren zal niet direct zorgen voor terugkeer, maar beleid dat beter aansluit bij hun behoeften kan wel bijdragen aan omstandigheden waarin terugkeer aantrekkelijker wordt. Gerichte beleidsmaatregelen die jongeren concreet perspectief bieden op de eilanden en in Europees Nederland zijn daarom nodig voor de toekomstbestendigheid van de CAS-landen.

7.2 Legitimiteit, vertrouwen en politieke betrokkenheid

De politieke verhoudingen binnen de CAS-landen kenmerken zich door kleinschaligheid en sterke sociale verwevenheid. In deze context overlappen persoonlijke, sociale en bestuurlijke rollen, waardoor beleidskeuzes zichtbaar en persoonlijk voelbaar worden.²⁰⁰ Representatie, responsiviteit en transparantie zijn daardoor belangrijke criteria waarmee jongeren politiek handelen beoordelen. Tevens bieden formele instituties in een kleinschalige context minder distantie en bescherming; informele benaderingen, rolvermenging en beperkte verantwoording kunnen de kwetsbaarheid van het openbaar bestuur vergroten.²⁰¹

Deze structurele kenmerken werken door in de inrichting en het functioneren van bestuur en toezicht. De sociale nabijheid tussen inwoners en publieke functionarissen maakt besluitvorming direct voelbaar en gevoeliger voor informele verwachtingen.²⁰² Organisatieculturen waarin persoonlijke loyaliteit en sociale nabijheid centraal staan vergroten daarnaast het risico dat informele netwerken invloed krijgen op bestuurlijke beslissingen. In combinatie met beperkte uitvoeringscapaciteit kan dit leiden tot inconsistent toezicht en onzekerheid over de borging van integriteitsnormen.²⁰³

Integriteitsvraagstukken versterken deze kwetsbaarheid verder en vormen een directe bron van afnemend vertrouwen in het bestuur. Onderzoek laat zien dat rolvermenging en informele netwerken het risico vergroten op favoritisme en beïnvloeding. Op de eilanden kunnen integriteitsschendingen relatief snel zichtbaar worden en bij herhaling bijdragen aan blijvend wantrouwen in het bestuur, ook wanneer incidenten formeel worden onderzocht.²⁰⁴

Empirische gegevens laten zien dat jongeren deze spanningen herkennen. Op Curaçao geeft bijna 80% van de respondenten aan dat hun persoonlijke belangen niet goed worden vertegenwoordigd door politici, terwijl dit aandeel op Aruba rond de 65% ligt.²⁰⁵ Deze percepties gaan gepaard met laag vertrouwen: op Curaçao stelt circa 75% van de respondenten dat politici niet betrouwbaar zijn,

²⁰⁰ W.P. Veenendaal, "Iedereen kent iedereen: De invloed van kleinschaligheid en informele politiek op bestuur in Caribisch Nederland," *Beleid en Maatschappij* 44, nr. 4 (2017).

²⁰¹ W. P. Veenendaal, *Politics and Democracy in Microstates: A Comparative Analysis of the Effects of Size on Contestation and Inclusiveness* (PhD, diss., Leiden University, 2013); Veenendaal, "Iedereen kent iedereen."

²⁰² Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen Caribisch Nederland 2050, *Gerichte groei: Rapport van de Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen Caribisch Nederland 2050* (Den Haag: Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen Caribisch Nederland 2050, 2024).

²⁰³ P. C. M. Schotborgh-van de Ven, *De wortels van publieke fraude en corruptie in het Caribisch deel van het Koninkrijk* (PhD, diss., Vrije Universiteit Amsterdam, 2019).

²⁰⁴ Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, *Aanpak ondermijnende criminaliteit, goed bestuur en integriteit in de Caribische landen van het Koninkrijk* (Den Haag: Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2025).

²⁰⁵ W.P. Veenendaal, *Eindrapport CCC-Opinieonderzoek: Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba & Sint Eustatius* (Leiden: KITLV / Royal Netherlands Institute of Southeast Asian and Caribbean Studies, 2016), tabel 4.39.

tegenover meer dan 65% op Aruba.²⁰⁶ Ter vergelijking: ook in Nederland is het politieke vertrouwen laag. In 2024 had slechts 25% van de bevolking vertrouwen in politici en 31% in de Tweede Kamer.²⁰⁷ Daarnaast vindt 57% van de Nederlanders dat politici te weinig opkomen voor mensen zoals zij.²⁰⁸ Dit wijst op een breed gedeelde perceptie van beperkte politieke vertegenwoordiging en lage betrouwbaarheid van bestuurders. Voor Sint Maarten zijn binnen deze specifieke dataset geen direct vergelijkbare cijfers beschikbaar, waardoor geen uitspraken kunnen worden gedaan over de mate waarin deze percepties zich daar op dezelfde wijze voordoen.²⁰⁹

Deze patronen weerspiegelen zich ook in bredere beoordelingen van het democratisch functioneren. Op Curaçao is de groep inwoners die ontevreden is over de werking van de democratie binnen het Koninkrijk groter dan de groep die tevreden is, terwijl Aruba een meer gebalanceerd beeld laat zien.²¹⁰ Tevens geeft op alle eilanden een meerderheid aan het idee te hebben dat politici eerder handelen vanuit eigenbelang dan vanuit het belang van hun kiezers, een perceptie die het sterkst is op Curaçao, waar meer dan 80% deze stelling onderschrijft.²¹¹ Gezamenlijk laten deze bevindingen zien dat de kenmerken van de lokale politieke systemen zich vertalen in percepties van onvoldoende vertegenwoordiging, beperkte betrouwbaarheid van politici en afnemend vertrouwen in politieke instituties. Het vraagstuk van vertrouwen en representatie dient daarmee niet uitsluitend als een landspecifiek probleem te worden begrepen, maar als een Koninkrijksbrede uitdaging waarin lokale ervaringen en institutionele verhoudingen binnen het Koninkrijk met elkaar verweven zijn.

7.2.1 Effecten op jongeren

Voor jongeren manifesteren de kenmerken van de eilanden zich in hun ervaringen met besluitvorming en toegang tot kansen. De overlap tussen persoonlijke, sociale en bestuurlijke relaties maakt beleidsuitvoering minder voorspelbaar en vergroot de ervaren afhankelijkheid van individuele contacten. Interviewrespondenten geven aan dat deze verwevenheid direct doorwerkt in de maatschappelijke trajecten van jongeren. Persoonlijke relaties en informele netwerken spelen daarnaast een belangrijke rol bij toegang tot carrièrekansen.²¹²

Daarnaast beïnvloeden ervaringen in de relatie met Europees Nederland hoe jongeren besluitvorming beoordelen. Respondenten geven aan dat beleid en onderzoek vaak vanuit Europees Nederland worden geïnitieerd, zonder structurele terugkoppeling of volwaardige betrokkenheid van lokale stakeholders.²¹³ Dat is ook relevant voor het buitenlandbeleid van het Koninkrijk, omdat besluiten over internationale veiligheid, klimaat, luchtvaart, migratie, handel en Europese samenwerking vaak op Koninkrijksniveau of vanuit Europees Nederland worden voorbereid, terwijl de gevolgen op de eilanden direct voelbaar zijn. Dit versterkt bij jongeren de perceptie dat besluitvorming op afstand plaatsvindt en dat hun invloed op beleidsprocessen beperkt is. Hierdoor beoordelen jongeren politiek eerder in sterke mate op basis van direct voelbare thema's zoals leefbaarheid, woningnood en economische kansen. Beleidskeuzes worden hierbij voor hen vooral relevant wanneer deze zich

²⁰⁶ Veenendaal, *Eindrapport CCC-Opinieonderzoek*, tabel 4.40.

²⁰⁷ Centraal Bureau voor de Statistiek, "Bijna 7 op de 10 Nederlanders hebben vertrouwen in het leger," 8 mei 2025.

²⁰⁸ Sociaal en Cultureel Planbureau, "Meerderheid Nederlanders vindt dat politiek niet opkomt voor mensen zoals zij," 3 september 2024.

²⁰⁹ Veenendaal, *Eindrapport CCC-Opinieonderzoek*.

²¹⁰ Veenendaal, *Eindrapport CCC-Opinieonderzoek*, tabel 4.35.

²¹¹ Veenendaal, *Eindrapport CCC-Opinieonderzoek*, tabel 4.38.

²¹² Expertinterview met Alexander Wix, bankier bij Citi met achtergrond in Aruba; P. C. M. Schotborgh-van de Ven, *De wortels van publieke fraude en corruptie in het Caribisch deel van het Koninkrijk* (PhD diss., Vrije Universiteit Amsterdam, 2019).

²¹³ Expertinterview met Davon Inderson, adviseur publieke zaken met achtergrond in Curaçao, Wallaart & Kuss; expertinterview met Dominique Lopez, bestuurslid en woordvoerder, Jongeren Parlement Aruba.

vertalen in concrete gevolgen voor hun dagelijkse leefomgeving.²¹⁴ Structurele jongerenparticipatie in Koninkrijksbreed buitenlandbeleid is dus van belang omdat zonder die betrokkenheid jongeren vooral ontvangers blijven van beleid, terwijl zij beperkt invloed hebben op keuzes die hun toekomst bepalen.

Op Aruba vinden jongeren het van belang dat hun stem wordt gehoord in besluitvormingsprocessen, maar een deel van hen heeft het gevoel dat hun inbreng beperkte invloed heeft. Op Curaçao blijkt uit onderzoek dat jongeren zich onvoldoende betrokken en vertegenwoordigd voelen, beperkte invloed op politieke besluitvorming ervaren en zich niet altijd serieus genomen voelen door politici.²¹⁵ Op Sint Maarten is jeugdparticipatie van belang maar zijn systematische gegevens over hoe jongeren zelf de effectiviteit daarvan ervaren beperkt beschikbaar. Samen laat dit zien dat jongeren inspraak belangrijk vinden, maar alleen waardevol achten wanneer dat leidt tot respons. Jongeren op de CAS-landen zien het Koninkrijk der Nederlanden daarnaast als praktisch belangrijk vanwege het Nederlandse paspoort, toegang tot onderwijs en werkmogelijkheden in Europees Nederland en de daarbij horende financiële steun bij crises. Desondanks bestaat kritiek op ervaren ongelijkheid binnen het Koninkrijk en op Nederlandse sturing, met name wanneer financieel toezicht en hervormingsvoorwaarden worden opgevat als een beperking van autonomie.²¹⁶

Jongeren ervaren politieke besluitvorming echter vaak ook als onvoldoende transparant, wat twijfels over integriteit versterkt. De perceptie van corruptie verschilt per eiland. Op Curaçao geeft 55% van de respondenten aan dat de meeste politici corrupt zijn, terwijl 20% deze stelling verwerpt.²¹⁷ Ook op Aruba is de groep die deze opvatting deelt substantieel groter, met 46% tegenover 23%. Voor Sint Maarten ontbreken vergelijkbare gegevens; interviews suggereren echter wel zorgen over transparantie en de rol van informele netwerken in politieke besluitvorming.

Politieke partijen worden door hen regelmatig gekoppeld aan nepotisme en partij favoritisme, waarbij toegang tot functies en projecten afhankelijk wordt gezien van nabijheid tot machtsposities.²¹⁸ Tegelijkertijd noemen zij beperkte staatkundige kennis en het ontbreken van laagdrempelige participatiekanalen als drempels voor betrokkenheid.²¹⁹ Toezicht vanuit Nederland wordt daarbij ambivalent beoordeeld omdat het enerzijds noodzakelijk is voor het waarborgen van integriteit, maar anderzijds als problematisch wanneer dit onvoldoende aansluit bij lokale omstandigheden.²²⁰ De relatie met Nederland wordt dus beoordeeld vanuit de spanning tussen praktische voordelen, autonomie, gelijkwaardigheid en wederzijds respect.²²¹

7.3 Doorwerking van veiligheid & geopolitiek in de maatschappij

De in hoofdstuk zes beschreven geopolitieke en veiligheidsontwikkelingen in het Caribisch gebied hebben naast een statelijke of militaire dimensie ook een effect op de dagelijkse realiteit van inwoners

²¹⁴ Expertinterview met Lopez.

²¹⁵ P. Kibelaar et al., *Kwaliteit van Leven van de Arubaanse Jeugd: De follow-up post-COVID Jeugdmonitor 2024*, 68; expertinterview met Lopez; Gena-Lee Vieira Pita, *Vertrouwen van jongeren in de politiek van Curaçao: Onderzoek naar de perceptie en betrokkenheid van jongeren in de politieke arena van Curaçao* (Willemstad, Curaçao, juni 2024).

expertinterview met Davon Inderson, adviseur publieke zaken met achtergrond in Curaçao, Wallaart & Kuss.

²¹⁶ R. W. Knops, "Besluitvorming Rijksministerraad 18 juni 2021 inzake liquiditeitssteun Aruba, Curaçao en Sint Maarten derde kwartaal 2021," brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2021.

²¹⁷ Veenendaal, *Eindrapport CCC-Opinieonderzoek*, tabel 4.41.

²¹⁸ Expertinterview met Lopez.

²¹⁹ Expertinterview met Wix.

²²⁰ Expertinterview met Delaiah Edilianne Tromp, alumna Youth Network, Association for Overseas Countries and Territories.

²²¹ Sociaal en Cultureel Planbureau, *Ervaren discriminatie in Nederland II* (Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, 2020).

van de CAS-landen. Door de kleinschaligheid en externe afhankelijkheid van de eilanden hebben regionale instabiliteit, grootmachtcompetitie en hybride dreigingen een impact op economische zekerheid, maatschappelijke stabiliteit en toekomstperspectieven van jongeren.

Een zichtbaar mechanisme is migratiedruk en demografische verschuivingen ten gevolge van regionale instabiliteit. De crisis in Venezuela heeft geleid tot grootschalige migratiestromen richting Aruba en Curaçao. Recente schattingen wijzen erop dat zich op beide eilanden gezamenlijk circa 23.000 migranten en vluchtelingen uit Venezuela en Colombia bevinden, waarvan een aanzienlijk deel Venezolaans is. Voor Aruba wordt het aantal Venezolanen geschat tussen de 11.000 en 17.000, wat neerkomt op circa 10% tot 16% van de totale bevolking.²²² Vergelijkbare aantallen zijn ook te vinden op Curaçao.²²³ De aanwezigheid van deze groepen zet druk op huisvesting, arbeidsmarkten en publieke voorzieningen. Voor kleine eilandbesturen betekent dit een aanzienlijke belasting van administratieve capaciteit, sociale voorzieningen en infrastructuur. Maatschappelijk gezien vertaalt deze druk zich in toenemende onzekerheid over werkgelegenheid, loonontwikkeling en toegang tot betaalbare huisvesting, wat met name problemen zijn onder jongeren. Indien regionale instabiliteit verder toeneemt, zal deze druk ook gevolgen hebben voor hun toekomstperspectieven.

De toename van transnationale georganiseerde criminaliteit en ondermijning zoals omschreven in hoofdstuk zes heeft ook gevolgen voor de leefomgeving. De eilanden fungeren als een belangrijke transitroute binnen internationale netwerken voor drugshandel. De aanwezigheid van dit soort criminele netwerken op de CAS-landen vergroot hierdoor het risico op corruptie en ondermijning van instituties. Jongeren hebben dus een verhoogde blootstelling aan criminele netwerken en een groeiende afname van vertrouwen in formele instituties.

7.4 Ervaringen met bestaande participatiestructuren

Jongeren uit de CAS-landen kunnen via zowel formele als informele routes betrokken raken bij beleid en besluitvorming. Formele routes zijn onder meer het Jeugdparlement, het jongerennetwerk van de Overseas Countries and Territories Association (OCTA), het Interparlementair Koninkrijksoverleg, maatschappelijke organisaties, studentenplatforms en de vertegenwoordigingen in Nederland, zoals het Arubahuis en het Curaçaohuis. Deze routes kunnen jongeren zichtbaarheid geven en toegang bieden tot bestuurders, parlementaire netwerken of internationale instellingen.²²⁴ Echter zijn zij beperkt structureel ingebed: het Jeugdparlement heeft aan betekenis verloren, het Interparlementair Koninkrijksoverleg is vooral toegankelijk via bestaande contacten en vertegenwoordigers kunnen afhankelijk zijn van politieke verhoudingen.²²⁵

Informele routes bestaan vooral uit persoonlijke contacten, activistische netwerken, WhatsApp-groepen, studentenverenigingen en lokale of internationale jongereninitiatieven, zoals World Youth for Climate Justice en Voices and Choices.²²⁶ Via deze kanalen agenderen jongeren thema's als klimaatadaptatie, sociale rechtvaardigheid en studentenbelangen. Deze informele routes zijn vaak laagdrempeliger en flexibeler dan formele kanalen, maar maken participatie ook afhankelijk van toeval, netwerkpositie en individuele initiatiefkracht.

²²² Dick Drayer, "Aruba en Curaçao blijven belangrijke opvanglocaties voor Venezolaanse vluchtelingen en migranten," *Curaçao.nu*, 2 januari 2026, <https://www.curaçao.nu>.

²²³ R4V, "Venezuelan Refugees and Migrants in the Region - November 2025," *ReliefWeb*, november 2025, <https://reliefweb.int/report>.

²²⁴ Expertinterview met Lopez.

²²⁵ Expertinterview met Wouter Veenendaal, bijzonder hoogleraar Koninkrijksrelaties, Universiteit Leiden.

²²⁶ Expertinterview met Oriana Wouters, jongerenvertegenwoordiger Aruba; expertinterview met Lopez.

Daarnaast spelen ook de vertegenwoordigingen in Nederland, zoals het Arubahuis en het Curaçaohuis, een rol. Via het Student Cabinet of Aruba wordt bijvoorbeeld advies gegeven over wat Arubaanse studenten in Nederland nodig hebben.²²⁷ Daarbij bleek uit interviews dat zulke routes niet altijd neutraal zijn. Toegang via deze organisaties kan samenhangen met partijpolitieke verhoudingen, waardoor de onafhankelijkheid en openheid ervan onder druk kunnen staan.²²⁸

Deze kwetsbaarheid wordt versterkt door de mogelijke instrumentalisering van migratie als politiek drukmiddel. De aanhoudende migratiestroom vanuit Venezuela legt een onevenredige druk op de relatief kleine eilandstaten Aruba en Curaçao. Voor kleine eilandbesturen betekent dit een aanzienlijke belasting van administratieve capaciteit, sociale voorzieningen en infrastructuur. Tegelijkertijd creëert de omvang van de migratiestroom druk op lokale arbeidsmarkten, huisvesting en publieke diensten.²²⁹ Een verdere verslechtering van de politieke en economische situatie in Venezuela, bijvoorbeeld in het geval van staatsinstorting of een gewelddadig intern conflict, zou deze dynamiek kunnen versterken. Daarnaast kan migratie in geopolitieke context worden ingezet als strategisch drukmiddel door staten. Een bekend voorbeeld is de georganiseerde migratiedruk die Belarus in 2021 aan de grens met Polen faciliteerde, waarmee migratiestromen bewust werden ingezet als instrument van politieke druk.²³⁰

7.4.1 Praktische toegankelijkheid van participatie

Hoewel er verschillende routes naar participatie bestaan, blijkt dat die in de praktijk niet voor iedereen even toegankelijk zijn. Voor veel jongeren blijft daadwerkelijke invloed moeilijk bereikbaar. Dat heeft te maken met een combinatie van sociale, praktische, financiële en institutionele factoren. Daardoor ontstaat een selectief beeld van jongerenparticipatie die alleen door een kleine groep jongeren wordt bereikt, terwijl andere groepen grotendeels buiten beeld blijven.

Verschillende experts beschrijven een samenleving waarin respect voor ouderen, gezag en hiërarchische verhoudingen een belangrijke rol speelt. In een dergelijke context is het niet vanzelfsprekend dat jongeren zich kritisch uitspreken of actief deelnemen aan politieke discussies.²³¹ Binnen families en bredere gemeenschappen wordt het uiten van kritiek of afwijkende standpunten vaak niet gestimuleerd. Hierdoor lijkt participatie in de praktijk vaker weggelegd voor hen die al over de juiste achtergrond, positie of contacten beschikken. Dit hangt ook samen met de eerder genoemde vriendjespolitiek, nepotisme en de invloed van gevestigde politieke families genoemd als factoren die de drempel voor anderen verhogen.²³²

Er zijn verder ook praktische en financiële drempels. Op de eilanden is deelname aan gesprekken of bijeenkomsten in Den Haag of Brussel vaak moeilijk vanwege de grote afstand en de kosten die daarmee gepaard gaan.²³³ Participatie op lokaal niveau legt overigens nadruk op dat jongeren pas kunnen meedoen als aan basisvoorwaarden is voldaan, bijvoorbeeld vervoer, een onkostenvergoeding of andere voorzieningen tijdens bijeenkomsten.²³⁴ Zonder zulke ondersteuning wordt participatie al snel iets dat alleen haalbaar is voor hen die daar tijd en middelen voor hebben. Bovendien zijn veel programma's tijdelijk, waardoor het lastig is om betrokkenheid op de langere termijn vast te

²²⁷ Expertinterview met Delaiah.

²²⁸ Expertinterview met Lotte van Dort, bestuurder, Stichting Koninkrijkszaken; Expertinterview met Lopez.

²²⁹ Veiligheidsdienst Aruba, *Jaarverslag 2024* (Oranjestad: Veiligheidsdienst Aruba, 2024), <https://www.qracao.com>.

²³⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Belarus 2021* (Den Haag: Ministerie van Buitenlandse Zaken, 2021), <https://open.overheid.nl>.

²³¹ Expertinterview met Maya Soumah; Expertinterview met Youth Ambassador Aruba.

²³² Expertinterview met Marcel van Dam; Expertinterview met Lopez.

²³³ Expertinterview met Lotte van Dort.

²³⁴ Expertinterview met Soumah.

houden.²³⁵ Ook zijn veel jongeren simpelweg niet op de hoogte van bestaande participatiekanalen.²³⁶ Wanneer kennis van en over deze structuren ontbreekt, wordt deelname praktisch onmogelijk.

Een verdere belemmering ligt in de institutionele inrichting van jongerenparticipatie. Het ontbreken van structurele participatiekanalen draagt bij aan een gevoel van politieke afstand, wat de drempel om te vertrekken verlaagt en de terugkeer ontmoedigt. Jongeren die voor studie of werk naar Europees Nederland vertrekken, keren daarna vaak niet terug. Jongerenparticipatie is niet institutioneel geregeld en er zijn nauwelijks jongerenpanels of adviesorganen.²³⁷ Bestaande initiatieven zoals jongerenparlementen zijn zwak verbonden met de daadwerkelijke beleidsprocessen en onderling gefragmenteerd. Er is geen sprake van een effectieve onderlinge samenwerking en communicatie is veelal informeel en ad hoc. Daarnaast vertrekken veel hoogopgeleiden voor studie of werk en keren daarna vaak niet terug, onder meer door beperkte carrièremogelijkheden, woningnood, overtoerisme en een gebrek aan perspectief op de eilanden.²³⁸ Daardoor gaat een groep verloren die potentieel een actieve rol zou kunnen spelen in de lokale samenleving en politiek. Een extra knelpunt vind je op Aruba. Hier moeten studenten die zich voor hun studie in een Nederlandse gemeente inschrijven, uitschrijven uit het Arubaanse bevolkingsregister, waardoor de studenten in kwestie niet meer op Aruba kunnen stemmen. Juist de jongeren die betrokken zouden kunnen zijn, raken zo formeel verder verwijderd van hun eigen politieke omgeving.²³⁹ Dit geldt ook voor Curaçao en Sint Maarten.

Ten slotte sluiten veel participatieroutes maar beperkt aan bij de leefwereld, mogelijkheden en verwachtingen van jongeren. Daarbij valt op dat onderwerpen uit het buitenland- en Koninkrijksbeleid voor velen abstract en ver weg aanvoelen. Slechts een minderheid toont volgens respondenten echt interesse in politiek als zodanig.²⁴⁰ Jongeren houden zich vaker bezig met kwesties die voelbaar zijn in hun dagelijks leven, zoals hoge kosten van levensonderhoud, inkomensongelijkheid en overtoerisme.²⁴¹ Ook verschilt de leefwereld per eiland. Zo voelen zij op Sint Maarten zich door taal, migratieachtergrond en media-invloeden vaak sterker verbonden met de Verenigde Staten dan met Nederland of het beleid vanuit Den Haag.²⁴² Dit heeft gevolgen voor de representativiteit van bestaande participatiestructuren. In algemene zin komt uit de interviews het beeld naar voren dat veel jongeren weinig bezig zijn met politiek.²⁴³ Sommige experts stellen zelfs dat jongerenparticipatie op de CAS-landen nagenoeg ontbreekt.²⁴⁴ Waar participatie wél plaatsvindt, betreft dit vooral een selecte groep scholieren of studenten die toegang hebben tot bestaande structuren zoals jeugdparlementen of informele netwerken. Deze groep lijkt eerder de uitzondering dan de regel.

²³⁵ Expertinterview met Margot Mesnard, Consultant international cooperation, Association of the Overseas Countries and Territories of the European Union.

²³⁶ Expertinterview met Marissa Cervantes, jongerenambassadeur, Belize's CARICOM.

²³⁷ Expertinterview met Soumah.

²³⁸ Expertinterview met Lopez; Expertinterview met Inderson.

²³⁹ Expertinterview met Wix; Expertinterview met Lopez.

²⁴⁰ Expertinterview met Van Dort.

²⁴¹ Expertinterview met Lopez.

²⁴² Expertinterview met Dr. Carmona Baez, Professor of International Relations and the Political Economy of Development, University of St. Martin; Expertinterview met Veenendaal.

²⁴³ Expertinterview met Daven Inderson.

²⁴⁴ Expertinterview met Soumah.

Deel V: Aanbevelingen

“De keuzes die hier gemaakt worden maar daar negatief uitpakken worden niet getoetst op gevolgen op de eilanden.”

Bron: enquête

Deel 5: Aanbevelingen

Hoofdstuk 8: Aanbevelingen

1 | Maak kennis over CAS-landen een structureel onderdeel van het interne opleidings- en trainingstraject bij de Rijksoverheid

Onderstaande aanbevelingen verankeren kennis structureel binnen de organisatie en versterken de kwaliteit, legitimiteit en representativiteit van beleid.

A | Veranker Koninkrijkskennis bij de Rijksoverheid

Maak een ‘Koninkrijk-onboarding’ verplicht voor iedereen die bij Buitenlandse Zaken en Defensie start, en organiseer periodieke verdieping voor beleidsmedewerkers en diplomaten, zoveel mogelijk binnen bestaande onboarding- en professionaliseringstrajecten. Investeer in een doorlopend leer- en kennissysteem inzake het Koninkrijk, waarin zowel institutionele verhoudingen als de sociaaleconomische en geopolitieke context van de CAS-landen centraal staan. Ontwikkel deze trainingen in samenwerking met lokale experts en maatschappelijke organisaties uit de CAS-landen, zodat praktijkinzicht en representativiteit worden geborgd.

B | Promoot deelname Caribische ambtenaren aan interne Ministeriële leer- en ontwikkelingstrajecten in Nederland

Nederlandse (rijks)ambtenaren reizen veelvuldig naar het Caribisch deel van het Koninkrijk voor werkbezoeken, overleggen en cursussen. Zij krijgen de kans om het Caribisch perspectief mee te nemen naar Nederland, terwijl Caribische ambtenaren, weliswaar deels vanwege een kleinere ambtelijke organisatie, deze kans niet in dezelfde mate kunnen benutten. Interne ministeriële leer- en ontwikkelingstrajecten in Nederland met betrekking tot buitenlandse zaken gaan actief Caribische cursisten werven en financiële ondersteuning bieden om deel te kunnen nemen. Door deelname aan deze programma's hebben de cursisten inzicht in de richting en inrichting van het buitenlandbeleid van het Koninkrijk, en nemen zij de kennis mee in hun werkzaamheden binnen het Caribisch deel van het Koninkrijk.

2 | Investeer in Caribisch talent via een doorlopende ontwikkellijn bij Buitenlandse Zaken

Voor een evenwichtige integratie van perspectieven is het noodzakelijk dat Caribisch talent ook structureel onderdeel wordt van de beleids- en uitvoeringspraktijk van Buitenlandse Zaken. Om Caribisch perspectief duurzaam te verankeren binnen het buitenlandbeleid, wordt ingezet op het meegeven van kennis en praktijkervaring.

A | Organiseer een koninkrijksbrede ‘Diplomacy Masterclass’ voor jongeren

Ontwikkel een jaarlijks, hoogwaardig trainingsprogramma voor jong talent uit de CAS-landen, gericht op het begrijpen van internationale onderhandelingen en het agenderen van lokale vraagstukken binnen Buitenlandse Zaken. Dit programma fungeert als startpunt en voorbereiding op verdere betrokkenheid binnen het ministerie. Bij de selectie en werving dient expliciet aandacht te zijn voor toegankelijkheid en representativiteit voor jongeren vanuit alle CAS-landen, zodat de Masterclass de Caribische jongerenpopulatie weerspiegelt.

B | Ontwikkel een Koninkrijksbreed traineeship

Ontwikkel een Koninkrijksbreed traineeship bij Buitenlandse Zaken, specifiek gericht op jongeren uit Curaçao, Aruba en Sint Maarten. Dit traineeship biedt de mogelijkheid om opgedane kennis en vaardigheden toe te passen binnen de beleidspraktijk en vergroot tegelijkertijd de zichtbaarheid van deze groep binnen het ministerie. Waar mogelijk wordt aangesloten bij bestaande traineeshipstructuren, met specifieke aandacht voor het vergroten van bereik, toegankelijkheid en deelname vanuit de CAS-landen.

C | Versterk diplomatieke posten in de regio met Caribisch talent.

Reserveer structureel stageplekken op regionale diplomatieke posten voor jongeren uit de CAS-landen, inclusief passende ondersteuning voor leefkosten. Hiermee wordt hun expertise direct benut op relevante dossiers en wordt tegelijkertijd geïnvesteerd in hun professionele ontwikkeling en netwerk.

3 | Realiseer een structurele participatiecyclus en veranker jongerenperspectieven in besluit- en beleidsvorming

Om te voorkomen dat participatie beperkt blijft tot consultatie, dienen participatie en jongeren perspectieven van de CAS-landen structureel te worden georganiseerd en systematisch te worden geïntegreerd in de beleidscyclus. Hierdoor worden deze aantoonbaar meegewogen en doorvertaald in het buitenlandbeleid van het Koninkrijk. Onderzoek naar andere Europese landen met overzeese gebieden en vergelijkbare uitdagingen toont aan dat jongerenparticipatie succesvol ingebed kan worden.

A | Organiseer vaste participatiekanalen voor structurele inbedding

Formaliseer communicatiekanalen door vaste aanspreekpunten binnen Buitenlandse Zaken aan te wijzen voor jongerenvertegenwoordigers. Hiermee wordt de huidige afhankelijkheid van informele contacten doorbroken.

Vergroot de representativiteit van jongerendenktank The West Wing door jaarlijks twee plekken bij de Track Ongevraagd Advies vrij te houden én waar nodig te financieren voor Caribische jongeren. Om jongerenperspectieven representatief en betekenisvol te maken is het belangrijk actief te investeren in werving en zichtbaarheid op de eilanden voor de denktank. Daarbij is betrokkenheid van maatschappelijke organisaties op de eilanden essentieel om te voorkomen dat jongerenparticipatie beperkt blijft tot bestaande netwerken.

B | Maak participatie toegankelijk en praktisch haalbaar

Verlaag praktische drempels voor deelname door financiële compensatie (voor gemiste inkomsten), ondersteuning voor jonge ouders en inzet van digitale participatievormen. Vergoed reis- en verblijfskosten waar nodig. Dit vergroot zowel de deelname als de evenwichtigheid van jongerenperspectieven.

C | Borging van impact en structurele terugkoppeling

Introduceer een jaarlijkse rapportage waarin wordt vastgelegd welke jongereninput is opgehaald, hoe deze is verwerkt en, indien niet overgenomen, waarom daarvan is afgeweken. Dit voorkomt dat participatie uitsluitend consulterend of symbolisch van aard blijft.

D | Betrek jongeren bij de Koninkrijksconferentie

De onlangs geïntroduceerde jaarlijkse koninkrijksconferentie op de eilanden biedt een uitgelezen kans om jongeren structureel te betrekken bij het formuleren van toekomstig beleid. Door een deel van de plekken te reserveren voor lokale jongeren, wordt de conferentie een platform voor directe dialoog. De conferentie biedt de mogelijkheid voor directe dialoog tussen de minister, beleidsmakers en jongeren op de eilanden, waarbij jongeren hun ervaringen, zorgen en beleidsvoorstellen rechtstreeks kunnen delen. Organiseer tijdens deze conferentie gesprekken tussen Caribische jongeren, betrokkenen, beleidsmakers en politici om input te actualiseren en beleidskeuzes te toetsen aan actuele ontwikkelingen. Zorg hierbij voor een representatieve samenstelling van jongeren.

E | Verplicht consultatie als startpunt

Maak consultatie met de CAS-landen een verplichte en vroegtijdige standaardprocedure bij relevante Koninkrijksdossiers. Niet de inschatting van directe impact, maar de aard van het dossier is leidend. Relevante dossiers krijgen standaard een consultatiestap in de beleidsvoorbereiding, in een fase waarin bijsturing nog mogelijk is, inclusief duidelijke terugkoppeling en transparantie over de wijze waarop belangenafweging heeft plaatsgevonden. In tegenstelling tot de huidige ad-hoc en vaak informele consultatiepraktijk in een late fase van beleidsvorming, moet consultatie een formeel en verplicht startpunt worden.

F | Introduceer een Impact- en generatietoets als borgingsmechanisme

Pas een Caribische impact- en generatietoets, gemaakt in samenwerking met de CAS-landen, toe als vaste beleidsnorm voor relevante dossiers die aantoonbare gevolgen hebben voor de CAS-landen. Deze toets waarborgt dat de gevolgen voor de CAS-landen en toekomstige generaties systematisch worden meegewogen in beleidsafwegingen, waaronder de sociale, economische en democratische gevolgen op lange termijn. Veranker deze toets in beleidsnota's, beleidsroutines en interne kwaliteitscontroles.

G | Zorg voor Koninkrijksbrede vertegenwoordiging in de Adviesraad Internationale Vraagstukken

De AIV adviseert de regering en het parlement over het buitenlandbeleid van het gehele Koninkrijk, maar heeft in haar geschiedenis nog nooit een lid gehad met een achtergrond uit de CAS-landen. Dat is een inhoudelijk en democratisch gemis dat bij toekomstige benoemingen moet worden hersteld.

**Deel VI:
Bijlage**

“Ik wil graag teruggaan maar naast de service industrie en een overheid die teert op vriendjespolitiek en dus geen baangarantie biedt zijn er niet veel opties”

Deel 6: Bijlage

Bibliografie

Act on Greenland Self-Government (21 juni 2009).

Adviesraad Internationale Vraagstukken. *Fundamentele rechten in een digitale wereld*. Advies nr 120, 2023.

Adviesraad Internationale Vraagstukken. *Hybride Dreigingen en Maatschappelijke Weerbaarheid*. Den Haag: AIV, 2024.
<https://www.adviesraadinternationalevraagstukken.nl/documenten/2024/06/04/hybride-dreigingen-en-maatschappelijke-weerbaarheid>.

Adviesraad Internationale Vraagstukken. *Veiligheid en rechtsorde in het Caribisch gebied*. Advies nr. 116. Den Haag: Adviesraad Internationale Vraagstukken, 2020.

Afdeling advisering van de Raad van State van het Koninkrijk. *70 jaar Statuut voor het Koninkrijk*. Raad van State, 2024.

Afdeling advisering van de Raad van State van het Koninkrijk. *Ongevraagd advies over het Koninkrijk, verdragen en het Unierecht*. Raad van State, 14 juni 2021.

Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst. *AIVD Jaarverslag 2024*. AIVD, 2025.
<https://www.aivd.nl/documenten/2025/04/24/jaarverslag-2024>.

Amnesty International. “Curaçao: Gevluchte Venezolanen opgesloten, mishandeld en teruggestuurd; Nederland kijkt weg.” *Amnesty International*. 11 oktober 2021.
<https://www.amnesty.nl/actueel/curacao-gevluchte-venezolanen-opgesloten-mishandeld-en-teruggestuurd-nederland-kijkt-weg>.

Anderson, Scott R. “Making Sense of the US Military Operation in Venezuela.” *Brookings Institution*. January 5, 2026.
<https://www.brookings.edu/articles/making-sense-of-the-us-military-operation-in-venezuela/>.

Anghie A. *Imperialism, Sovereignty and the Making of International Law*. Cambridge University Press 2005.

Anon. n.d. “Ongevraagd Advies Over Het Koninkrijk, Verdragen En Het Unierecht.” *Raad Van State*.
<https://www.raadvanstate.nl/adviezen/@125976/w04-20-0361/>.

Antilliaans Dagblad. “IPKO doet aan zelfreflectie.” *Antilliaans Dagblad*. Geraadpleegd 15 mei 2026.
<https://antilliaansdagblad.com/article/curacao/31774-ipko-doet-aan-zelfreflectie>.

Antilliaans Dagblad. “Ouderenzorg moet beter.” *Antilliaans Dagblad*. 2024.
<https://antilliaansdagblad.com/nieuws-item/30206-ouderenzorg-moet-beter>.

Arctic Council. “Danish Chairmanship 2025–2027.”

Association of Caribbean States. *Plan of Action 2022–2028*. ACS, 2023.

AWEMainta. “Geen Grote Headlines, Wel Grote Agenda: Wat IPKO Op Aruba Echt Betekent”. *AWEMainta*, Februari 2026. <https://awemainta.info/geen-grote-headlines-wel-grote-agenda-wat-ipko-op-aruba-echt-betekent/>.

Baud, Michiel, et al. *China’s Economic and Political Role in the Caribbean and Central America*. Amsterdam: CEDLA-University of Amsterdam, 2022.

Berg, R. C. “The geopolitics of Maduro’s capture: China’s future in Latin America following Operation Absolute Resolve.” *Center for Strategic and International Studies*. 12 januari 2026. <https://www.csis.org/analysis/geopolitics-maduros-capture-chinas-future-latin-america-following-operation-absolute>.

Bespalova, Olga, Justin Matz, Toyosi Oyo en Marco Arena. *Aruba’s Demographics and Its Potential Impact on the Labor Market and Output*. IMF Selected Issues Paper SIP/2025/156. Washington, DC: International Monetary Fund, 2025.

British Foreign Policy Group. “Engaging Young People in UK Foreign Policy”.

CARICOM IMPACS. “Strategic Priorities”. <https://www.caricomimpacs.org>.

CARICOM Secretariat. “Curaçao joins CARICOM, pledges to leverage cultural, economic strengths”. *CARICOM*, 30 juli 2024. <https://caricom.org/curacao-joins-caricom-pledges-to-leverage-cultural-economic-strengths>.

Centraal Bureau voor de Statistiek Curaçao. *Labour Force Survey 2024*. Willemstad: CBS Curaçao, 2024.

Centraal Bureau voor de Statistiek. “Bevolking Nederlandse Caraïben in vijftien jaar gegroeid.” *Centraal Bureau voor de Statistiek*. 18 november 2025. <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2025/47/bevolking-nederlandse-caraiben-in-vijftien-jaar-gegroeid>.

Centraal Bureau voor de Statistiek. “Bijna 7 op de 10 Nederlanders hebben vertrouwen in het leger.” 8 mei 2025. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2025/19/bijna-7-op-de-10-nederlanders-hebben-vertouwen-in-het-leger>.

Centraal Bureau voor de Statistiek. “De Nederlandse Caraïben vijftien jaar na de staatskundige hervorming.” *CBS*. 10 oktober 2025. Geraadpleegd 14 april 2026. <https://www.cbs.nl>.

Centraal Bureau voor de Statistiek. “Politieke participatie van sociaaleconomische groepen.” *CBS Statistische Trends*. 16 april 2024. Geraadpleegd 14 april 2026. <https://www.cbs.nl>.

Centraal Bureau voor de Statistiek. “Werkloosheid naar leeftijd en geslacht.” *CBS*. 2025. Geraadpleegd 14 april 2026. <https://www.cbs.nl>.

China Kennis Netwerk. *China’s Economic and Political Role in the Caribbean and Central America*. Amsterdam: China Kennis Netwerk, 2022.

<https://www.chinakennisnetwerk.nl/sites/ckn/files/2022-10/Report%20%20China-LAC%20CEDLA%20Sept2022.pdf>.

Coalitieakkoord kabinet-Rutte IV: Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst. Den Haag: Rijksoverheid, 2022.

Conseil d'orientation des politiques de jeunesse (COJ). *Rapport sur la situation des jeunes dans les Outre-mer*. COJ, 2024.

Conseil national pour le développement et la solidarité internationale (CNDSI). “Jeunesses et développement: restitution des recommandations du rapport du groupe de travail “Jeunesses””. CNDSI, 24 april 2024.

Consolidated Version of the Treaty on European Union. 2016 O.J. (C 202) 1.

Consolidated Version of the Treaty on the Functioning of the European Union. 2016 O.J. (C 202) 1.

Constitution de la République française (4 oktober 1958).

Curacao.nu. “Overheid Curaçao: Luchtruim Niet Gesloten.” *Curacao.nu*. 3 januari 2026. <https://www.curacao.nu/nieuws/luchtvaart-reizen/84207/overheid-curacao-luchtruim-niet-gesloten>.

Danmarks Riges Grundlov [Deense Grondwet] (5 juni 1953).

Defensiekrant. “Opmars van de CARMIL.” *Defensiekrant*. Geraadpleegd 23 maart 2026. https://magazines.defensie.nl/defensiekrant/2025/42/02_carmil_42.

Drayer, Dick. “Aruba en Curaçao blijven belangrijke opvanglocaties voor Venezolaanse vluchtelingen en migranten.” *Curaçao.nu*. 2 januari 2026. <https://www.curacao.nu/nieuws/algemeen/84136/aruba-en-curacao-blijven-belangrijke-opvanglocaties-voor-venezolaanse-vluchtelingen-en-migranten>.

Drayer, Dick. “Camelia-Römer wil opheldering over VN-stemming slavernij.” *Curaçao.nu*. 31 maart 2026. Geraadpleegd 14 april 2026. <https://www.curacao.nu>.

Drayer, Dick. “Werkloosheid onder jongeren en mannen Aruba gestegen.” *Aruba.nu*. Geraadpleegd 21 maart 2026. <https://www.aruba.nu/nieuws/aruba/56701/werkloosheid-onder-jongeren-en-mannen-aruba-gestegen>.

Eilandenregeling Nederlandse Antillen (ERNA) (3 maart 1951), Publicatieblad van de Nederlandse Antillen 1951, nr 83.

Eilandsraad Aruba. “Officiële vaststelling uitslag referendum inzake staatkundige toekomst van Aruba”. Nationaal Archief Aruba, 25 maart 1977.

Embassy of France. “Written Evidence from the Embassy of France”. OTS0128.

Emmer PC and Gommans J (eds). *The Dutch Overseas Empire*. Cambridge University Press 2012.

Federici, J., Morgret, N., Gordon, B., & Ayres, G. *China-Venezuela fact sheet: A short primer on the relationship*. Washington DC: U.S.-China Economic and Security Review Commission, 2026. <https://www.uscc.gov/research/china-venezuela-fact-sheet-short-primer-relationship>.

Francisca, A. *Youth Imaginaries of Sustainability: Perspectives from Curaçao*. Masterscriptie, Universiteit Utrecht, 2024.

Goslinga CC. *The Dutch in the Caribbean and on the Wild Coast 1580–1680*. Van Gorcum 1971.

Gouverneur van Aruba. *Reglement voor de Gouverneur van Aruba*.

Gouverneur van Curaçao. *Reglement voor de Gouverneur van Curaçao*.

Gouverneur van Sint Maarten. *Reglement voor de Gouverneur van Sint Maarten*.

Government of Sint Maarten, Department of Youth. *Integrated Youth Policy Plan 2020–2025*. Philipsburg: Government of Sint Maarten, 2020.

Governmental Youth and Policy Platform Curaçao (GLVP). *Adviesrapport: Versterking van het vertrouwen van jongeren in de politiek van Curaçao*. Willemstad: Governmental Youth and Policy Platform Curaçao, 2024.

Handvest van de Verenigde Naties (26 juni 1945).

Hendry I and Dickson S. *British Overseas Territories Law*. Hart Publishing 2011.

Hoogers, H.G. en G. Karapetian, *Het Koninkrijk tegen het Licht*. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen in opdracht van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2019.

House of Commons Library. “The Overseas Territories”. CBP-9706.

Inspectie van het Onderwijs. *Doorlichting van het Arubaanse onderwijsstelsel: Tussenrapportage*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs, 2022.

Instituut Clingendael & The Hague Centre for Strategic Studies. *Strategische Monitor 2025-2030: Nederland in een wereld van schurende machtsblokken*. Den Haag: Instituut Clingendael en The Hague Centre for Strategic Studies, 2025. <https://www.clingendael.org/publication/strategische-monitor-2025-2030-geopolitiek-changeement-op-het-wereldtoneel>.

International Monetary Fund. *United Arab Emirates: Staff Report for the 2020 Article IV Consultation*. IMF Country Report No. 20/1. Washington, DC: International Monetary Fund, 2020.

Inuit Circumpolar Council. “ICC Inuit Youth Engagement Program”. ICC, maart 2025.

Jong L de. *Implosie van de Nederlandse Antillen*. Ministerie van Justitie 2009.

Jütten, Marc and Angelos Delivorias. *The US Military Intervention in Venezuela and the Regional and Geopolitical Context*. PE 782.616. Brussels: European Parliamentary Research Service. January 2026. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2026/782616/EPRS_BRI\(2026\)782616_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2026/782616/EPRS_BRI(2026)782616_EN.pdf).

Karapetian G. “Hoe verder met de Landen en Gebieden Overzee na Brexit?” (2020) *SEW. Tijdschrift voor Europees en economisch recht*.

Karapetian, G. *Er is een Staten-Generaal van het Koninkrijk: Over voorstellen tot opheffing van het democratisch deficit in het Koninkrijk der Nederlanden*. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen, 2024.

Kibbelaar, J., A. Slotboom en M. Hendriks. *Quality of Life of Aruban Youth*. Oranjestad: Directie Onderwijs Aruba, 2021.

Klinkers I. *De weg naar het Statuut: het Nederlandse dekolonisatiebeleid in de Caraïben (1940–1954) in vergelijkend perspectief*. Universiteit Utrecht 1999.

Knipselkrant Curaçao. “Gouverneur “tekent niet bij het kruisje””. *Knipselkrant Curaçao*, 28 maart 2017 <https://knipselkrant-curaçao.com/politiek/pfm-gouverneur-tekent-niet-bij-het-kruisje>.

Knops, R. W. “Besluitvorming Rijksministerraad 18 juni 2021 inzake liquiditeitssteun Aruba, Curaçao en Sint Maarten derde kwartaal 2021.” Brief aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, 2021.

Koninklijke Marine. *Commandant der Zeemacht Caribisch gebied, z.d.* <https://www.defensie.nl/organisatie/marine/eenheden/commandement-der-zeemacht-caribisch-gebied>.

Minister van Buitenlandse Zaken. *Kamerbrief over actuele ontwikkelingen Venezuela*. 6 januari 2026. <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2026/01/06/kamerbrief-inzake-actuele-ontwikkelingen-venezuela>.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. *Kabinetsreactie op de afsprakenlijst van het IPKO*. 2025, 33845-56/2025D43036.

Ministerie van Binnenlandse Zaken. “Slotverklaring Ronde Tafel Conferentie inzake de staatkundige positie van Aruba”. Nationaal Archief, Den Haag, 7–8 maart 1983.

Ministerie van Buitenlandse Zaken. *Algemeen ambtsbericht Belarus 2021*. Den Haag: Ministerie van Buitenlandse Zaken, 2021. <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-58b82ea4-09b4-4dcb-b904-3211f7a0e608/pdf>.

Ministerie van Buitenlandse Zaken. *Eén Koninkrijk – Vier Landen: Europees en Caribisch*. Ministerie van Buitenlandse Zaken, 2015.

Ministerie van Defensie, *Eenheden en locaties, z.d.* <https://www.defensie.nl/onderwerpen/t/taken-in-nederland/caribisch-gebied/locaties-en-eeenheden>.

Ministerie van Defensie. "Taken in het Caribisch Gebied." *Ministerie van Defensie*. Geraadpleegd december 2025. <https://www.defensie.nl/onderwerpen/taken-in-nederland/caribisch-gebied/taken-caribisch-gebied>.

Ministerie van Defensie. *Defensienota 2022: Sterker Nederland, veiliger Europa*. Den Haag: Ministerie van Defensie, 2022. https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2022D22236&did=2022D22236.

Ministerie van Defensie. *Defensienota 2024*. Den Haag: Ministerie van Defensie, 2024. <https://www.defensie.nl/onderwerpen/defensienota>.

Ministerie van Defensie. *Defensievisie 2035*. Den Haag: Ministerie van Defensie, 2020. <https://www.defensie.nl/onderwerpen/defensievisie-2035/downloads/publicaties/2020/10/15/defensievisie-2035>.

Ministry of Foreign Affairs of Denmark. "Greenland and the Faroe Islands" <https://um.dk/en/foreign-policy/the-arctic/greenland-and-the-faroe-islands>.

Murray v Nederland. App no 10511/10 (EHRM (Grote Kamer). 26 april 2016.

Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid. *Nationale Veiligheid Caribisch deel van het Koninkrijk*. Den Haag: NCTV, 2023. <https://www.nctv.nl/documenten/2023/04/03/veiligheidsstrategie-voor-het-koninkrijk-der-nederlanden>

NL Times. "Cruise Ships Skipping Curaçao over U.S.-Venezuela Tensions." *NL Times*. 18 december 2025. <https://nltimes.nl/2025/12/18/cruise-ships-skipping-curacao-us-venezuela-tensions>.

NL Times. "Two Near Collisions between Military, Civil Aircraft in Curaçao Airspace." *NL Times*. 15 december 2025. <https://nltimes.nl/2025/12/15/two-near-collisions-military-civil-aircraft-curacao-airspace>.

North Atlantic Treaty. 1949.

NOS, "Nederland Schaalt Anti-Drugs Operaties met VS in Caribisch Gebied Af." 6 januari 2026. <https://nos.nl/artikel/2597163-nederland-schaalt-anti-drugsoperaties-met-vs-in-caribisch-gebied-af>.

NOS. "VS Vernietigt Opnieuw 'Drugsboot' in Caribisch Gebied en Stuur Vliegdekschip." 24 oktober 2025. <https://nos.nl/artikel/2587736-vs-vernietigt-opnieuw-drugsboot-in-caribisch-gebied-en-stuurt-VLIEG-DEKSHIP>.

NU.cw. "Curaçao vraagt tijdens IPKO om meer democratische betrokkenheid en aandacht voor veiligheid." *NU.cw*. 19 februari 2026. <https://nu.cw/2026/02/19/curacao-vraagt-tijdens-ipko-om-meer-democratische-betrokkenheid-en-aandacht-voor-veiligheid/>.

Nu.nl. "Venezuela handhaaft blokkade Aruba, Bonaire en Curaçao." *Nu.nl*. 13 januari 2018. <https://www.nu.nl/buitenland/5084903/venezuela-handhaaft-blokkade-aruba-bonaire-en-curacao.html>.

Oostindie G and Klinkers I. *Decolonising the Caribbean: Dutch Policies in a Comparative Perspective*. Amsterdam University Press 2003.

Oostindie G. *Postkoloniaal Nederland*. Uitgeverij Bert Bakker, 2010.

Oostindie, G.J. *De gouverneurs van de Nederlandse Antillen: taken, omgeving en profiel sinds 1815*. Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, 2011.

Pan American Health Organization. "Sint Maarten: Territory Profile." *Health in the Americas*. 2025. <https://hia.paho.org/en/country-profiles/Sint%20Maarten>.

Passial, Djuwensi B. *Sustainability of the Healthcare System in Curaçao*. CBCS Working Paper WP/25/3. Willemstad: Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten, augustus 2025.

R4V. "Venezuelan Refugees and Migrants in the Region — November 2025." *ReliefWeb*. November 2025. <https://reliefweb.int/report/colombia/venezuelan-refugees-and-migrants-region-november-2025>.

Raad van State van het Koninkrijk. *70 jaar Statuut van het Koninkrijk*. Den Haag: Raad van State, 2024.

Raad van State van het Koninkrijk. *Advies over het voorstel van Rijkswet Koninkrijksgeschillen*. Den Haag: Raad van State, 2026.

Recourt, Jeroen. *Vier Landen, Een Koninkrijk en een Scheve Machtsbalans*. Wiardi Beckman Stichting, 2023.

René. "CAft: Ondanks sterk herstel economie Aruba extra bezuinigingen noodzakelijk." *Dossier Koninkrijksrelaties*. 15 februari 2023. <https://dossierkoninkrijksrelaties.nl/2023/02/12/caft-ondanks-sterk-herstel-economie-aruba-extra-bezuinigen-noodzakelijk/>.

Rhuggenaath, Eugene en René Zwart. *Curaçao: vijftien jaar baas in eigen huis. De prijs van autonomie*. Willemstad: ADCaribbean BV, 2025.

Rijksdienst Caribisch Nederland. "Op weg naar een sociaal, zeker en houdbaar stelsel van sociale zekerheid." 14 mei 2024. <https://www.two-acis.com/actueel/nieuws/2024/05/14/op-weg-naar-een-sociaal-zeker-en-houdbaar-stelsel-van-sociale-zekerheid>.

Rijksdienst Caribisch Nederland. "Samenwerking om studiesucces Caribische studenten te vergroten krijgt vervolg." Nieuwsbericht, 2025. <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2025/11/06/samenwerking-om-studiesucces-caribische-studenten-te-vergroten-krijgt-vervolg>.

Rijksoverheid. "Declaration of the Kingdom of the Netherlands on the Bilateral Relationship with the Bolivarian Republic of Venezuela." January 24, 2018. Accessed March 17, 2026. <https://english.rijksdienstcn.com/latest/news/2018/january/24/declaration-of-the-kingdom-of-the-netherlands-on-the-bilateral-relationship-with-the-bolivarian-republic-of-venezuela>.

Rijksoverheid. "Kustwacht Caribisch Gebied: Lange termijn plannen in een onrustige omgeving." *Rijksoverheid*. 31 januari 2025. <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2025/01/31/kustwacht-caribisch-gebied-lange-termijn-plannen-in-een-onrustige-omgeving#:~:text=Kustwacht%20Caribisch%20gebied%3A%20lange%20termijn%20plannen%20in%20een%20onrustige%20omgeving,-Nieuwsbericht%20%7C%2031%2D01&text=Grensoverschrijdende%20georganiseerde%20criminaliteit%20en%20instabiliteit,aan%20de%20vervanging%20van%20materieel>.

Rijksoverheid. “Vertegenwoordiging van Nederland in Aruba, Curaçao en Sint Maarten” <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/caribische-deel-van-het-koninkrijk/vertegenwoordiging-van-nederland-in-aruba-curacao-en-sint-maarten>.

Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie (Rijkswet van 7 juli 2010), Staatsblad 2010, nr 339.

Royal Danish Embassy. “Written Evidence from the Royal Danish Embassy”. OTS0117.

Rupert L. *Creolization and Contraband: Curaçao in the Early Modern Atlantic World*. University of Georgia Press 2012.

Sandelowsky-Bosman C, Liefwaard T and Goudappel F. “Schending mensenrechten ongedocumenteerden in Curaçao.” (21 oktober 2021) *Nederland Rechtsstaat*.

Schotborgh-van de Ven, P. C. M. *De wortels van publieke fraude en corruptie in het Caribisch deel van het Koninkrijk*. PhD diss., Vrije Universiteit Amsterdam, 2019.

Sedoc-Dahlberg B (eds). *The Dutch Caribbean: Prospects for Democracy*. Routledge Press 1990.

Sociaal en Cultureel Planbureau. “Meerderheid Nederlanders vindt dat politiek niet opkomt voor mensen zoals zij.” 3 september 2024. <https://www.scp.nl/actueel/nieuws/2024/09/03/meerderheid-nederlanders-vindt-dat-politiek-niet-opkomt-voor-mensen-zoals-zij>.

Sociaal en Cultureel Planbureau. *Ervaren discriminatie in Nederland II*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau, 2020.

Sociaal-Economische Raad Aruba (SEA). *Braingain: Een integrale aanpak*. [Plaats onbekend]: Sociaal-Economische Raad Aruba, 2025.

Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen Caribisch Nederland 2050. *Gerichte groei: Rapport van de Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen Caribisch Nederland 2050*. Den Haag: Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen Caribisch Nederland 2050, 2024.

Staten-Generaal. “Interparlementair Koninkrijksoverleg in Aruba”. *Staten-Generaal*, februari 2026. <https://www.staten-generaal.nl/nieuws/20260225/interparlementair>.

Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden (15 december 1954), Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 1954, nr 503.

The People’s Tribune. “Islands Responsible for Tackling False Flag Shipping, Says the Hague.” *The People’s Tribune*. 9 september 2026. <https://www.thepeopletribunesxm.com/articles/islands-responsible-for-tackling-false-flag-shipping-says-the-hague>.

The West Wing. (2026). *The West Wing wil inbreng Caribische jongeren bij onderzoek*. Dossier Koninkrijksrelaties. <https://dossierkoninkrijksrelaties.nl/2026/02/25/the-west-wing-wil-inbreng-caribische-jongeren-bij-onderzoek/>.

The White House. *National Security Strategy of the United States of America*. Washington, DC: The White House, December 2025.
<https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2025/12/2025-National-Security-Strategy.pdf>.

Traité de Concordia (23 maart 1648).

Tweede Kamer der Staten-Generaal. “IPKO”.
<https://www.tweedekamer.nl/kamerleden-en-commissies/commissies/koninkrijksrelaties/ipko>.

Tweede Kamer der Staten-Generaal. *Vaststelling van de begrotingsstaten van Koninkrijksrelaties (IV) en het BES-fonds (H) voor het jaar 2026*. Kamerstukken 2026, 36 800 IV.

UK Government. “2024 UK and Overseas Territories Joint Ministerial Council Communiqué”. GOV.UK, 21 november 2024.

UK Overseas Territories Association. “UK Overseas Territories Youth Summit”.
<https://www.ukota.org>.

UK Youth Parliament. <https://www.ukyouthparliament.org.uk>.

Upegui, Jonathan. *Return Migration of Aruban Students*. Tilburg: Tilburg University, 2011.

Van den Berg, Joop en René Zwart. *Koninkrijk op eieren: reflecties op 10 jaar 10-10-10*. Den Haag: Dossier Koninkrijksrelaties, 2020.

Van Herk, Ruud. “Annual Report Youth Monitor 2021 Summary.” *Landelijke Jeugdmonitor 2021*. Centraal Bureau voor de Statistiek, 2021.
<https://longreads.cbs.nl/jeugdmonitor-2021/annual-report-youth-monitor-2021-summary/>.

Veenendaal, Wouter P. *Politics and Democracy in Microstates: A Comparative Analysis of the Effects of Size on Contestation and Inclusiveness*. PhD diss., Leiden University, 2013.

Veenendaal, Wouter. “Het Democratisch Tekort in ons Koninkrijk: Een Oplosbaar Probleem?” *Stuk Rood Vlees*, 23 september 2014.

Veenendaal, Wouter. “Iedereen kent iedereen: De invloed van kleinschaligheid en informele politiek op bestuur in Caribisch Nederland.” *Beleid en Maatschappij* 44, nr. 4 (2017): 259–282.

Veenendaal, Wouter. *CCC-Opinieonderzoek Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba & Sint Eustatius: Eindrapport*. Leiden: KITLV/Royal Netherlands Institute of Southeast Asian and Caribbean Studies, 2016.

Veenendaal, Wouter. “Het democratisch tekort in het Koninkrijk: voor- en nadelen van drie mogelijke oplossingen.” *Stuk Rood Vlees*. 10 januari 2025.

Veiligheidsdienst Aruba. *Jaarverslag 2024*. Oranjestad: Veiligheidsdienst Aruba, 2024.
<https://www.qracao.com/docs/Jaarverslag-VDEA-2024-PUBLIEK.pdf>.

Verdrag tot oprichting van de Associatie van Caribische Staten, Cartagena de Indias.

Verenigde Naties, Mensenrechtenraad. *Rapport van de Werkgroep Universele Periodieke Review – Nederland*. A/HRC/36/15, 18 mei 2017.

Verenigde Naties. “About Small Island Developing States.” *United Nations Office of the High Representative for the Least Developed Countries, Landlocked Developed Countries and Small Island Developing States*. Geraadpleegd 23 april 2026.

<https://www.un.org/ohrlls/content/about-small-island-developing-states>.

Verenigde Naties. *SIDS Accelerated Modalities of Action (SAMOA) Pathway*. Verenigde Naties, 2014.

Vertegenwoordiging van Caribische Jongeren binnen het Koninkrijk. *Verzoek agendering klimaatadaptatie en spreektijk*. Dossier Koninkrijksrelaties, 2026.

Vieira Pita, Gena-Lee. *Vertrouwen van jongeren in de politiek van Curaçao: Onderzoek naar de perceptie en betrokkenheid van jongeren in de politieke arena van Curaçao*. Willemstad, Curaçao: De Haagse Hogeschool, 2024.

Youth Advisory Group Aruba. *Youth Report of Aruba to the United Nations Committee on the Rights of the Child*. Oranjestad: Youth Advisory Group Aruba, 2019.

Lijst met afkortingen

Afkorting	Betekenis
ABAS	Antigua and Barbuda Agenda for SIDS
ACS	Association of Caribbean States
AIV	Adviesraad Internationale Vraagstukken
AIVD	Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
BES	Bonaire, Sint Eustatius en Saba
BOT	British Overseas Territories
CARICOM	Caribbean Community
CARMIL	Caribische Militairen
CAS-landen	Curaçao, Aruba en Sint Maarten
CBCS	Centrale Bank van Curaçao en Sint Maarten
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CEDLA	Centre for Latin American Research and Documentation
CELAC	Community of Latin American and Caribbean States
CNSI	Conseil national pour le développement et la solidarité internationale
COJ	Conseil d'orientation des politiques de jeunesse
COM	Collectivités d'Outre-Mer
COVID-19	Coronavirus disease 2019
CSME	CARICOM Single Market and Economy
DWH	Directie Westelijk Halfrond
EHRM	Europees Hof voor de Rechten van de Mens
ERNA	Eilandenregeling Nederlandse Antillen
EU	Europese Unie
FCDO	Foreign, Commonwealth and Development Office
GLVP	Governmental Youth and Policy Platform Curaçao

IMF	Internationaal Monetair Fonds
IMPACS	Implementation Agency for Crime and Security
IPKO	Interparlementair Koninkrijksoverleg
KITLV	Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde
LGO	Landen en Gebieden Overzee
LHBTI	Lesbisch, homoseksueel, biseksueel, transgender en intersekse
NAVO	Noord-Atlantische Verdragsorganisatie
NCTV	Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid
NGO	Niet-gouvernementele organisatie
OCTA	Overseas Countries and Territories Association
SAMOA	SIDS Accelerated Modalities of Action
SEA	Sociaal-Economische Raad Aruba
SIDS	Small Island Developing States
UK	United Kingdom
UKOTA	United Kingdom Overseas Territories Association
VN	Verenigde Naties
VNACS	Vertegenwoordiging van Nederland in Aruba, Curaçao en Sint Maarten
VNO	Vertegenwoordiging van Nederland in Oranjestad
VNP	Vertegenwoordiging van Nederland in Philipsburg
VNW	Vertegenwoordiging van Nederland in Willemstad
VS	Verenigde Staten
VWEU	Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie
WIC	West-Indische Compagnie

Afkorting	Betekenis
ACS	Association of Caribbean States
BES-eilanden	Bonaire, Sint Eustatius en Saba

CARICOM IMPACS	CARICOM Implementation Agency for Crime and Security
CELAC	Community of Latin American and Caribbean States
CSME	CARICOM Single Market and Economy
FR	Frankrijk
HRC	Human Rights Council
IBBZ	Diplomatiek opleidingstraject bij Buitenlandse Zaken
ICC	Inuit Circumpolar Council
IO	Internationale organisaties
LAC	Latin America and the Caribbean
NL	Nederland
R4V	Response for Venezuelans
UK	United Kingdom
VK	Verenigd Koninkrijk
VS	Verenigde Staten

Lijst met interviews en ronde tafel gesprek

Interviews

Arrindell, Gracita. Gevolmachtigde minister van Sint-Maarten. Interview door The West Wing, 30 mei 2026.

Báez, Antonio Carmona. Professor of International Relations and the Political Economy of Development. University of St. Martin. Interview door The West Wing, 11 februari 2026.

Strategisch Beleidsadviseur. Ministerie van Buitenlandse Zaken Aruba. Interview door The West Wing, 12 februari 2026.

Beleidsadviseur Militaire Strategie. Ministerie van Defensie. Interview door The West Wing, 08 februari 2025

Beleidsmedewerker. Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Interview door The West Wing, 18 februari 2026

Beleidsmedewerker Dierenzaken. Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur. Interview door The West Wing, 30 maart 2026.

Beleidsmedewerker Directie Westelijk Halfrond. Ministerie van Buitenlandse Zaken. Interview door The West Wing, 9 maart 2026.

Beleidsmedewerker Klimaatadaptatie. Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Interview door The West Wing, 13 november 2025.

Beleidsmedewerker Sanctiebeleid. Ministerie van Buitenlandse Zaken. Interview door The West Wing, 30 maart 2026.

Cervantes, Marissa. Jongerenambassadeur. Belize's CARICOM. Interview door The West Wing, 1 december 2025.

Communicatieadviseur. Ministerie van Defensie. Interview door The West Wing, 24 maart 2026.

Coördinator. Association for Overseas Countries and Territories in the European Union. Interview door The West Wing, 29 januari 2026.

Diplomaat. Ministerie van Buitenlandse Zaken van Belize. Interview door The West Wing, 5 november 2025.

Diplomaat in opleiding. Ministerie van Buitenlandse Zaken. Interview door The West Wing, 30 maart 2026.

Hogt, Wouter. Tweede Secretaris Politieke zaken te Washington, portfolio Venezuela. Ministerie van Buitenlandse Zaken. Interview door The West Wing, 27 maart 2026.

Inderson, Davon. Adviseur publieke zaken met achtergrond in Curaçao, Wallaart & Kuss. Interview door The West Wing, 5 november 2025.

Inderson, Saran. Chief of Staff. Minister of Justice Curaçao. Interview door The West Wing, 19 februari 2026.

Lopez, Dominique. Bestuurslid en woordvoerder, Jongeren Parlement Aruba. Interview door The West Wing, 03 februari 2026.

Persoonlijke titel. Projectleider Caribisch Nederland. College voor de Rechten van de Mens. Interview door The West Wing, 26 februari 2026.

Projectleider voor Aruba. Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Interview door The West Wing, 10 februari 2026.

Tromp, Delaiah Edilianne. Alumna Youth Network, Association for Overseas Countries and Territories. Interview door The West Wing, 26 januari 2026.

Van Dam, Marcel. Voormalig hoofd Caribisch Gebied van het Koninkrijk. KPN. Interview door The West Wing, 9 februari 2026.

Van Dort, Lotte. Bestuurder, Stichting Koninkrijkszaken. Interview door The West Wing, 26 februari 2026.

Veenendaal, Wouter. Bijzonder hoogleraar Koninkrijksrelaties, Universiteit Leiden. Interview door The West Wing, 30 maart 2026,

Wilson, Charvella. Student Post-HBO Koninkrijkszaken. Haagse Hogeschool. Interview door The West Wing, 23 februari 2026.

Wix, Alexander. Corporate Banking Analyst. Citi. Interview door The West Wing, 19 februari 2026.

Wouters, Oriana. Jongerenvertegenwoordiger Aruba. Interview door The West Wing, 11 februari 2026.

Deelnemers rondetafelgesprek

Hogt, Wouter. Tweede Secretaris Politieke zaken te Washington, portfolio Venezuela. Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Bohm, Bibi Kreyke. Communicatiespecialist Meaningful Youth Engagement. UNESCO

Van der Veen, Darylinn. Directeur Buitenlandse betrekkingen. Ministerie van Buitenlandse Zaken Curaçao.

Mirchandani, Shivani. Jongeren CAS-landen

Hoijer, Marck. Jongeren CAS-landen

Wawoe, Jashindra. Jongeren CAS-landen

Vermaas, Sophia. Jongeren CAS-landen

Inecia, Nathan. Jongeren CAS-landen

Giel, Evanee. Jongeren CAS-landen

Van der Bunt George, Luna. Jongeren CAS-landen

Enquête onder CAS-jongeren

1. Leeswijzer

Voor de opzet van de enquête en de wijze van werving wordt verwezen naar hoofdstuk 3 (Onderzoeksopzet en methode). Deze bijlage bevat per vraag de exacte vraagtekst en de antwoordverdeling in absolute aantallen (n=19, bestaande uit 12 respondenten via de Nederlandse versie en 7 via de Engelse versie). Bij de open vragen is een korte thema samenvatting opgenomen met drie geanonimiseerde citaten.

** De vertrouwensvraag (vraag 7) bevatte in de Nederlandse versie zes organisaties; in de Engelse versie ontbrak de regel "Caribbean Community (CARICOM)". Hierdoor is voor CARICOM n=12 in plaats van n=19. Citaten zijn letterlijk overgenomen (inclusief eventuele tik- of spelfouten); per citaat is alleen het geboorte-eiland van de respondent vermeld.*

2. Vragen en resultaten

Achtergrondinformatie (vragen 1-4)

Vraag 1. Leeftijd

Leeftijdscategorie	Aantal
18-22	9
23-25	4
26-30	5
31+	1

Vraag 2. Wat is je huidige opleidingsniveau?

Opleidingsniveau	Aantal
Universiteit	9
HBO	7
Middelbare school	2
MBO	1

Vraag 3. Op welk eiland (of in welk land) ben je geboren?

Geboorteland of -eiland	Aantal
Curaçao	11
Aruba	3
Sint Maarten	2
Suriname	1
Europees Nederland	1
Aruba (opgegroeid op Curaçao)	1

Vraag 4. Waar woon je momenteel?

Huidige woonplaats	Aantal
Europees Nederland	13

Curaçao	4
Sint Maarten	1
Verenigde Staten	1

Persoonlijk toekomstperspectief (vragen 5–8)

Vraag 5. Hoe zie jij de toekomst van jouw eiland als geheel? *Schaalvraag, 1 = zeer negatief, 5 = zeer positief.*

Verdeling: 1=0 · 2=3 · 3=9 · 4=6 · 5=1 (n=19; gemiddelde 3,26).

Vraag 6. Wat vind jij de grootste uitdaging voor jongeren op jouw eiland?

De antwoorden clusteren rond vijf thema's: (1) gebrek aan werkgelegenheid en doorgroeimogelijkheden, (2) brain drain — jongeren die in het buitenland blijven en niet terugkeren, (3) onbetaalbare woon- en huisvestingssituatie, mede door buitenlandse investeerders, (4) gebrek aan een serieuze stem voor jongeren in beleid, en (5) ongelijke kansen en beperkte toegang tot informatie over loopbaan- en ontwikkelmogelijkheden.

“Goed werk vinden, brain drain dat mensen in het buitenland blijven en niet terug komen.” — Respondent, Aruba

“Inability to purchase property and build/own their own home on their island. Prices for land and home are mostly geared towards foreign investors.” — Respondent, Sint Maarten

Vraag 7. In hoeverre heb je vertrouwen in... *Likertschaal, 1 = geen vertrouwen, 5 = veel vertrouwen.*

Item	1	2	3	4	5	n	Gem.
Lokale regering	2	4	10	3	0	19	2.74
Nederlandse overheid	3	6	8	2	0	19	2.47
Koninkrijk der Nederlanden	0	7	9	3	0	19	2.79
Europese Unie	3	2	8	4	2	19	3.00
CARICOM *	2	3	3	4	0	12	2.75
Verenigde Naties	3	8	5	2	1	19	2.47

* CARICOM ontbrak in de Engelse versie van de enquête; n=12 (alleen NL-respondenten).

Vraag 8. In hoeverre ben je het eens met de volgende stellingen? *Likertschaal, 1 = niet mee eens, 5 = volledig mee eens.*

Stelling	1	2	3	4	5	n	Gem.
Het is makkelijk om toegang te krijgen tot informatie over beleid	3	11	2	2	1	19	2.32
Ik voel mij vertegenwoordigd binnen het Koninkrijk	6	9	3	1	0	19	1.95
De Nederlandse overheid doet genoeg om het jongerenperspectief mee te nemen	9	6	4	0	0	19	1.74
Nederland heeft veel invloed op beleid op mijn eiland	0	1	8	9	1	19	3.53
De invloed die Nederland uitoefent op het beleid is meestal positief	2	8	8	1	0	19	2.42

Beleid en rol van Nederland (vragen 9–10)

Vraag 9. Heb je het gevoel dat Nederland in internationale besluitvorming rekening houdt met de belangen van jouw eiland? Waarom wel/niet?

Het overgrote deel van de respondenten antwoordt ontkennend. Belangrijkste thema's: (1) de waarneming dat Nederland in internationale fora primair voor eigen belang opkomt, (2) een als neokoloniaal of eurocentrisch ervaren benadering en gebrek aan kennis van de eilanden bij Nederlandse beleidsmakers, (3) gebrek aan structurele vertegenwoordiging van de

eilanden in besluitvorming die hen direct raakt, met de recente situatie rond Venezuela als concreet voorbeeld, en (4) een minderheid die nuance aanbrengt: aandacht is er wel, maar vaak pas in tijden van crisis.

“Nee. Omdat ze nul weten van de Antillen en Eurocentrisch perspectief hanteren. Ze weten nog niet eens wat Papiamentu is vaak.” — Respondent, Curaçao

“Nederland houdt soms rekening met onze belangen, maar niet consequent en vaak pas laat. Nederland kijkt vaak pas echt naar de eilanden wanneer er een crisis is (financieel, bestuurlijk, pandemie).” — Respondent, Suriname

“No because the netherlands always goes to negotiate internationally for their own interests which is enhancing the wealth of only the netherlands while failing to see that there are more parties involved within the kingdom which are the CAS islands.” — Respondent, Curaçao

Vraag 10. Welke rol zou Europees Nederland volgens jou moeten spelen in de toekomst van jouw eiland?

Likertschaal, 1 = helemaal niet actief, 5 = zeer actief.

Item	1	2	3	4	5	n	Gem.
Financieel en economisch (ondersteuning, investeringen)	0	4	11	3	1	19	3.05
Bestuurlijk en institutioneel (beleidsmatig advies, versterking bestuur)	2	7	6	4	0	19	2.63
Internationaal en geopolitiek (vertegenwoordiging, samenwerkingen, belangen)	1	1	6	7	4	19	3.63
Sociaal en maatschappelijk (uitwisseling, sociale voorzieningen, veiligheid)	0	3	3	6	7	19	3.89

Jongerenparticipatie (vragen 11–13)

Vraag 11. Wat zou er moeten veranderen om jongeren op de eilanden meer een stem te geven?

De antwoorden wijzen op drie hoofdrichtingen: (1) structurele platforms en jongerenraden, idealiter met een directe lijn naar relevante ministeries in Den Haag, (2) gelijkwaardige behandeling van de eilanden binnen het Koninkrijk en betere vertegenwoordiging op de plekken waar besluiten worden genomen, en (3) een veilige omgeving en betere informatievoorziening waardoor jongeren weten wat hun mogelijkheden zijn en zonder oordeel hun mening kunnen delen.

“Het opstellen van een permanente, onpartijdige youth group die een directe band heeft tot de MinBZK/Min Buitenlandse Zaken die structureel werkt aan collectieve belangen binnen het Koninkrijk vanuit het perspectief van jongeren. Geef ons die stem, letterlijk.” — Respondent, Aruba

“Jongeren laten meepraten over beleid dat hen raakt (onderwijs, werk, cultuur, mentale gezondheid).” — Respondent, Suriname

“Treat the islands' people as equal partners instead of lesser beings than people of the Netherlands.” — Respondent, Sint Maarten

Vraag 12. Weet je via welke kanalen of jongerenorganisaties je inspraak kan doen in de politiek? (en zo ja, welke?)

Ja: 2 · Nee: 17. Door de twee respondenten die ja antwoordden zijn genoemd: Parlamento Hubenil (jongerenparlement van de eilanden) en NJR (Nationale Jeugdraad).